

Bu yayın Avrupa Birliđinin
desteğiyle hazırlanmıştır.

STK'lar ve Sivil Katılım

Bu yayın Avrupa Birlięinin desteğiyle hazırlanmıştır. Yayının iğeriğinden yalnızca TACSO sorumludur ve yayının iğeriği hiçbir şekilde Avrupa Birlięinin görüşlerini yansıtmaz. Yayının iğeriği kamuya açıktır ve serbestęe çoğaltılabilir. Bu yayını kullanmayı tercih ettiğinizde kaynağını TACSO olarak gösteriniz ve yayının kopyalandığı internet sitesinin adresini veriniz. Yayından alıntı yapacağınız durumlarda yazarların ve bağlı oldukları kuruluşun adını belirtiniz.

Yayımlayan: Sivil Toplum Kuruluşları için Teknik Destek
TACSO Bölge Ofisi
Potoklinica 16, Saraybosna, Bosna-Hersek
www.tacso.org

Yayımcı: Emina Abrahamsdotter
Bölgesel Eğitim Koordinatörü

Yazarlar: Simon Forrester, İrem Sunar (Eurasia Social Change Collective firması)

Tasarım: Šejla Dizdarević, digiTarija

Tarih: Temmuz

TACSO projesi SIPU International liderliğindeki konsorsiyum tarafından yürütülmekte olup, konsorsiyumun diğer üyeleri şöyledir:

The Swedish Institute for Public Administration - SIPU International
www.sipuinternational.se

Civil Society Promotion Centre
www.civilnodrustvo.ba

Human Resource Development Foundation
www.ikgv.org

Foundation in Support of Local Democracy
www.frdl.org.pl

Partners Foundation for Local Development
www.fpdl.ro

Teşekkür

Batı Balkanlar ve Türkiye’de faaliyet gösteren ve bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşarak Rehberin hazırlanmasına katkı sağlayan tüm Sivil Toplum Kuruluşları’na içten teşekkürlerimizi sunarız.

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
(TEGV)
Türkiye
www.tegv.org
tegv@tegv.org
+902162907000

Büyük Menderes Platformu
Türkiye
www.buyukmenderes.blogspot.com
buyukmenderes@gmail.com
+903122928225

Blue World Institute of Marine Research and
Conservation
Hırvatistan
www.blue-world.org
info@blue-world.org
+38551604666

Inciativa Kosovare për Stabilitet (Kosovar
Stability Initiative) – IKS
Kosova – Güvenlik Konseyi’nin 1244 no.lu
kararı uyarınca
www.iksinternet.org
info@iksinternet.org
+ 38138222321

Udruženje građana „Viktorija“
Bosna-Hersek
www.izaberi-zivot.rs.ba
viktorija@spinter.net
+387051434300

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma
ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)
Türkiye
www.tema.org.tr
tema@tema.org.tr
+902122837816

Center for Peace Osijek
Hırvatistan
www.centar-za-mir.hr
centar-za-mir@centar-za-mir.hr
+385031206886

Tüm Kadın Lobisi Derneği
Türkiye
www.tukal.org.tr
tukal@tukal.org.tr
+90 (312) 446 2164

“Avalon” Çevre Derneği
Sırbistan
www.avalon.org.rs
avalon1@open.telekom.rs
+3810638347095

Dorcas Aid International
Arnavutluk
www.dorcas.net
office@albania.dorcas.org
0035582242115

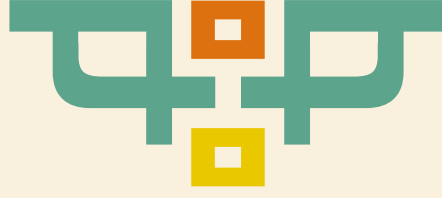
Akyaka Kent Konseyi
Türkiye
www.akyakakentkonseyi.org.tr
bilgi@akyakakentkonseyi.org.tr
+905325881903

Serbian Democratic Forum
Hırvatistan
www.sdf.hr
pakrac-sdf@sdf.hr
zagreb-sdf@sdf.hr
+38534412825
+38514921862

National Scout Center of Kosova
Kosova – Güvenlik Konseyi’nin 1244 no.lu
kararı uyarınca
www.qnvk.org
nationalscoutcenterkosov@yahoo.com
+38604969668

STK'lar ve Sivil Katılım

İÇİNDEKİLER

Önsöz	12
Giriş	15
BÖLÜM I	
Sivil Katılım Nedir? Neden önemlidir? Nasıl işler?	17
Demokrasi ve Sivil Katılım	20
Karar Alma Süreçlerini Anlama	34
STK'ların Katılımı Desteklemede Karşılaştıkları Zorluklar ve Fırsatlar	44
Katılım Sağlamaya Giriş Noktaları ve Araçlar	72
Veri Toplama ve Sunma	88
BÖLÜM II	
Uygulamada Sivil Katılım	99
Yurttaşlar, Yerel Yönetimler ve Katılımcı Kalkınma	100
Ulusal Düzeyde Karar Verme Süreçlerine Sivil Katılım	110
BÖLÜM III	
Araç Kutusu	122
Kilit Terimler Sözlüğü	146
Kaynakça ve Önerilen Okuma Listesi	149

Önsöz

Önsöz

BATı Balkanlar ve Türkiye'yi içeren sekiz ülkede faaliyet gösteren *Sivil Toplum Kuruluşları için Teknik Destek Projesi*- TACSO güçlü ve etkili bir Sivil Toplum sektörünün oluşmasına destek vermekte ve fırsatlar yaratmaktadır. Sivil Topluma yapılan bu yatırımın temelinde, AB ekseninde yürütölen siyasi, ekonomik ve sosyal süreçler ardından demokratik gelişimin önemli bir ön şartı olan konuya odaklı ve iyi işleyen bir Sivil Toplum gerektirdiğine olan inancımız yatmaktadır.

TACSO'nun önemli bileşenlerinden biri olan STK'ların Kapasitesini Geliştirme bileşeni STK temsilcilerine yeni yöntemlere ve tekniklere ilişkin bilgiler sunma ve birbirleri ile bilgi ve deneyim paylasımı imkanı vererek kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir.

2010 baharında TACSO deneyimli ve iyi yapılandırılmış STK'lar ve temsilcilerinin hedef alındığı beş adet Bölgesel Eğitim Programı'nı uygulamaya geçirmiştir. Söz konusu Eğitim Programları'nın başarılı bir şekilde tamamlanmasının ardından, programa katılan STK'ların kapasitelerini daha da güçlendirmek amacıyla TACSO beş adet rehber geliştirmeyi kararlaştırmıştır:

- Kaynak Yaratma ve AB Fonlarına Erişim,
- Sivil Toplum Kuruluşu Yönetimi - Örgütsel Gelişim Analizi için Pratik Araçlar,
- AB tarafından finanse edilen Projelerin Geliştirmesi ve Yönetimi,
- Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme,
- *Karar Alma Süreçlerine Sivil Katılım.*

Elinizdeki *STK'lar ve Sivil Katılım* Rehberi STK'ların karar alma süreçlerine sivil katılım sağlama alanındaki kapasitelerini artırmayı amaçlamaktadır.

Bu rehberin çalışmalarınıza fayda sağlamasını içtenlikle umuyoruz.

Palle Westergaard

Ekip Lideri

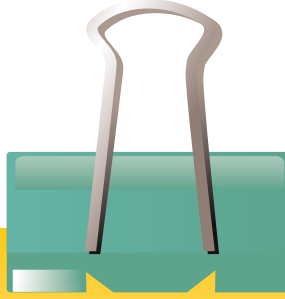

Giriş

GİRİŞ

Avrupa Birliği özgürlük, demokrasi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ile hukukun üstünlüğü ilkeleri üzerine kuruludur. Söz konusu temel özgürlüklerden biri de yurttaşların bu ilkeler uyarınca ortak bir amaç doğrultusunda ve toplum içinde aktif bir rol oynama amacıyla örgütlenme hakkıdır. Hem AB içinde hem de dünya da Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK'lar) oynadığı önemli rollerden biri - ister yerel, ister ulusal ya da uluslararası düzeyde faaliyet gösterebilirler - karar alma süreçlerine sivil katılımı kolaylaştırmalarıdır. Bu rol, aynı zamanda, geçiş sürecindeki ülkelerde faaliyet gösteren STK'ların tam anlamıyla gerçekleştirmede zorlandığı bir roldür.

Elinizdeki Rehber, TACSO programı tarafından Batı Balkanlar ve Türkiye'de faaliyet gösteren STK'ların bu kapasite eksikliğini gidermelerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Esas hedef STK'ların kapasitesini güçlendirmek olmakla birlikte, STK'ların ortaklık kurduğu yerel yönetimler, merkezi yönetim birimleri, diğer devlet kurum ve kuruluşlarının yanı sıra konuya ilgi duyan herkesin Rehberi eğitici ve bilgilendirici bulacağına inanıyoruz. Rehber içinde sunulan bilgiler, yöntemler ve deneyimlerin çeşitliliği özellikle geniş tutulmuş, bu şekilde hem sivil katılım konusuna yeni olan hem de deneyim sahibi kişilere faydalı önerilerde bulunması amaçlanmıştır.

Rehber üç ana bölümden oluşmaktadır:

- 1.Bölüm'de** etkili sivil katılımı ilgili kavramlar, genel yaklaşımlar, mekanizmalar ve yöntemler anlatılmaktadır,
- 2.Bölüm'de** sivil katılımın yerel ve ulusal düzeylerdeki uygulamaları incelenmektedir,
- 3.Bölüm'de** sivil katılımı desteklemede kullanılabilecek kontrol listeleri ve şablon örneklerinin bulunduğu bir 'Araç Kutusu' sunulmaktadır.

Rehber boyunca, bölgeden ve diğer yerlerden birçok vaka çalışması ve iyi uygulamalara ilişkin sunumlar verilmiştir. Rehberde, her başlıktan sonra, o başlık altında ele alınan konular üzerinde düşünmeyi ve tartışmayı destekleyici “Münazara Konuları” bulunmaktadır. Rehberin sonunda ise kilit terimlerin, kaynakçanın ve konuya ilişkin detaylı kaynakların sıralandığı bir bölüme yer verilmiştir.

Hem rehber, hem de Araç Kutusu içerikleri kendi başına öğrenme aracı olarak ya da atölye çalışmaları, yuvarlak masa etkinlikleri ve hatta

daha resmi yapıdaki eğitim faaliyetlerinde kullanılabilecek şekilde tasarlanmıştır. Bu nedenle, bir STK'da çalışan ya da gönüllü faaliyetlere katılan herkes bu yayını rahatlıkla kullanabilir. Rehber içinde, ayrıca, bölgedeki STK'ların gerçek deneyimlerine ilişkin bir çok referans ve örneğe yer verilmiştir. Konuyla ilgili daha fazla bilgi almak isteyenlere yönelik de detaylı bilgilerin yer aldığı Rehber sayesinde, her okurun bu alanda çalışma isteğinin ve cesaretinin artacağını umuyoruz.

Rehberin yazarına bu adresten ulaşabilirsiniz: simon.forrester@eurasiasocialchange.com.

“Münazara etmek” fiili ‘bir konu üzerinde, belli kural ve yöntemlere uyularak yapılan müzakere ya da tartışma’ anlamına gelir. Anglo-Sakson İngiltere’sinde toplumla ilgili konuların tartışılması için bir araya gelinilen yerler “Münazara Odaları” ya da “Münazara Tepeleri” olarak adlandırılmaktaydı. Arazi kullanımı ve ticari anlaşmazlıkların çözülmesi gibi halkı ilgilendiren konuların görüşüldüğü “Münazara Odaları” zaman içinde halkın odak noktası haline gelmiştir.

BÖLÜM I

Sivil Katılım Nedir? Neden önemlidir? ve Nasıl İşler?

SİVİL KATILIM VE DAYANIŞMA, YA DA KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILMADIĞIMIZDA BAŞIMIZA GELEBİLECEKLER!

Günlerden bir gün Timur Akşehir'e bir fil getirir. Bu devasa hayvan başıboş bir şekilde gezerek şehrin altını üstüne getirir. Tarlaları talan edilip, bağları bahçeleri yıkılırken, Akşehir halkı bir de file bakıp beslemek zorunda kalırlar. Kısa süre içinde Timur'un fili Akşehirli'lerin başına bela olur.

Sonunda Akşehirli'ler Nasrettin Hoca'ya* gidip: "Hoca Efendi, Timur'a ancak sen söz geçirebilirsin. Şunun bir çaresine baksan artık. Hayvana bakacak da besleyecek de halimiz kalmamıştır artık" der.

"Haklısınız" der Hoca da, "bu işi çözmek gerek. Ama ben de sizin gibi Timur'dan korkarım. Yarın benimle on onbeş kişi gelsin, hep birlikte gidip Timur'a derdimizi anlatalım."

Ertesi gün ahali Hoca'nın evinin önünde buluşur. Hoca önde, diğerleri arkada yola koyulurlar. Fakat yol boyunca Timur'un gazabından korkan köylüler teker teker vazgeçer. Timur'un çadırının önünde Hoca arkasına döndüğünde bir de bakar ki kimsecikler kalmamış. "Sizi korkaklar!" der içinden.

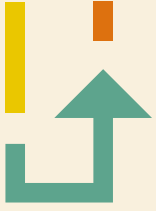
Hoca'yı karşısında gören Timur "Ne diye sabah sabah huzuruma çıkarsın?" diye sorar.

Nasrettin Hoca tüm cesaretini toplayarak konuşmaya başlar: "Yüce Timur, Akşehir'e getirdiğiniz fili çok sevdik. Bu yüksek gönüllü iyiliğiniz için size müteşekkirim. Filiniz tüm halkın gururu ve neşe kaynağı oldu. Lakin, Yüce Timur, filimizin haline acıyoruz. Zavalı hayvan yalnız kaldı. Yanına bir de dışısını getirsen de tarlalarımızda, bahçelerimizde gönülünce gezinip yemek yerken tek başına kalmasa. Hatta belki bir aile bile yaparlar. Bu sadece bizlere verdiğiniz bu büyük hediyeye olan takdirimizi daha da artıracaktır!"

Çizen: Alperen KÖSEOĞLU

* Nasrettin Hoca bir zamanlar Anadolu'da yaşamış bir mizahçı ve hikaye anlatıcısıdır.

Demokrasi ve Sivil Katılım

SİVİL KATILIMIN TANIMI VE YÖNETİŞİMLE İLİŞKİSİ

Sivil katılım hakkındaki “esas meseleye” girmeden ve STK’ların katılımcı karar alma süreçlerine katkısını nasıl güçlendireceklerini anlatmadan önce, sıkça kullandığımız “katılım” kelimesinin altında yatan kavramları incelemekte fayda görüyoruz. Bu kavramların ne olduğu ve örgütlenmiş sivil toplumun çalışmalarında neden önem taşıdığı hakkında ortak bir anlayışa sahip olmalıyız. Bu nedenle aşağıdaki paragraflarda STK üyeleri, çalışanları ve gönüllülerinin üzerinde tartışması beklentisiyle konuya giriş niteliğinde bilgiler verilmektedir. Kavramı tanımlamaya “katılım” ile “demokrasi” arasındaki bağlantıyı ve bu iki kelimenin bir araya geldiğinde kişilerin hayatlarını nasıl daha iyi hale getirebildiklerini anlatarak başlayacağız.

Temsili demokrasi, AB’de ve Batı Balkanlar ile Türkiye’de görüldüğü şekliyle, seçilmiş kişilerin halkı temsil etmesi ilkesi üzerine kurulmuş bir yönetim biçimidir. Seçilen temsilciler (seçim süresi boyunca) bağımsız bir yönetim organı oluşturarak, halkın çıkarına hareket etme sorumluluğunu taşır. Ancak bu kişiler, halka vekalet eden temsilciler olarak değil (hatta bazen halkın istekleri dışında hareket eden temsilciler olarak) değişen koşullar karşısında çabuk ve güçlü kararlar almaya yeten bir yetkiyle donatılır.

Günümüzde, liberal temsili demokrasilerde, temsilciler genellikle “bağımsız ve eşit” olma iddiasındaki çok partili seçimler ile seçilir. Liberal demokraside temsilcilerin gücü genellikle bir anayasa ile (anayasal demokrasi ya da anayasal monarşi biçiminde) ya da temsil gücünü

dengeleyici diğer tedbirlerle kısıtlanmaktadır.

Yurttaşların kamu görevlilerini seçme ve kendi görüşlerini temsil etme hakkını verme kapasitesi, hesap verebilirlik ve şeffaflık gibi ilkelere sadık kalan sağlam ve etkili bir hükümet kurma gibi diğer temel demokrasi ilkeleriyle el ele var olmaktadır. Bununla birlikte, oy verme sivil katılımın tek biçimi değildir: kamu tartışmaları, kamu toplantıları, kampanyalar, kamuoyu yoklamaları, yurttaş danışma komiteleri, dilekçeler, yazılı bildirimler, yardım hatları ve 'video kutuları', mektuplar, çevrimiçi forumlar ve puan kartları yurttaşların ya da yetkililerin politika oluşturma süreçlerine kamunun katılımını artırmak için kullanabileceği araçlardan bazılarıdır. Sivil katılım hükümet ile halkı birbirine yakınlaştırır. Yurttaşların politika hedefleri ve önceliklerini belirlemelerini, politikacıların ve idarecilerin davranışlarını denetlemelerini ve yaptıklarının sorumluluğunu üstlenmelerini, kendi görüşlerini ifade etmelerini, bilgi paylaşımında bulunmalarını, ihtiyaçları ile sorunlarını öne çıkarmalarını, karar alma süreçlerine katılmalarını, ek kaynakları tespit etmelerini, uygulama politikalarının sonuçlarını izleme ve denetlemelerini ve daha bir çok benzer faaliyette bulunmalarını sağlar.

Kısacası, kamu politikalarına yönelik temsili yaklaşımın "yönetim" den "yönetişim" anlayışına geçişi kolaylaştırdığını söyleyebiliriz. "Yönetişim" bir kamu politikasının oluşturulması ve uygulanmasında çok daha fazla aktörün sürece dahil olmasını içerdiğinden, eski devlet yapılarından kamu ve özel kuruluşların bir arada yönetime katıldığı yeni kurumsal yapılara geçilmekte olduğu görülmektedir. Çok aktörlü karar alma süreci, yönetişim kavramının en belirleyici özelliklerini sahiplenmemizi kolaylaştırır. Bu özellikler, en iyi şekilde toplum için bir dizi öncelik belirleme kapasitesi, uyumu koruma, idareyi ele alma ve hesap verebilirlik olarak özetlenebilir.

Sivil katılımın bir diğer önemli boyutu da farklı kuruluşlar ve aktörler arasındaki ilişkilerin yetki dağılımı etrafında nasıl şekillendiğidir. Konunun bu boyutunu özellikle ele alan Amerikalı sosyolog Sherry Arnstein, 1969'da sivil katılımın karar alma süreçleri üzerindeki rolüne ilişkin çığır açıcı araştırmasını yayımlamıştır. Arnstein, sivil katılımın "yurttaşların gücünü sınıflandırıcı biçimde tanımlayan" bir kavram olduğunu iddia etmiş ve bu kavramın sivil gözlem ile aktif olmayan katılımın ötesine gitmesi gerektiğini savunmuştur. Toplumun pasif bir aktör olmadığını, aksine, kamuyla ilgili konuların nasıl idare edileceği üzerinde etkisi olan ve değişim yaratma gücüne sahip bir etken olduğunu iddia etmiştir. Bu nedenle, sivil katılımın yalnızca karar alma sürecinde etkili olan bir kavram olarak ele alınmaması gerektiğini, kararı alan bir otorite olarak değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Bu sebeple, sivil katılım, AB Üye Devletleri'nde gittikçe daha fazla görünen ve üye olmaya aday devletlerin de iyi yönetişimin vazgeçilmez bir parçası olarak ele alması gereken bir

Serbian Democratic Forum'dan Obrad Ivanovic: "Sivil katılım, yerel toplulukları 'pasif siyasi' gözlemcilerden toplumun gelişimine aktif olarak katılan kişilere dönüştürür. Bunun yanı sıra, yurttaşların karar alma sürecine katılması demek, yurttaşların örgütlü bir şekilde yerel toplulukların sorunlarını tanıması ve bunların çözümüne yönelik önerilerde bulunması anlamına gelir."

Robert Dahl'ın da aralarında bulunduğu siyaset bilimcilere göre, demokrasinin yurttaşlara eşit ve yeterli katılım imkanı sunma zorunluluğu vardır. Bu imkanlar, yurttaşların a) gündeme madde eklemesini, b) bu maddelere ilişkin görüşlerini dile getirmesini ve c) (oylama ya da başka yollarla) bir çeşit yetki kullanmasını sağlamalıdır. Bu haklardan üçü de Avrupa Birliği'nin Lizbon Antlaşması'yla güvence altına alınmıştır. Hem AB genelinde hem de AB üyesi her devlet için geçerli olan bu durum, AB'ye üye olmak isteyen devletler açısından önemli bir ölçü niteliğindedir. Lizbon Antlaşması daha demokratik ve şeffaf bir Avrupa için, Avrupa Parlamentosu ve ulusal meclislerin rolünü güçlendiren, Avrupa düzeyinde ve ulusal düzeyde kimin ne yaptığını net bir şekilde gösteren, Avrupa Birliği yurttaşlarının seslerini duyurmaları için daha fazla imkan sunan bir antlaşmadır. AB karar alma süreçlerine sivil katılımı artırmak amacıyla kullanılan en yeni kilit araçlardan biri de "Yurttaş İnisiyatifi"dir. Bu İnisiyatif hakkında daha fazla bilgi almak için aşağıdaki "kutucuğu" inceleyebilirsiniz:

Avrupa Sivil İnisiyatifi

ASİ, dünya tarihinde ilk uluslararası sivil katılım aracıdır. Lizbon Antlaşması'nın getirdiği ilk temel yeniliklerden biri olarak kabul edilir ve bir milyon AB vatandaşının doğrudan Avrupa Komisyonu'nu arayarak AB'nin yetki alanına giren ve kendi çıkarlarına yönelik herhangi bir yasal düzenlemeyi önermelerine imkan verir.

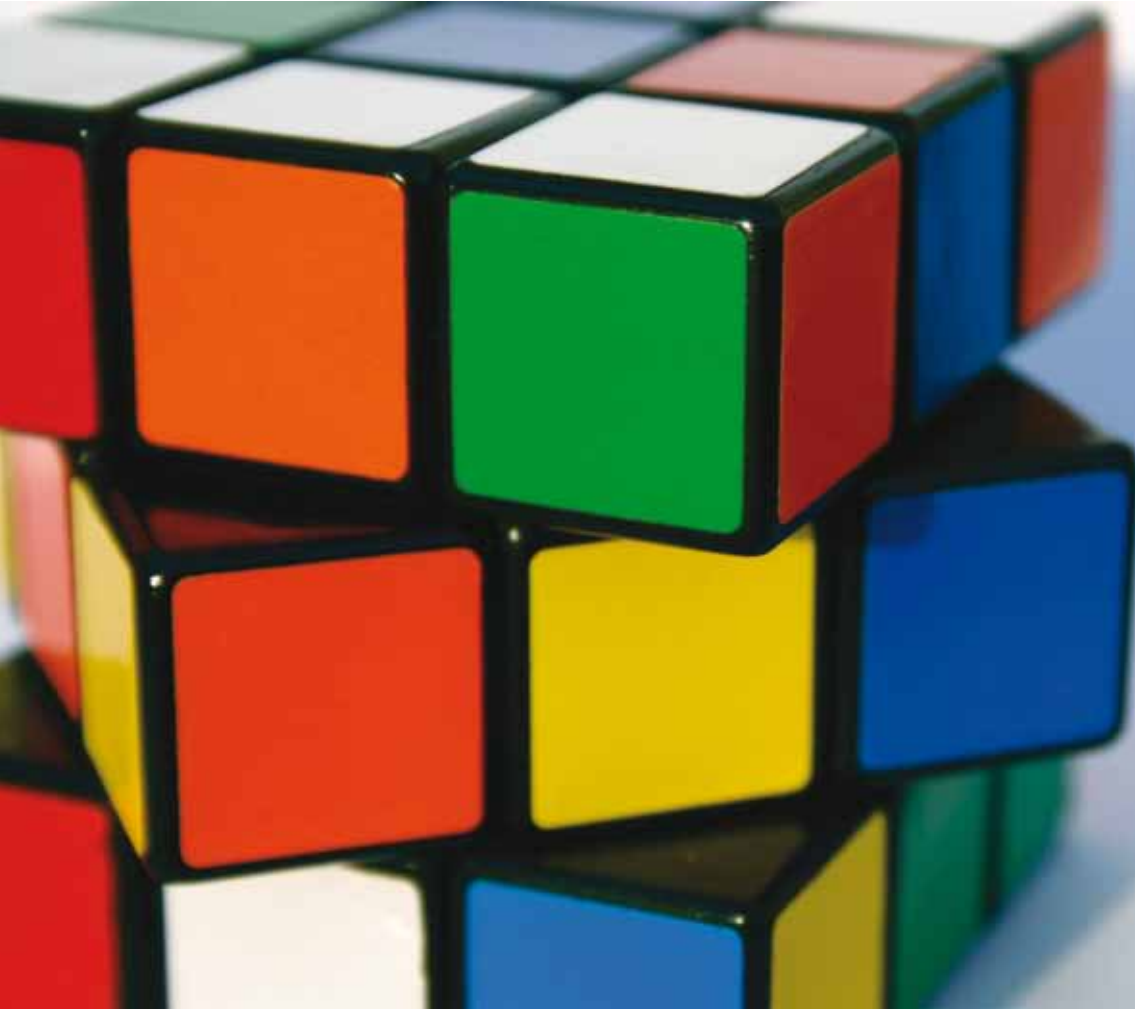

ASİ hakkında daha fazla bilgi için AK'nin internetsitesi (http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative) ve "The ECI Campaign" isimli bir STK koalisyonu tarafından kurulmuş olan internetsitesini (<http://www.citizens-initiative.eu>) ziyaret ediniz.

Sivil katılımı iyi yönetişimin önemli bir ayağı olarak kabul eden tek kurum elbette AB değildir. BM'nin "Kişiler Önemlidir: Kamu Yönetiminde Sivil Katılım" [People Matter: Civic Engagement in Public Governance] isimli raporunda, katılımın 'devletin karar alma süreçlerini güçlendiren, yoksul ve dezavantajlı kişilerin yararına sonuçlar üreten önemli bir yönetim normu' olduğu savunulmaktadır. Rapor, BM kararları ve beyannameleri içinde 'haklarını' elde etme ve 'kalkınma yönetimi' konularında sivil katılım süreçlerinin önemini vurguladığı onlarca alanın da adını vermektedir. Örneğin, Ekonomi ve Sosyal Konsey, 2006/99 sayılı kararında, 'kamu politikalarının oluşturulması, kamu hizmeti sunumu ve kamuya hesap

verebilirlik gibi kilit süreçlerde sivil katılımı artırarak Üye Devletler'deki yurttaş güvenliğini güçlendiren' bir sivil katılımın önemini açık bir şekilde vurgulamaktadır.

Son yirmi yılda yapılan müzakerelere ve kabul edilen uluslararası kararlara bakıldığında, karar alma süreçlerine sivil katılımın teşvik edilmesi ve güçlendirilmesi yönünde bir ihtiyaç olduğu açıkça görülmektedir. Bu ihtiyaç, Batı Balkanlar ve Türkiye'deki paydaşların büyük bölümü tarafından da kabul edildiğinden, bu Rehberde STK'ların bu ülkeler bağlamında söz konusu ihtiyaca nasıl karşılık verebileceği anlatılmaktadır. Ancak, katılımı güçlendirici bir takım somut fırsatları incelemeyen ve olası yöntemleri belirlemeden önce, sivil katılımın politika yapımına ve kamu yararına getirdiği avantajların yanında dezavantajlarını da bilmek önemlidir. Bu nedenle, aşağıdaki paragraflarda söz konusu avantajlar ve dezavantajlar incelenecek, uygulamacılar ve gözlemciler tarafından katılımın etkisinin nasıl ölçülebileceği ve farklı katılım türlerinin nasıl incelenebileceği anlatılacaktır. Bununla birlikte, sivil katılımın farklı yönlerini anlatan kavramlar ve terminolojileri incelenirken, Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK'lar) tek bir yurttaş ile örgütlü katılım arasında nasıl bir bağlantı kurulabileceği üzerinde durulacaktır.

Kavramları ve Terimleri Anlama

Bu Rehber, sivil katılımı destekleyen bazı temel kavramların tam anlamını tartışma iddiasında değildir. Ancak, yukarıdaki giriş paragrafları STK çalışanları ve üyelerinin “yönetişim”, “temsili demokrasi”, “katılımcı demokrasi” ve “katılım” kavramları üzerinde tartışmaları ve ortak bir anlayış geliştirmeleri için iyi bir başlangıç noktasıdır. Rehberin Kaynakça ve Önerilen Okuma Listesi Bölümü’nde bu tartışmaların daha derinlemesine yapılmasını destekleyici bilgi kaynaklarının adları verilmiştir. Sivil katılımı güçlendirme amacını taşıyan her STK’nın üye, çalışanları ve ortakları arasında kavramların ne olduğuna ilişkin ortak bir anlayışa sahip olması gerekir. Ortak bir temel olmadan STK’ların sivil katılımı sürdürülebilir şekilde desteklemesi zordur.

Bununla birlikte, her bir yurttaş, özel ve kamu kuruluşlarının da dahil olduğu paydaşlar arasında da ‘sivil toplum kuruluşu’nun ne olduğu ve sivil katılımı güçlendirmede nasıl bir rol oynayacağı konusunda ortak bir anlayışa da ihtiyaç vardır. ‘Sivil toplum’un ne olduğu konusunda elbette birbirinden farklı birçok görüş olmakla birlikte, STK’lara yönelik en popüler tanımlar STK’ları hanehalkı, özel sektör ve devlet arasındaki alanda çalışan, kamuyla ilgili konuları ele alan kuruluşlar olarak ifade eder. STK’lar çok çeşitli özelliklerde kuruluşları içerir ve küresel, bölgesel, ulusal ve yerel olmak üzere birçok farklı seviyede faaliyet gösterir. En sık kullanılan STK tanımları ise hükümet dışı örgütler, topluluk grupları, araştırma enstitüleri, düşünce kuruluşları, savunuculuk grupları, sendikalar, akademik kuruluşlar, medyanın bazı bölümleri, meslek örgütleri ve inanç temelli kuruluşlardır.

STK’ların sivil katılımı artırmadaki rolünü anlamak için, önce STK’ların işlevlerine ait bazı kategorilere ve STK’ların katılımı destekleyen rollerini açıklamada kullanılan terminolojiye bakmak gerekir.

İngiltere’den ODI (Overseas Development Institute) isimli kuruluş, STK’ların kalkınma bağlamındaki fonksiyonlarıyla bağlantılı biçimde oluşturduğu bir sınıflandırma listesi sunmaktadır.

- Temsil (yurttaşların sesini bir araya getiren örgütler)
- Savunuculuk (belli bir konuda lobi çalışmaları yürüten örgütler)
- Teknik girdi (bilgi ve tavsiyelerde bulunan örgütler)
- Kapasite geliştirme (diğer STK’lara finansman dahil birçok konuda destek sağlayan örgütler)
- Hizmet verme (kalkınma projeleri uygulayan ya da hizmet sağlayan örgütler)
- Sosyal işlevler (kolektif eğlence vb. faaliyetleri düzenleyen örgütler)

ODI, ayrıca, yurttaşların 'karar alma' sürecine katılımı bağlamında kullanılan en temel kavramlardan ikisi olan 'politika' ve 'politika süreci' terimlerinin anlaşılması için de güzel bir başlangıç noktası sağlamaktadır. 'Politika' terimi 'belirli bir konuda amaca ulaşmak için bir takım kişi veya kişiler tarafından yapılan eylemler bütünü' olarak tanımlanabilir. Yasalar veya belgelerden daha fazlasını içeren bu terim, muhtemelen birçok STK açısından daha geçerli olduğu şekliyle, uygulama düzeyinde yürütülen faaliyetleri kapsarken, kilit politika aktörlerinin davranışlarında değişiklik yapmayı da içerebilir ve yerel, ulusal ya da uluslararası düzeyde uygulanabilir.

'Politika süreci' genellikle aşağıdaki temel bileşenleri içerir: gündem belirleme, politika oluşturma, karar alma, uygulama, izleme ve değerlendirme. Bu süreçler Bölüm 3'ün altında daha detaylı şekilde incelenmektedir. 'Politika etkisi' dış aktörlerin politika süreciyle nasıl etkileşimde olduğunu ve bu alanlardan her biriyle ilgili politik duruş, yaklaşım ve davranışları nasıl etkileyebildiğini anlatan bir terimdir. Gerçekte, politika yapma süreci bu bileşenler üzerinden yatay biçimde geçmez, aksine, Batı Balkanlar ve Türkiye de dahil olmak üzere birçok ülkede bu süreçler özellikle gayriresmi olabilmektedir. Yine de bu tanım, politika süreçlerinin önemli aşamalarını kavramamıza yardımcı olur.

Politika süreçlerini ve STK'ların bu süreçler içindeki rolünü anlamamızı sağlayan bir diğer önemli kavram da 'bulgu'dur. Bulgu, sözlükteki tanımlamaya göre, bir bilgi ya da inanışın gerçek yönünü ortaya çıkartan kanıttır. Ancak bu tanım, politika ve uygulamalara gelişme sürecinde bildirimde bulunma olarak kullandığımız bulgu kavramı için yetersiz kalmaktadır. İyi yönetişimi destekleyen birçok kuruluş, politika ve uygulamaların araştırma temelli bir bulgu ile desteklenmesi gerektiğini söyleyecektir. Ancak araştırma kelimesinin tanımı da çok genel olarak 'bir alanda bilgiyi artırmak için yapılan düzenli çalışma' şeklinde yapıldığından, bu tanım kalkınma politikası ve uygulamalarına ilişkin kritik sorgulama ve değerlendirme, kuram geliştirme, veri toplama, analiz ve kodlamayı içeren herhangi bir sistematik sürece işaret edebilir. Söz konusu tanım aynı zamanda 'eylem araştırması'nı da içermektedir. Örneğin, doğrudan uygulama ile 'ses ve danışmanlık' alanında çalışan kişilerin özdeşünümü araştırması. İşin kilit noktası, bulgunun çok özenli ve düzenli bir şekilde toplanması gerekir ki bu da STK'ların genellikle yapmadığı birşeydir. Bu nedenle, 'bulgu' konusu Bölüm 4'te daha detaylı şekilde incelenecektir.

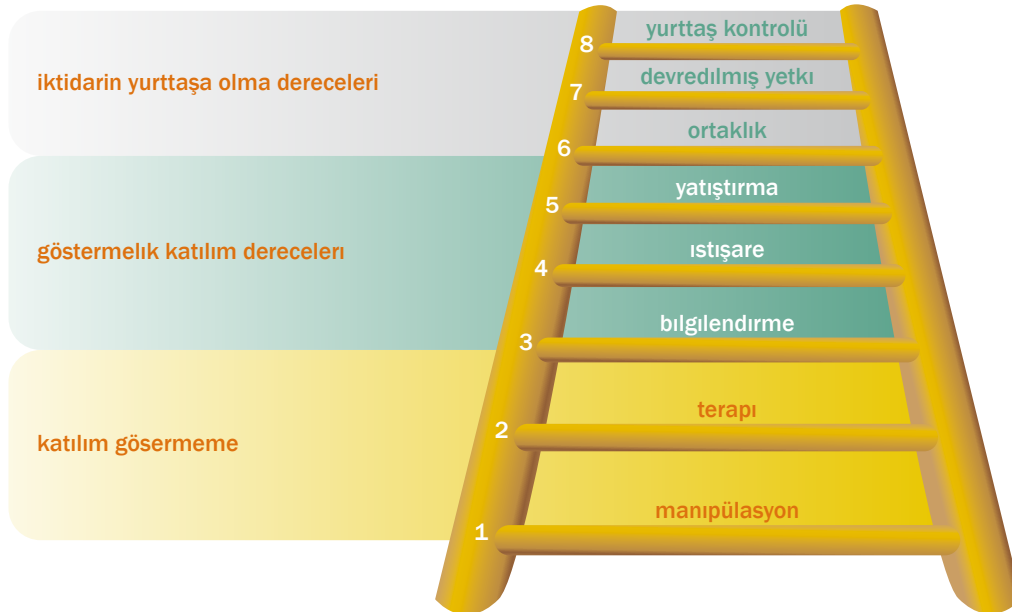
Son olarak, 'şeffaflık' terimi de iyi yönetim ve STK'ların dahil olduğu politika süreçlerine ilişkin tartışmalarda sıklıkla kullanılan bir kelimedir. Bu yüzden, kavramın ne olduğuna ilişkin net bir bilginin olması gerekir. Çevrimiçi açık bilgi kaynağı olan 'Wikipedia'da şeffaflık kavramı genel bir nitelik olarak, birçok farklı nicelikle ilişkisi üzerinden tanımlanmaktadır: "Yurttaşların bir takım yetki merkezlerinin (topluluk ya da kuruluşların) elinde tuttuğu bilgi ve süreçlere erişimini, kullanımını, haklarında bilgi edinmesini, anlamasını ve denetlemesini sağlayan bir dizi politika, uygulama ve usul tarafından kullanılır. Şeffaflık hedefine ulaşmada geribildirim mekanizmalarının kullanımı zorunludur". Bu son cümle STK'ların sivil katılımı teşvik etmesinde kullanabilecekleri açık bir giriş noktasıdır.

Bu giriş bölümünün ardından, STK'lar ile Devlet arasındaki işbirliğinin politika süreçleriyle sınırlı kalmadığını, aksine bu işbirliğinin çoğu zaman hizmet sunumu ve kamu fonlarını ilgilendiren diğer mekanizmalar ekseninde sürdürüldüğünü belirtmekte fayda vardır. Kamu kurumlarının vermeleri gereken hizmetleri 'sosyal' sözleşme ile hükümet-dışı kuruluşlara yaptırmaları, STK'ları ile Devlet arasındaki ilişkinin önemli bir parçasını oluşturmakta ve politika döngüsüyle yakından alakalıdır. Ancak, Rehberin odak noktası bu süreçlerin karar alma süreciyle olan ilişkileridir.

Farklı Katılım Seviyeleri ve Türleri

Geçtiğimiz 30-40 yıl içerisinde sosyal bilimciler 'katılım' kavramı üzerine çok sayıda yayın üretmiş ve uygulamacıların katılımı yalnızca tek bir biçimde ele alma yanlışlarını açıklamaya çalışmıştır. Araştırmalardan elde edilen bulgular ve öne sürdükleri sonuçlar STK'ların katılım sürecine örgüt olarak nasıl yaklaşacaklarını belirlemelerine ciddi biçimde katkı sağlamıştır.

1969'da Arnstein, bu kavramsal tartışmaya bir dizi önemli kavram daha eklemiştir. Kalkınma projelerinde toplumların devletle olan etkileşimini tanımlama çabası ile Katılım Merdiveni adını verdiği bir fikir geliştiren Arnstein, bu şema üzerinden istismara en açık ve en güçsüz yurttaştan, kontrolü ve iktidarı en fazla elinde bulunduran yurttaşlara uzanan bir sürekliliği açıklamıştır. Bu fikirler analizcilerin farklı katılım türlerini karar alma derecelerinin artması şeklinde tanımlamalarını sağlamıştır. Arnstein'in merdiveni katılıma ilişkin sekiz 'seviye' sunmaktadır. Bu seviyeler en aşağıda 'katılım göstermeme' den başlar:

Arnstein'dan bu yana, araştırmacılar sivil katılıma ilişkin bir çoğu işlevsel ve kurumsal bakış açılarına sahip daha basit yorumlar öne sürmüştür. Örneğin, OECD'ye göre (2001), devlet-yurttaş ilişkileri – politika oluşturmada, uygulama ve değerlendirmeye kadar – politika döngüsünün her seviyesindeki geniş bir etkileşim ağını kapsamaktadır. OECD için kamu katılımı şu öğelerden oluşur:

- Bilgi ya da kamu görevlilerinin yurttaşlar için bilgi ürettiği ve sunduğu tek taraflı ilişki, bu etkileşim türü yurttaşların talebi üzerine bilgiye pasif şekilde ulaşımı ve bilginin yurttaşlara aktarılması için devletin aktif tedbirler almasını içerir,
- İstişare ya da yurttaşların devlete geribildirimde bulunduğu çift taraflı ilişki,
- Aktif katılım ya da devletle ortaklık kurmaya dayalı, yurttaşların aktif bir rol oynadığı ve politika yapma süreçlerine dahil olduğu bir ilişki. Bu son aşama yurttaşların alternatif politikalar öne sürme ve politik diyalogu şekillendirmede önemli bir rol oynadıklarını göstermektedir. Yine de, nihai karar ya da politika oluşturma sorumluluğu kamu kurumuna aittir.

Avrupa Konseyi, Uluslararası STK'lar için 2008'de gerçekleştirdiği konferansta, katılım merdivenini daha pragmatik bir şekilde tanımlayarak, STK'ların politik karar alma sürecinin farklı aşamalarına katılımının dört temel seviyeye göre değiştiğini ifade etmiştir. Bu temel seviyelerden ilki STK'lar için en düşük katılım düzeyini öne sürerken, sonuncusu da en yüksek katılımı içermektedir:

- Bilgi
- İstişare
- Diyalog
- Ortaklık

Sivil katılımın (ya da katılmamanın) ortaya çıkan farklı yönleri, STK'lar için yurttaş desteğiyle uygulamak istedikleri kısa ve uzun vadeli hedefler ile bu hedeflere uygun faaliyetleri belirleyebilmeleri açısından önem taşır.

STK'lar için bir diğer önemli unsur da sivil katılımı destekleme faaliyetlerinin maliyeti ve faydalarının ne olacağını anlamalarıdır. Bu maliyet-etki analizi, sivil katılımın etkisinin nasıl ölçülebileceğine dair bilgi veren aşağıdaki çerçeve dahilinde ele alınabilir.

Sivil Katılımın Etkisini Ölçme

Son otuz yılda sivil katılımın yönetişimin iyileştirilmesine ve kalkınma sonuçlarına etki etmesi fikri kalkınma politikaları ve söylemlerinin ana görüşünü oluşturmuştur. İlk olarak, sivil katılım lehindeki tüm söylemler, daha iyi hazırlanmış ve daha ekonomik hizmetler sunma gibi katılımın getireceği olumlu sonuçlardan bahsetmektedir. Ancak, sivil katılımın karşısındaki söylemler de kilit faydanın katılım sürecinin kendisi olduğunu, bunun da sosyal değişim için geçici bir araç olduğunu öne sürmektedir.

Caroline Moser, bağlamdan bağımsız bir şekilde, toplumsal katılımı bir araç olarak görenler ile katılımı ulaşılacak nihai sonuç olarak görenler arasında basit bir ayrım yapılabileceğini dile getirmiştir. Dolayısıyla, sivil katılımın faydalarını göz önünde bulundururken, bu faydaların süreç ve çıktı olarak iki yönü olduğunu da unutmamamız gerekir.

Kabaca ifade etmek gerekirse, sivil katılımın iki çeşit faydalanıcısı vardır. Bunlardan biri yöneticiler ise, diğeri de yurttaşların kendisidir. Yöneticiler, kamu kurumlarına seçilen ya da atanan kişiler olarak, karar alma sürecinin daha fazla kamu yararına olmasından faydalanır. Yurttaşlar ise daha iyi politikaların üretilmesi ve uygulamaların daha iyi olmasından ve iyi politikalardan toplumun daha geniş kesiminin etkilenmesinden fayda sağlar. Katılımın farklı seviyeleri olması gibi, yararlanıcıların da 'yurttaşlar' ve 'devlet'in dışında, daha fazla çeşidi vardır. STK'lar, diğer faydaların yanı sıra, sivil katılım sürecinin çıktılarından biri olan kapasite gelişiminden doğrudan etkilenenler arasındadır.

STK'lar sivil katılımın süreç ve çıktı olarak iki yönlü faydasının olduğunu ve yurttaşlar ile karar vericiler (kamu kuruluşlarına seçilen ya da atananlar) olarak iki çeşit faydalanıcısı olduğunu unutmamalıdır.

Söz konusu iki çeşit fayda ve faydalanıcı arasında temel bir ayrım yapmak için sivil katılımın karar alma süreci üzerindeki tüm etkisini ve hangi etkinin olumlu, hangisinin olumsuz olduğunu anlamamızı sağlayan basit bir tablodan yararlanabiliriz. STK'ların sivil katılımı teşvik ederken ne tür bir etki yaratabileceklerini ve bu etkinin olası maliyetlerini önceden görmeleri önemlidir. Bu tür bir analiz, rehberin 5 ve 6. Bölümlerinde de anlatıldığı gibi, hem yerel hem de ulusal düzeylerdeki katılım örneklerine uyarlanabilir. Aşağıda verilen tablo, her iki fayda ve faydalanıcıyı da ele aldığından, iki açıdan da maliyet-etki analizi yapmamıza olanak vererek sivil katılımın avantajları ve dezavantajları hakkında genel bilgi sağlamaktadır.

Sivil katılıma ABD'deki yerel çevre projeleri örneği üzerinden bakan Irvin ve Stansbury (2004), buna benzer bir matris kullanarak karar alma sürecine katılım göstermenin avantaj ve dezavantajları hakkında genel bir sonuç çıkarmıştır. Aşağıdaki tablo, söz konusu çalışmanın sonuçlarını özetlemektedir:

Sivil Katılımın Karar Alma Süreçlerine Avantajları		
	Katılım Gösteren Yurttaşlara Getirdiği Avantajlar	Devlete Getirdiği Avantajlar
Karar Süreci	Eğitim (devlet yetkililerinden bilgi alma ve yetkililere bilgi verme) Devleti ikna etme ve aydınlatma Aktif yurttaşlık için beceriler geliştirme	Eğitim (yurttaşlardan bilgi alma ve yurttaşlara bilgi verme) Yurttaşları ikna etme, güven oluşturma ve toplum içindeki korku ve endişeleri dindirme Stratejik ittifaklar oluşturma Alınan kararlara meşruiyet kazandırma
Katılımın Sonuçları	Olası siyasi çıkmazları çözme – sonuç elde etme Politika yapım süreci üzerinde az da olsa kontrol sağlama Daha iyi politika ve uygulama kararları	Olası siyasi çıkmazları çözme – sonuç elde etme Olası dava edilme maliyetlerini engelleme Daha iyi politika ve uygulama kararları
Sivil Katılımın Karar Alma Süreçlerine Dezavantajları		
	Katılım Gösteren Yurttaşlara Getirdiği Dezavantajlar	Devlete Getirdiği Dezavantajlar
Karar Süreci	Zaman alıcı (hatta motivasyon düşürücü) olması Yapılan katkılar görmezden gelinirse emeklerin boşa harcanması	Zaman alıcı olması Maliyetli olması Devlete karşı daha düşmanca bir tavır alınmasına yol açarak, geri tepebilir
Katılımın Sonuçları	Karşı görüşlü çıkar grupları tarafından daha kötü bir politika kararı alınmasına yol açabilir	Karar alma iktidarının kaybedilmesi Politik açıdan reddedilmesi imkansız kötü bir karar çıkma olasılığı Politikanın uygulamaya geçirilmesi için gerekenden daha az kaynak olması

Irvin ve Stansbury, avantajlar ve dezavantajlara ilişkin bu analizden yola çıkarak, avantajlı bir sivil katılım için ‘doğru’ koşulların olup olmadığına işaret eden bir dizi gösterge öne sürmüştür. Önerdikleri göstergeler listesi, yüksek ve düşük maliyetli katılım ile yüksek ve düşük fayda sağlayan katılıma yöneliktir. Söz konusu listeler Rehberin sonundaki Araç Kutusunda verilmiş olup, bölgedeki STK'lara kendi politika alanlarında sivil katılım koşullarını değerlendirmeleri için yeniden düzenlenmiştir.

Bölgedeki STK'lar, desteklemeyi düşündükleri sivil katılımın uzun vadeli etkilerini ölçebilecekleri bir çerçeve de geliştirmek isteyebilir. Bu tür bir uzun dönemli etki analizi pek yapılmış değildir. Hatta John Gaventa'nın da dediği gibi: “... bu yaklaşımı destekleyen kuralcı inanışlara rağmen, katılımın tek bir müdahale üzerinden incelenme eğiliminde olduğundan gelişmiş demokrasi ve kalkınma sonuçları üzerindeki etkisini ölçmek zordur.” Buna rağmen, Gaventa ve meslektaşları 10 yılı aşkın bir süre boyunca, sivil katılımın dört farklı türü üzerine 20 ayrı ülkede 100 araştırma çalışmasını içeren bir ‘meta-vaka çalışması’ analizi gerçekleştirmiştir. Gaventa, söz konusu araştırma sonuçlarına daha dikkatli bakarak sivil katılımın gözlemlenebilen etkilerini haritalama yoluyla, dört çeşit demokratik ve gelişimsel sonuç çıkartmıştır. Bu sonuçlar şöyledir: (a) yurttaşlık inşası, (b) katılım uygulamalarının güçlendirilmesi, (c) duyarlı ve güvenilir devletlerin güçlendirilmesi ve (d) kapsayıcı ve uyumlu toplumların geliştirilmesi. Bu geniş çaplı araştırma, daha sonra da sivil katılımın tüm bu çıktı türleri üzerinde - her bir çıktı türü, kendi içinde olumsuz sonuçlar içerse de - olumlu etkiler ürettiğini destekleyen bir bulgu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, karar alma sürecini iyileştirmeyi amaçlayan katılımcı programlar oluşturmak ve mevcut programları desteklemek için önemli çıkarımlarda bulunmakta ve STK çalışanları, üyeleri ve ortaklarını bu tür deneyimler hakkında daha fazla bilgi edinme ve benzer eylemleri gerçekleştirme konusunda teşvik etmektedir (bkz. ‘Kaynakça ve Önerilen Okuma Listesi’).

- STK'nızın çalışanları ve üyeleri 'yönetişim', 'temsili demokrasi', 'katılımcı demokrasi' ve 'katılım' kavramları üzerinde nasıl bir ortak anlayışa sahip?
- STK'nızın kamu politikası tartışmalarına dahil olma ve sivil katılımı destekleme yönünde bir kararı var mı? Var ise, politika yapım süreçlerine dahil olmaktan beklentileriniz ya da almak istediğiniz sonuçlar nelerdir?
- Kuruluşunuzun karar alma sürecine sağlayacağı artı değer nedir?

Karar Alma Süreçlerini Anlama

KARAR ALMA SÜRECİ NEDİR?

‘Karar alma süreci’ temel olarak yerel ya da ulusal düzeydeki kamu kurumlarında görev yapan belirli paydaşlara ve bu paydaşların yürürlüğe geçirilen kamu politikalarını ve bu politikaların uygulanma biçimini belirlemelerine yarayan mekanizmalara işaret eder. Bu mekanizmalar, genellikle, belli dönemlerde uygulanan resmi ve açık usülleri içermektedir. Bununla birlikte, karar almayı ve bu süreci etkileyen birçok gayriresmi süreç de vardır. Karar alma süreci teoride doğrusal bir düzlemde işler görünse de, uygulamada oldukça akışkan ve çoğu zaman değişkendir. Dolayısıyla, ister ulusal ister yerel düzeyde çalışıyor olsun, tüm STK’ların kamu yetkililerinin karar alma sürecine ait çok sayıdaki aşamayı ve buna etki eden unsurları kavraması için haritalama çalışmaları yapması gerekmektedir. Bununla birlikte, bu sürecin hangi aşamasına veya aşamalarına dahil olmak istediklerini belirlemeleri, sivil katılım için her zaman yalnızca ‘tek seçenek’ olmadığını anlamaları da önem taşımaktadır. Gerçekten de, bunun için birçok seçenek ve fırsat bulunur.

Haritalama çalışmasının bir parçası olarak, STK’ların karar alma süreçlerinin öncesi ve sonrası arasındaki farkı anlamalarında fayda vardır. Bazı sınıflandırmalara göre, gündem belirleme, siyasi sorunu yapılandırma ve beklenen siyasi sonuçları öngörme karar alma sürecinin öncesini oluşturan temel bileşenlerdendir. Bununla birlikte, uygulama, politika değerlendirmesi, öğrenme ve siyasi dinamikler de karar alma sürecinin sonrasını oluşturan politika döngüsünün önemli parçalarıdır. Bu ayrımın yapılma sebebi, bu iki sürece genellikle farklı aktörlerin dahil olması ve farklı usüllerin takip edilmesidir. Bu nedenle, doğru ‘aşama’nın analizi sivil katılım yöntemlerinin planlamasında kritik önem taşıyabilir. STK’ların bu analizi yapmalarını kolaylaştırmak için klasik politika yapma sürecinin döngüsel yapısını, süreçlerin işlerlik kazandığı zaman dilimini ve farkı karar alma yapılarını incelemekte fayda vardır. Takip eden sayfalarda her üç özellik ayrı ayrı ele alınmaktadır.

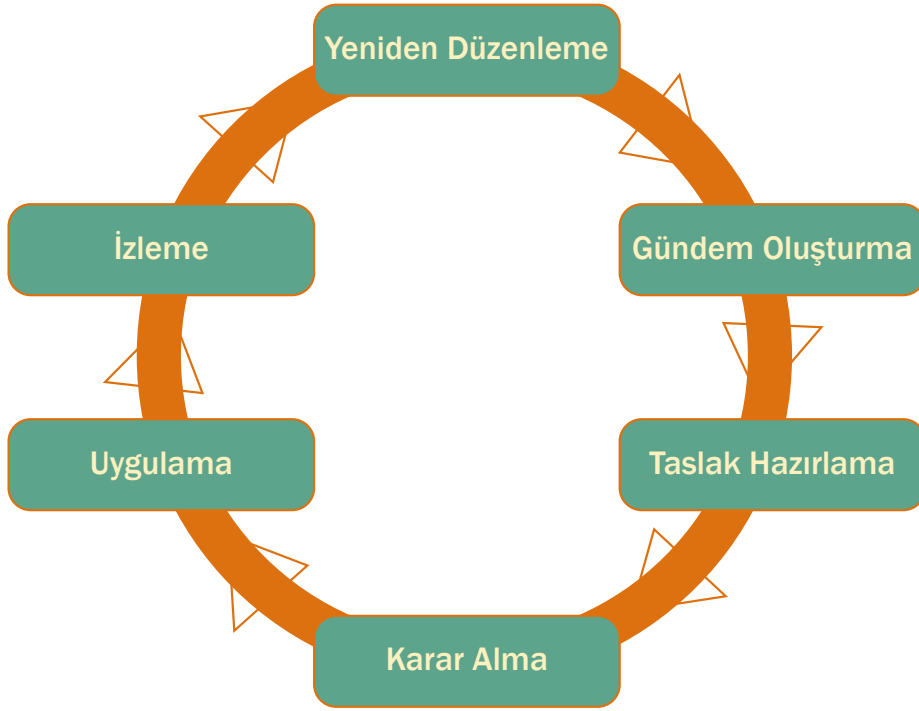
Politikalara etki etmenin dinamiğini daha detaylı incelemek isteyen her STK’ya veya kişiye, konuyu daha detaylı biçimde ele alan “Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme” isimli TACSO Kitapçığını incelemeleri tavsiye edilir. Rehber, şu adresten indirilebilir:

www.tacso.org

Kamu Politikası Döngüsü

İster ulusal ister yerel düzeyde yapılsın, bir politikanın oluşumunu sağlayan aşamalar genellikle bir 'döngü' etrafında gruplanır: gündem oluşturma, taslak hazırlama, karar alma, uygulama, izleme, değerlendirme ve yeniden düzenleme. Bu döngünün her bölümüne bakarak, STK'ların bu sürece nasıl dahil olabileceklerini inceleyebiliriz. Avrupa Konseyi'nin düzenlediği Uluslararası STK'lar Konferansı'nda bu incelemeyi kolaylaştıracı bir özet sunulmuştur:

Gündem Oluşturma: Siyasi gündem, genel olarak ulusal meclis ya da yerel yönetimler tarafından belirlenmekle birlikte, STK'ların siyasi gündemi yürüttükleri kampanyalar ve lobicilik faaliyetleriyle şekillendirme gücü vardır. STK'lar kolektif çıkarlar adına karar alıcıları etkilemeyi ve kamuya açık tartışmaları bütünleyici eylemlerde bulunmayı amaçlar. 6.Bölüm'de, Serbian Democratic Forum'un yürüttüğü gayriresmi 'Toplum Gelişimi için Yerel Konseyler'i destekleme girişimi gibi, konuya ilişkin bazı yerel örneklerle yer verilmiştir. Bu örnekler, yurttaşların belediyeler tarafından ele alınmasını istedikleri öncelikli ihtiyaçlarının neler olduğunu dile getirdikleri platformlar hakkındadır. 7.Bölüm'de ise, Makedonya'da Bilgiye Serbest Erişim hakkındaki yeni yasaya öncelik verilmesini hızlandıran sivil katılım hareketine ilişkin bir vaka çalışmasına yer verilmiştir.

Taslak Hazırlama: Kamu görevlilerinin politika taslağı hazırlama konusunda oturmuş bir sistemi vardır. Bu sürece dahil olmak isteyen STK'lar ise, sorunların tespiti, çözüm önerileri ve önerilerini destekleyici araştırma yürütme gibi faaliyetler yapma konularında çalışabilir. Taslak hazırlama, politika döngüsü içinde STK'ların dahil olmakta en fazla zorlandığı aşamadır. Ancak, birçoğu STK'ların karşılaştıkları zorlukları daha fazla ön plana çıkarsa da, bölge genelinde buna ilişkin çok sayıda örnek vardır. 6.Bölüm'de STK'ların İstanbul'un Çevre Düzeni Planı'nın hazırlaması konusundaki katkılarına ilişkin 'hikaye'nin günümüze kadar uzanan süreci anlatılmaktadır. Her ne kadar STK'lar açısından başarılı bir deneyim olarak sayılamasa da, politika döngüsünün her aşamasına en başından itibaren katılım sağlamanın önemini gösteren dikkat çekici bir örnektir.

Karar Alma: Siyasi karar alma modelleri ülkenin durumuna ve yasalara göre değişir. Ancak bu modellerin ortak özellikleri bir Bakanlık tarafından hazırlanan hükümet politikası yönergesiyle oluşturulmaları ve yasa tasarılarının bir parlamento ya da kamuoyu tarafından onaylanmasıdır. Benzer süreçler, daha küçük ölçekli olarak, yerel yönetimler tarafından da yürütülmektedir. Hükümet yasa tasarıları ya da önergeler, yerel ya da ulusal düzeyde olsun, STK'ların etkisine ve katılımına açık olmalıdır. Hükümet ya da yerel yönetim, bir karar almadan önce, farklı görüşler ve fikirler arasında doğru bir denge kurabilmelidir. Geçtiğimiz aylarda Hırvatistan hükümeti, 'yargı' ve 'insan güvenliği' konularında AB müktesebatına uyum sağlamak amacıyla bir dizi yasa tasarısı hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. Bu yasalar Hırvatistan'ın AB'ye üyeliği konusunda çok önemli adımlar olmakla birlikte, ülkedeki önemli STK'ların oluşturduğu bir koalisyon hazırlanan yeni yasalardan bazılarının AB standartlarını tam olarak karşılamadığını ve Hırvatistan vatandaşlarının haklarını tam olarak güvence altına alamayacağını savunmuştur. Hırvatistan ve AB'nin bu 'fasıl'a ilişkin müzakereler kapanmadan önce, hem mevcut yasaların değiştirilmesi hem de yeni yasa tasarılarının bu konuda iyileştirilmesi için yoğun lobi faaliyetleri yürütmektedir. 7.Bölüm'de sivil toplum koalisyonunun çalışmalarına ilişkin daha detaylı bilgi verilmiştir.

Uygulama: Bu aşama, birçok STK'nın en faal olduğu - örneğin, hizmet sunumu ve proje yürütme gibi faaliyetler yürüttüğü - aşamadır. Önceki aşamalarda STK'ların faaliyetlerinin çoğu bir politikanın uygulanmasını etkileme girişimlerinden ibaret iken, bu aşama alınmak istenen sonuca ulaşmanın hiçbir garantisi olmadığından özellikle önemlidir. STK'lar için bölgede sosyal sözleşmeler yoluyla politika uygulamaya doğrudan dahil olmaları için gittikçe daha fazla sayıda imkan ortaya çıkmaktadır. Bu durum Üye Devletlerde de aynıdır, örneğin, Birleşik Krallık'taki Ulusal Gönüllü Örgütler Konseyi'ne (NCVO) göre, 2004-2005 mali yılı içerisinde tüm STK'ların gelirlerinin % 38.5'i ya da £10.7 milyar tutarındaki gelir kamu sektöründen gelmiştir. Bu miktar, engelli, çocuk, yaşlı bakımı ve desteği, istihdam eğitimi, ölümcül hasta kişilere bakım hizmeti sağlama gibi sağlık hizmetleri karşısında kazanılmıştır. Bunun yanı sıra, bölgede STK'ların politika uygulamalarını dış finansmanla sağladığı örnekler de vardır. Örneğin, Sırbistan'da faaliyet gösteren Transparency International Serbia, birçok belediye yetkilisinin bütçeleme ve kamu ihalesine ilişkin yeni politikaları uygulamalarına destek vermiştir. Sırp sivil toplum kuruluşunun bu çalışmaları 4.Bölüm'de daha detaylı biçimde anlatılmaktadır.

İzleme: Bu aşamada STK'ların rolü, uygulanan politikaları izlemek ve etkilerini değerlendirmektir. Uygulanan politikanın hedeflerine ve istenen sonuçlara bağlı kalınmasını destekleyen etkili ve şeffaf bir izleme sistemine sahip olmak önemlidir. Makedonya'da 'Pro Media' isimli STK, ülkedeki Bilgiye Serbest Erişim hakkındaki son yasa değişikliğine ilişkin kapsamlı bir izleme çalışması yürütmektedir. 2006'da yürürlüğe giren bu yasanın ilk taslağı bir STK'lar koalisyonu tarafından hazırlanmış olsa da, Makedon sivil toplumu, yalnızca yasanın değil, uygulamasının

da çok zayıf ve bilgiye serbest erişim hakkındaki AB standartlarına ulaşma hedefinden çok uzak olduğunu düşünmektedir. 'Pro Media' isimli STK'nın bu izleme faaliyetine yaklaşımı ve elde ettikleri bulgular ile ne yaptıklarına ilişkin daha detaylı bilgi 7.Bölüm'de, yerel düzeyde yürütülen izleme çalışmalarına ilişkin benzer örnekler 6.Bölüm'de verilmektedir.

Değerlendirme ve Yeniden Düzenleme: Bu aşamada, politika uygulamalarının incelenmesinden edinilen bilgi ile toplumun değişen ihtiyaçları bir araya getirilerek, politikanın yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. AB'ye girme süreci, bu süreçte yasalarını ve yasal çerçevelerini AB standartlarına getirme amacıyla kapsamlı biçimde gözden geçiren aday ve aday adayı ülkeler olan Batı Balkanlar ve Türkiye için sivil katılımın artması yönünde birçok fırsat sunmaktadır. Yukarıda, buna ilişkin Hırvatistan'daki STK'ların 'Fasıl 23 (Yargı ve Temel Haklar) müzakereleri kapanmadan önce Hırvatistan'ın hazır olma durumuna ilişkin Ortak Görüş' başlığıyla yayımladığı örneğe yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, yerel düzeydeki sivil katılımın yerel hizmetlerin sunumu ve yönetimine ilişkin alınan kararların yeniden düzenlenmesi konusunda nasıl çalıştığına dair örnekler de mevcuttur. Örneğin Arnavutluk'ta, Dorcas Aid International isimli STK, çok sayıda belediyede Toplum Su ve Sağlık Komiteleri'nin kurulmasına destek vererek daha önce merkezi düzeyden yürütülen ve yetersiz uygulamalara sahip bu hizmetlerin iyileştirilmesini sağlamıştır.

Kamu politikalarının özellikle de yerel düzeyde uygulanmasına ilişkin benzer bir bakış açısı da 'Minnesota Waters' isimli Amerikalı bir STK tarafından dile getirilmiştir. Geliştirdikleri model aşağıdaki kutuda özetlenmektedir:

Kamu Politikalarında Karar Alma Süreci – Yerel Düzey Modeli

'Minnesota Waters', "Minnesota'nın gölleri ve nehirlerinin korunması ve iyileştirilmesi için yurttaşlar, yerel ve ulusal politika yapıcılar ve diğer ortakları dahil ederek su kaynaklarımızın sorumlu şekilde yönetimini sağlama" amacını güden bir çevre STK'sıdır. Örgüt, karar alma sürecini ve yurttaşların bu sürece nasıl dahil olabileceğini anlamak için kendi modelini geliştirmiştir:

1. Aşama: Farkındalık

Bir konuya ilgisi ya da o konuyla ilgili bir çıkarı olan yurttaşlar (paydaşlar) konuya ilişkin farkındalıklarını artırır. Bu farkındalık gayriresmi tartışmalar, ara sıra yapılan şikayetler ya da çok özel durumlarda bir konuyla ilgili yaptırımlarda bulunmayla sonuçlanabilecek davalar açılmasıyla ortaya çıkar. Farkındalık aşamasında, topluma kaygılarıyla ilgili görüş alışverişlerinde bulunabilecekleri bir fırsat verilir. Bu alışveriş, yurttaşların şikayetlerini meşrulaştırması, başkalarının aynı sorundan nasıl etkilendiklerini duymaları ve dedikoduyla gerçekleri ayırt etmeleri sayesinde kaygılarını netleştirmelerini sağlar.

2. Aşama: Dahil Olma

Diğer paydaşlar, konudan etkilenen ancak tartışmaya katılmayan kişiler olarak belirlenir. Yurttaşlar, konuyla ilgili gerçekleri kendilerine bildirmesi ve başka paydaşları tespit etmelerine yardımcı olması için bir bilgilendirme uzmanı tayin edebilir.

3. Aşama: Konunun Netleştirilmesi

Kaygıların netleştirilmesi ve konuya toplumsal bir sorun olarak resmi bir görüntü verilmesi, konu değerlendirmesi döngüsünün üçüncü aşamasını oluşturur. Paydaşlar, soruna ilişkin bireysel bakış açılarını odak grup mülakatları, panel tartışmaları, kamuya açık forumlar (tüm gruba ait girdi) ve/veya çalışma grupları yardımıyla birbirleriyle paylaşır. Konu hakkında bilgi sahibi uzmanlar bilimsel araştırmaları yürütmek veya koordine etmek ve araştırma sonuçlarını toplumla paylaşmak üzere davet edilebilir.

4. Aşama: Alternatif Belirleme

Konunun eğitim süreciyle belirlenmesinin ardından, paydaşlar da sorunu belirleme ve/veya çözüm alternatifleri üretme konusunda harekete geçer. Konunun uzmanları tarafından sağlanan bilimsel veya teknik bilgilerin yanı sıra, paydaşlar farklı alternatifler üretmek için kendi araştırmalarını yürütebilir. Yurttaş araştırmaları şunları kapsayabilir: konuyla ilgili dergi makaleleri, kitaplar ve videoların incelenmesi, yurttaş anketleri ve benzer sorunların yaşandığı alanlara ilişkin vaka çalışmaları. Geliştirilen alternatiflerin, etkin şekilde paylaşılan bireysel görüş, fikir ve değerler ile objektif bilgilere ve gerçeklere dayanması istenen en ideal sonuçtur.

5. Aşama: Sonuç Analizi

Yurttaşlar, 4.Aşama'da belirtilen alternatiflerin sonuçlarını dikkatli biçimde inceler. Bu inceleme, alternatiflerin ölçülebilir maliyetleri ve getireceği faydalara bakılarak yapılır. Örneğin, bir alternatifin gerçekleşmesi için gereken zaman, maliyet, teknik uygunluk, insan kaynakları ve fiziksel kaynakların hesaplanması gibi. Ekonomik sonuçların yanı sıra, sosyal sonuçların da dikkate alınması gerekir. Kamu refahında yaşanacak olası kayıpların ölçülmesi zor olmakla

birlikte, bu bulgular halk hareketinin sonuçlarını görmek için önemli bilgiler sağlayacaktır.

6. Aşama: Seçenek

Bir eylemin alternatifleri ve sonuçlarına ilişkin dikkatli bir incelemenin ardından, paydaşlar konuya nasıl yaklaşabilecekleri hakkında bilgilendirilmiş bir girdi sağlayabilir. Olasılıklardan birini seçerken, paydaşlar toplumun seçiminin nasıl kamu politikasına dönüştüğüne ilişkin bilgi edinir. Bu bilgi, seçilerek gelen kamu görevlileri ile sahne arkasında kararlara etki eden kişileri etkilemeyi öğrenmeye dönüşebilir.

En iyi şartlarda, paydaşlar yapılan seçimin konunun çözümüne ilişkin en iyi yol olduğu konusunda hemfikir olurlar. Çıkar çatışmasının yaşandığı durumlarda, çatışmaların çözülmesi için açık olmak zorundadırlar. Bazı seçeneklerin katı savunucuları, karşıt görüşte olanlarla müzakere ve işbirliği yapmanın avantajlarını da öğrenmelidir. Müzakere etmeyi reddederlerse, sorun çözümsüz kalabilir. Bu nedenle, tüm paydaşların çıkarlarına uygun bir sonuç elde etmek herkesin çıkarıdır.

7. Aşama: Uygulama

Bu aşamada, yapılan seçim bir politika ya da resmi bir mutabakat metni haline getirilerek uygulamaya konulur. Paydaşların yapılan anlaşmanın ya da yeni politikanın nasıl uygulanacağına ilişkin bilgi sahibi olması gerekir. Uygulama sırasında kamuoyunun değişebileceğini göz önünde bulundurarak, olası değişiklikleri gözlemlemelidirler. Bu sırada, üçüncü tarafların zarar görme ihtimali gibi bireysel kaygılar ortaya çıkabilir. Bu olasılık, konunun gelişim döngüsü içinde farkındalık ve dahil etme aşamalarına daha geniş ve daha çeşitli paydaş gruplarını dahil etmenin önemini vurgular. Bununla birlikte, alternatif seçimlerin getirebileceği sonuçların da dikkatli biçimde incelenmesinin öneminin de altını çizer.

8. Aşama: Değerlendirme

Döngünün bu son aşaması yapılan seçimin ya da uygulanan politikanın etkinliğini değerlendirir. Bu aşamada paydaşların soracağı sorular şöyle olmalıdır:

- Bu politika ya da eylem sorunu çözüyor mu?
- Bu politikanın uygunluğu konusunda kamuoyu hemfikir mi? Neden?
- Genel olarak etkisiz olduğu mu düşünülüyor? Neden?
- Durumu iyileştirmek için neler yapılabilir?

Son aşama olan değerlendirme aşaması, konunun eğitim sürecini değerlendirmek için alternatif bir fırsat getirmektedir. Paydaşlar bu aşamada şunları sorabilir:

- Her bir aşamada neler oldu?
- Bu neden yaşandı?
- Başka ne olabilirdi?
- Mevcut durumda bir iyileşme oldu mu?
- Mevcut durumu iyileştirmek için ne yapılabilir?

Bir açıdan, 8. Aşama döngünün daha fazla bilgi ve deneyim sahibi olmuş şekilde yeni kaygıların giderilmesi için yeni baştan ele alınması fırsatını sunar.

Karar Alma Sürecinin Zaman Çizelgesi

Politika yapımının döngüsel doğasını anlamamanın yanı sıra, politika yapımını etkileyen eylem ve olayların zaman çizelgesi ile karar alma sürecinin zamanlamasını anlamak ve herhangi bir politika etkilme planının belirli tarihlerini ve dönemleri belirlemekte fayda vardır.

Örneğin:

Kamu bütçelerinin ne zaman belirlendiğini bilmek son derece önemlidir. Bu tarih her ülkede, hatta her yerel yönetimde farklıdır. Ancak STK'lar kamu bilgi kaynakları üzerinden (hükümete ait internet siteleri) ya da kamu görevlilerine sorarak bu tarihleri kolayca takip edebilir.

Çoğunlukla politika önerileri bütçe kararlarından yaklaşık altı ile dokuz ay öncesinde geliştirilir. Bu erken tarihlerde yapılan savunuculuk faaliyetleri ulusal düzeyde bakanları ve daire başkanlarını, yerel düzeyde ise belediye başkanları, meclis üyeleri ve belediyelerdeki şube başkanlarını hedef almalıdır.

Bütçenin belirlenmesinden üç ila altı ay önce, teklifler hükümetin daha kıdemli çalışanlarının (ulusal düzeyde Kabine ya da Kabine alt komiteleri, yerel düzeyde Komite ya da Kurulların) önüne gelir. Burada, her bir teklif farklı sektörler arasında ve sektörlerin kendi içinde değerlendirilir. Bu değerlendirme, özellikle sağlık, eğitim, çevre, kültür ve sanat gibi sektörler için özellikle önemlidir çünkü finansman, bir alanı desteklemek için bir başka alandan tamamen çekilebilir.

Bütçeleme sırasında yapılacak savunuculuk çalışmaları Maliye ve Hazineyle ilgili kamu görevlilerini hedef almalı, Kabinet veya Konseylerdeki kilit üyeler de unutulmamalıdır. Pahalı olmayan (ya da gelir yaratacak) politika fikirleri popüler olmakla birlikte, maliyeti yüksek politika ve programlar için olası bütçe tasarruflarının belirlenmesi gerekebilir.

Bütçelerin sunulması sırasında maliyet analizinin doğru şekilde yapıldığı tekliflerin sunulması önemlidir.

Karar Alma Seviyeleri

Karar seviyeleri, stratejik düzeyden uygulama düzeyine kadar geniş bir alanı kapsar. Stratejik kararlar, bir örgütün hedefleri ya da bir devlet kurumunun politika önceliklerini, bunları uygulamaya geçirmek için gereken kaynakları belirlemeyi ve söz konusu kaynakların kullanılması ile düzenlenmesini kapsar. Öte yandan uygulama kararları, bu kaynakların belirlenen hedefler ve politika öncelikleri doğrultusunda etkin şekilde kullanılmasına odaklanır. STK'lar da, her iki karar seviyesinde gösterilecek sivil katılımı destekler.

Örneğin, sağlık hizmetlerinde alınan stratejik kararlar şunları kapsayabilir: fonların program alanları arasında dağıtılması, program performansının stratejik hedefler uyarınca ölçülmesi (değerlendirme) ve uygulamalar için standartların belirlenmesi. Uygulamaya yönelik denetleme kararları ise belirli görevlerin etkin ve yeterli şekilde gerçekleştirilmesini güvence altına almaya odaklanır. Örneğin, standartlar, düzeltici eylemler ve zaman planlamasına ilişkin günlük uygulamaları ve faaliyetleri izleme.

Yukarıdaki 'politika döngüsü' örneğinden de takip edilebileceği gibi, Sağlık Bakanlığı ya da sağlık hizmetleri sağlayan devlet kurumu stratejik kararlarını 'gündem oluşturma' ve 'taslak hazırlama' aşamalarında almaktadır. 'Uygulama' ve 'izleme' aşamalarında ise Bakanlık ya da diğer devlet kurumunun alacağı kararlar uygulamaya ilişkin olacaktır.

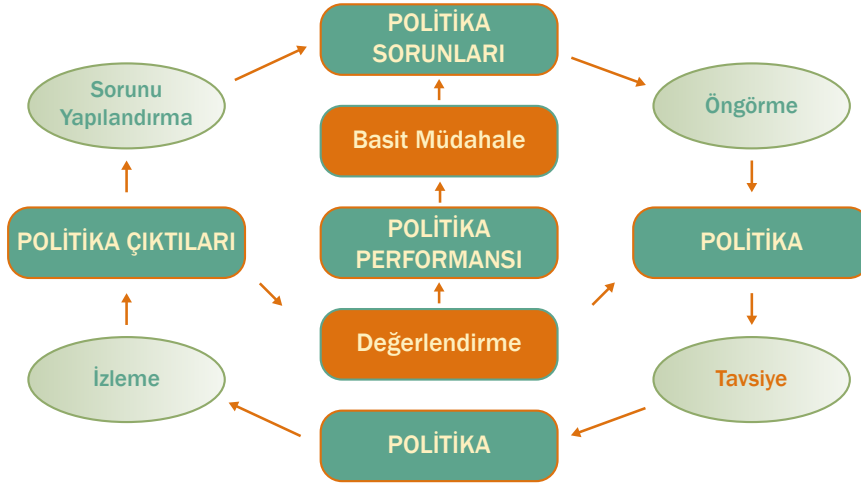
Sırbistan'da, "Philantrophy" isimli STK kendisiyle benzer görüşteki STK'lar arasında gayriresmi bir iletişim ağı kurarak hafifletici bakım standartlarının sistematik bir şekilde temel sağlık hizmetleri seviyesinde oluşturulması ve uygulanması için çalışmaktadır. Devletin (STK'larla istişarelerde bulunarak) hazırladığı ve onayladığı Hafifletici Bakım için Ulusal Strateji belgesinin kamu kurumlarınca yeterince benimsenmediğini, stratejik hedeflerine ulaşmak için hazırladıkları eylem planlarına gerektiği kadar yansıtmadıklarını savunan "Philantrophy" Derneği, bu müdahaleyi acil ve gerekli bir tedbir olarak görmektedir.

Sivil katılımı destekleyen STK'ların ele almak istedikleri esas sorunun ne olduğu, bu sorunun 'politika döngüsü' içinde tam olarak nerede yer aldığı ve hangi karar seviyesiyle bağlantılı olduğu konularında net olmaları gerekmektedir. Bu sorular üzerine düşünmek, ne tür bir ispatın bulunması, analiz edilmesi ve sunulması gerektiği, bu bulgunun kimler ile ne zaman konuşulmasının daha uygun olacağının belirlenmesine yardımcı olur.

Daha önce de belirtildiği gibi, STK'ların 'politika döngüsü' içerisinde tanımlanan karar alma süreçlerinin doğrusal bir yol izlemediğini, aksine, değişken bir yapıda olduğunu unutmaması gerekir. Bu da, çoğu politika alanının birbiriyle bağlantılı olduğunu, dolayısıyla da birbirinden kolayca etkilenebileceğini gösterir.

- *Politika analizi “hangi alternatif politikaların politikalar ile hedefler arasındaki ilişkiye bakılarak belirlenen hedeflere daha fazla ulaşma olasılığı olduğunu belirler”. Bununla birlikte, politika analizi iki temel alana bölünebilir. Politika analizi analitik ve betimleyici olabilir – bir diğer deyişle, politikaları ve gelişimlerini açıklamaya çalışabilir. Politika analizi kuralcı da olabilir – bir diğer deyişle, politika ve önerilerin hazırlanmasıyla ilgili olabilir (ör., sosyal refahın artırılması). İlgili alanı ve analizin amacı ne tür bir analiz yürütüleceğini belirleyici özelliklerdir.*
- *Sizi ilgilendiren politikaları ele alarak, elinizde kendi politika analizinizi yürütmenizi sağlayacak bilgiler olduğunu söyleyebilir misiniz?*
- *Sizin politika analizinizde (Dunn’un aşağıda verilen çerçevesine göre) neler eksik olabilir ve hangi alanlarda kapasite eksikliğiniz var?*

DUNN'IN BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ ÇERÇEVESİ: POLİTİKA ANALİZ SÜRECİ

Katılımı Destekleyen STK'lar için Zorluklar ve Fırsatlar

STK'LARIN SİVİL KATILIMDAKİ ROLÜ

"Yurttaşlar çoğu zaman yerel konularla hararetle ilgilenir, ancak gerçek anlamda konuya dahil olmakta zorluk yaşar. Bazı durumlarda bunun nedeni yurttaşların ihtiyaç duydukları desteği bulamamaları, bazı durumlarda ise aldıkları desteğin kendileri için yanlış olması ya da bazen hükümetin yurttaşların harekete geçmesini engelleyici bir eylemde bulunmasından kaynaklanır. İçinde yaşadıkları toplumu şekillendirmek için aktif bir katılım sergilemek isteyen yurttaşların gerçek ihtiyacının ne olduğunu anlamamız gerekir. Yurttaşların enerjisi ve hevesinden sonuna kadar yararlanabilmek için bu soruların yanıtları son derece önemlidir."

'Sivil Katılımı Serbest Bırakmak' [Unleashing Citizens Participation] – Birleşik Krallık temelli STK 'Involve', www.involve.org.uk

Önceki iki bölümde sivil katılıma ilişkin kavramları ve karar alma süreçleriyle bağlantılı çeşitli unsurları inceledik. STK'ların, eyleme geçmeden önce bu kavramlar hakkında net bir bilgisi olması ve örgütlerinin bunlara göre nerede olduğunu bilmesi gerekir. Konumlarını netleştirdikten sonra ise, STK'ların şu soruları kendilerine sormaları tavsiye edilir: ilk olarak, sivil katılımı desteklemedeki rolleri nedir?, ikinci olarak, bu rolü hayata geçirmek için ne tür fırsatlar bulunuyor?, ve üçüncü olarak, bu rolü yerine getirmek için ne tür zorluklarla karşılaşabilirler ve bu zorluklarla nasıl baş edecekler? Bu bölümde STK'ların sivil katılımı teşvik etmek için atabilecekleri basit adımlara değinilmektedir.

İlk olarak, Rehberin bireysel aktivistlerden önce sivil toplum içinde örgütlenmiş gruplara destek vermeyi hedeflediği dikkate alınacak olursa, STK'ların topluma hizmet ederek yurttaşların bireysel sorumluluklarını toplu olarak yerine getirdiklerini kendimize hatırlatmakta fayda vardır. Bu sorumlulukların özeti aşağıdaki kutucukta verilmiştir:

“Karar Almada Sivil Katılım” adlı Rehberden alıntı, Romanya, 2002

Yurttaşların sorumlulukları şöyledir:

- *Hükümetin (yerel ya da ulusal) neyi ne amaçla yaptığını anlamak,*
- *Hükümetin kendi çıkarlarını etkileyecek bir plan yapması durumunda katkı sağlamaya hazır olmak,*
- *Hükümet temsilcilerine olumlu bir tutum içinde yaklaşmak,*
- *Hükümetin yapabileceklerine ilişkin sınırlamalar da dahil olmak üzere, konuları anlamak için ilgi göstermek,*
- *Fikirlerini ve görüşlerini açık ve tam bir şekilde dile getirmek,*
- *Uygun koşullar altında, hükümet yetkilileriyle yapıcı bir işbirliği içinde bulunmak, ortaklaşa biçimde tatmin edici çözümler bulmak ve uygulamak.*

STK'ların sivil katılımı desteklemedeki güçlü yanları:

- Somut bir faaliyet geçmişi ve toplumsal konulara dahil olma STK'ların devlet de dahil olmak üzere birçok paydaş tarafından güvenilir bulunmasını sağlar, böylece karşıt görüşlü gruplar arasındaki mesafeyi kapatmak için fırsatlar sunar,
- STK'lar çoğu zaman kolaylaştırıcılık ve arabuluculuk üzerine özel bir deneyime sahiptir ve diyalog ve tartışmalar için etkili forumlar yürütebilirler,
- Şeffaflık ve demokratik süreçleri ilke edinen devlet kurumları için STK'larla yakın işbirliği içinde olmak, bu ilkelere bağlılıklarını gösteren mekanizmalar geliştirmeleri için çok önemli bir fırsattır,
- STK'lar devlete özellikle deneyim ve yerel 'bilgi birikimi' açısından ek kaynaklar sağlayan bir mekanizma sunar
- Devletin yasama ve yürütme ile ilgili birimleri arasında devletle toplum arasında ve yerel yönetimlerin kendi içindeki birimler arasındaki iletişimi güçlendirir,
- Kamu kurumları genellikle politika analizi için bürokratik yapıları gereği kendi içlerinde geliştiremedikleri yeni bakış açıları ve yaratıcı yaklaşımlar arar,
- STK'lar ulaşılması daha güç paydaşlara ulaşmada devlete yardımcı olabilir ve
- Ağır politik sosyal ya da etnik ayrımların olduğu toplumlarda STK'lar tüm toplumu genel olarak temsil etme özelliği sayesinde tansiyonun düşürülmesine destek olabilir ve yönetim sürecinin politik niteliğini azaltır,

STK'ların sivil katılımı desteklemedeki zayıf yanları:

- Temsil ettiklerini iddia ettikleri toplum genelinde ve seçmenler arasında meşruiyet sağlayamamak.
- Devlet kurumlarına karşı düşmanlık sergiliyor görünmek ya da gerçekten düşmanca davranmak – bu da yönetişimin bir parçası olmalarını engeller.
- Tutarlı bir işbirliği yapmak için gereken insan kapasitesi ve mali kapasitenin yetersiz olması
- Paydaşlarla iletişim kapasitesinin düşük olması ve örgütsel şeffaflıkta eksiklikler.
- Siyasi tartışmalarda kullanılacak bulgu araştırmaları ve analizlerinin genellikle yapılmaması ya da eksik yapılması, bulguların sunumunda yetersiz kalınması.
- Yüksek motivasyona sahip olma, ancak gerçekdışı hedefler belirleme. Bu eksiklik Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'ndan (TEGV) Nihat Yıldırım tarafından güzel bir şekilde özetlenmiştir:

“Karşılaştığımız en büyük zorluklardan biri de ‘sanki dünyayı kurtaracağız’ yaklaşımdır. Bu yaklaşım, STK'lara karşı önyargılı ve şüpheli tutum içinde olmayanların bile faaliyetlere katılımını ‘tutarsız’ hale getirmektedir. Bazı sivil toplum aktivistleri STK çalışmalarının gücü konusunda büyük umutlar beslerken, gerçekçi olmayan beklentileri çoğu zaman motivasyon kaybına yol açar ve bunun sonucunda STK'lar da gönüllülerini kaybeder”.

Bazı ülkelerde, kötü siyasi koşullar siyasi katılımın önündeki en büyük engel olmakla birlikte, STK'ların politika yapımına etkisi çoğu zaman kendi ellerindedir. Durum değerlendirmesi yapma, politika yapıcılarıyla iletişim kurma, sağlam bulgular temin etme, ortaklarla çalışma, iyi iletişim kurma gibi temel haklarını elde etmiş STK'lar kendi içlerindeki bazı kilit engelleri aşabilir.

Bu nedenle, ilerleyen bölümlerde STK'lar için 'dışarıdaki ortam'ı incelemekten ve Batı Balkanlar ve Türkiye'deki fırsatlara değinmeden önce, STK'ların bu tür temel 'hakları' nasıl elde edebileceklerine değinilecektir. Bu tür bir analiz, STK'ların kuruluşlarının içinde var olan (dolayısıyla da doğrudan etki alanlarında yer alan) ve kendi dışında kalan (dolayısıyla da kontrol etmesi daha güç hatta bazen imkansız) engeller hakkında net bir fikir sahibi olmalarını sağlayacaktır. GTZF analizinin nasıl yapıldığına ilişkin daha fazla bilgi için Rehberin sonunda yer alan Araç Kutusu bölümünü inceleyebilirsiniz.

'İçerdeki' Zorlukları Aşma

Paydaş Analizi ve Paydaşların Katılımı

STK'ların toplumun gözündeki meşruiyeti çoğu zaman STK'ların kendi çabalarıyla, toplumla iletişim kurmaları ve toplumu anlama yönündeki faaliyetleri sayesinde güçlenir. Tüm paydaşları araştırma ve hepsine ulaşma atılacak ilk adım olarak çok önemli olduğundan, bu faaliyetler STK'ların politikaları etkileme çalışmaları için önemli bir başlangıç noktasıdır.

Paydaşınız, bir kişi (yurttaş), bir kuruluş (çok sayıdaki kamu birimleri de dahil olmak üzere), belirli bir grup ya da sınıf (ör., gençler, yaşlılar, erkekler, kadınlar etc.), bir semt ya da tüm toplum olabilir. Paydaşlar, ele alınan politikadan olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenen kişi ve/veya gruplardır.

STK'ların paydaşlarını belirlemek için aşağıdaki soruları sorması gerekir:

- ⇒ *Bu politika ya da projeden kimler faydalanacak?*
- ⇒ *Kimler olumsuz şekilde etkilenecek?*
- ⇒ *Faaliyetlerin uygulanmasını kimler geciktirebilir ya da engelleyebilir?*
- ⇒ *Kimler politikayı destekleyecek niteliklere, paraya ya da diğer kaynaklara sahip?*
- ⇒ *Bu politika ya da proje hakkında kimin karar alma yetkisi var?*
- ⇒ *Paydaş listemizde kimler eksik?!*

Farklı politika alanlarıyla ilgilenen ve farklı sebeplerle proje önerilerinde bulunan kişilerin etki etme seviyeleri de farklıdır. Örneğin, doğalgaz boru hattının kurulmasıyla ilgili bir projenin paydaşı, projenin çevreye getireceği olumlu etkilerden dolayı projeyi hevesle savunan bir çevrebilimci olabilir. Bir diğer paydaş da projenin yapılacağı alanda yaşayan birisi olabilir ve kendisinin odun ve kömür satışlarından karını düşürecek böyle bir projeye karşı çıkabilir.

STK'ların her bir politika karşısındaki paydaşlarının kimler olduğu ve hangi faaliyetlerle ilgilendiklerinin yanı sıra özel ilgi alanlarının neler olduğu konusunda net bir bilgisi olması gerekir. Paydaşlar uygulanacak politikaya karşı çıkabilir. Bu tür durumlarda, STK'lar söz konusu politikanın onaylanması ve uygulanması için destek almak istiyorlarsa paydaşlar arasında orta yolu bulma konusunda etkili bir rol oynayabilirler.

STK'ların "muhalafet" in sebeplerini ve büyüklüğünü anlaması gerekir. Bazı durumlarda, paydaşların olumsuz tepkisi yeterince bilgi sahibi olmamalarından kaynaklanır. Kendi görüşlerinin dikkate alınması, sorunun çözümü hakkında bilgilendirilmeleri ve sürece dahil edilmeleri durumunda ise projenin destekçilerine dönüşebilirler.

Batı Ukrayna'nın Romanya sınırına yakın bir kentinde bir banka kendine ait olan ve şehrin eski tarihi merkezinde yer alan bir binaya tadilat yapmaya karar verir. Planlanan inşaatın, halkın eski şehir merkezinin duvarlarına erişimini engelleyeme olasılığı vardır.

Kendilerine "Bizim Kentimiz" ismini veren gayriresmi bir grup eski kent merkezinin tarihi özelliklerini koruma amacıyla harekete geçer ve bankanın planlarına karşı ciddi bir muhalafet oluşturur. Aldığı tepkiler karşısında banka inşaat planlarını değiştirmek zorunda kalır. Tarihi alana giriş-çıkışlar açık kalırken, banka da kendine ait binanın tadilatına ilişkin tasarım konusunda halkın büyük bölümünün desteğini alır.

Böylece banka, planlarını hazırlama aşamasında kentin tarihi özelliklerini korumak isteyen paydaşlarının görüşlerini alarak kaçınılabileceği ek maliyetleri de ödemek zorunda kalır.

Tüm paydaşların belirlenmesinin ardından, Rehberin sonundaki Araç Kutusunda bir örneği verilmiş olan Paydaş Analizi şablonunu kullanarak paydaşların çeşitli ilgileri ve konumlarını incelemek faydalı bir çalışma olacaktır. Bu analizi gerçekleştiren STK'lar bulgularını ve varsayımlarını ilgili paydaşlarla birlikte tartışabilir. Paydaş analizinin kendisi de etkili bir katılım süreci olabilir (Katılım Araçları'na ilişkin daha fazla bilgi için bkz. 4. ve 5.Bölüm).

Daha az deneyim sahibi STK'lara bu aşamada birkaç uyarıda bulunmakta fayda vardır. Politika yapım sürecine bir müdahalede bulunmayı planlıyorsanız, büyük olasılıkla geçmişte irtibat kurmanız gerekmeyen çok sayıda paydaşla diyalog kurmanız gerekecektir. Bu nedenle, Slovakia'dan Yurttaş Ağı'nın tavsiyelerini dikkate almak iyi bir fikirdir. Yurttaş Ağı'na göre 2001 yılında kaleme aldıkları bu dört kuralın dikkate alınması önemlidir:

- ✍ *Çatışma ve kışkırtma kelimelerine alışın. Çatışma olmadan değişim olmaz. Yurttaşlar olarak bizler çatışmayı yaratmayız, zaten mevcut olan çatışmayı sadece gözler önüne sereriz.*
- ✍ *Çatışmayı gözler önüne sermek için kullandığımız araç kışkırtmadır. Kışkırtma yapmak demek harekete geçirmek ya da durağan konumda değişiklik yapmak demektir.*
- ✍ *Etkin örgütlenme stratejileri geliştirmek istediğimizde, mevcut çatışmayı mümkün olan en açık, en hızlı ve en derin şekilde gözler önüne serecek bir strateji seçeriz.*
- ✍ *Örgütleyen grup baskıyı kontrol eder. Örgütün karşıt görüşlü grup ya da kuruluşun iyi niyetle müzakere yapmaya karar verdiği anda baskıyı ortadan kaldırması gerekir.*

Araştırma, Analiz ve Sunum için Kapasite Geliştirme

Bazı STK'ların kamu kurumları ya da iş çevrelerince (hatta bazen diğer STK'larca) ciddiye alınmaması dünya genelinde yaşanan bir durumdur. Bunun başlıca sebeplerinden biri de kamu politikalarına ilişkin önerilerini inandırıcı ve sağlam ispatlarla destekleyememeleridir. Bazen de gerekli ispata sahip olmalarına rağmen bunu ikna edici olmaktan uzak ya da dağınık biçimde sunarlar. STK'ların bu kapasite eksikliğinin giderilmesine öncelikli bir konu olarak bakmaları gerektiği düşünüldüğünden, Rehber içindeki 4.Bölüm tamamen bu konuya ayrılmıştır.

STK'ların araştırma ve analiz kapasitelerini güçlendirmek için geliştirmeleri gereken beceri ve yöntemlerin yanı sıra STK'ların söz konusu kapasitelerini etkileyen bir dizi etken de vardır. Bu nedenle, STK'ların aşağıdaki sorulara yanıt bulması önem taşır:

- Örgütünüzün analitik becerilerini geliştirmek ve dışarıdan uzmanlık hizmetleri alma da dahil olmak üzere gerekli araştırma kaynaklarına ulaşmak için bir stratejiniz var mı?

- Üniversiteler, düşünce kuruluşları ya da çok taraflı kuruluşlar gibi başkalarınca hazırlanan araştırmalardan faydalanmak için ne tür olası ortaklık ya da işbirliği yapabilirsiniz?
- Kuruluşunuzun hedef grupları ve üyeleri arasında geribildirim mekanizmaları oluşturmanın yanı sıra, araştırma bulgularınızı ve sonuçlarınızı değerlendirecek bir kalite kontrol sisteminiz var mı? (ör. akran değerlendirmesi)
- Araştırma bulgularınıza ilişkin sunum ile kuruluşunuzun bakış açısına ilişkin sunum arasında ayırım yapma ihtiyacınız var mı?
- Kuruluşunuzun güçlü bir analiz yapma konusundaki itibarını güçlendirmek için karar alma sürecindeki kilit paydaşlarla uzun süreli ilişki kurma fırsatlarınız var mı? (ör. seminerler, konferanslar vb.)

Politika yapıcılarını sağlam ve inanılır bulgularla etkileme çalışmaları büyük ölçüde üç farklı faaliyet türü ile desteklenir: temel olarak belli bir bakış açısının resmi şekilde sunumunun yapılması ve üzerinde tartışılması faaliyetlerini içeren *savunuculuk*, karar alıcıların faaliyetlerini daha gayriresmi yollarla etkilemeyi hedefleyen *lobicilik* ve teklifiniz için baskı oluşturan ve popüler desteği harekete geçiren *kampanya yürütme* faaliyetleri. Sivil katılımın bu önemli yönleri, TACSO'nun *Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme* Rehberinde detaylı şekilde ele alınmaktadır.

Ortaklıklar, Ağlar ve Koalisyonlar Oluşturma

Kalkınma dönüşümleri, ODI'nin Politikaya Dahil Olma ile ilgili makalesinde de dile getirildiği gibi, dört etken bir araya geldiğinde gerçekleşir: siyasi liderlik, kamunun katılımı, etkin uygulama ve iyi fikirler. Ağlar ve aktör grupları arasındaki bağlantıların önemini vurgulayan çok sayıda araştırma ve uygulama örneği bulunmaktadır. G8'den küreselleşme karşıtı protestolara, hatta daha tartışmalı biçimde suç kuruluşlarına ve çetelere kadar, ağlar son derece etkin bir örgütlenme modelidir.

Aynı durum uluslararası kalkınma için de geçerlidir. Buna en iyi örneklerden biri Huairou Komisyonu'dur¹. 1990'ların ortalarına kadar kadın taban kuruluşları küresel düzeyde tartışmaların dışında tutulmuştur.

10 yıldan az bir süre içinde, Huairou Komisyonu gayriresmi yapıdan resmi bir yapıya kavuşarak 11.000'in üzerinde kadın taban kuruluşunu bir araya getirerek uluslararası bir ağ oluşturmuştur. Bunu yaparken, işbirliğini güçlendirmiş ve kadın gruplarına kendi ağlarını oluşturmaları için ortam sağlamıştır.

Birçok STK, ağ oluşturma faaliyetlerini politika yapımına katılmaları açısından önemli görmektedir. Özellikle de kendileri gibi aktörler ile 'bağ oluşturma' ağları kurmaları, bilgi paylaşımı ve öğrenme açısından fayda sağlamaktadır. Ne var ki, aynı yaklaşımı birlikte çalışma için göstermemektedirler, bunun bir sebebi de fon bulma ve etki etme çalışmalarında rekabet hissetmeleridir.

Ancak, esas sorun sivil toplum aktivistleri, politika yapıcılar ve araştırmacıların paralel evrenlerde yaşıyor muşçasına birbirleriyle etkileşime girmemeleridir. Bu durum, bir açıdan farklı dürtülere ve yaklaşımlara sahip olmalarından kaynaklanır. STK'ların araştırmacılar ve

'Bumerang Stratejileri'

Gittikçe daha fazla sayıda STK, sivil toplumda, devlette ve uluslararası kuruluşlarda faaliyet gösteren farklı aktörlerle yeni bağlantılar kurmak amacıyla ulusal ve 'uluslararası' savunuculuk ağlarına üyedir. Bu ağlar STK'ların ulusal ve uluslararası sistemlerden daha fazla paydaşla bir araya gelme imkanlarını artırmaktadır. Savunuculuk ağları içindeki bağlantılarını kullanan STK'lar daha gelişmiş politika etkileme kampanyaları ya da bir diğer deyişle 'bumerang stratejileri' yürütme fırsatını yakalamaktadır. Bir bumerang stratejisi, kendi hükümetini etkilemek isteyen (Ulusal ya da Yerel Hükümet 'A') ancak engellenen STK'lar tarafından kullanılmalıdır. Bumerang stratejisine göre, 'A' noktasında bulunan STK'lar daha sonra 'B' noktasındaki STK'larla çalışacaktır. Bu STK'lar, A noktasındaki yetkilileri etkileyebilmek için B'deki yetkilileri etkilemeye çalışacaktır. A devletini etkilemek için hükümetlerarası bir kuruluşa da kaydolabilirler. Yabancı ortaklarla işbirliği kuran STK'lar kendi ülkelerindeki siyasi konular üzerinde daha fazla etki sahibi olmaya çalışır.

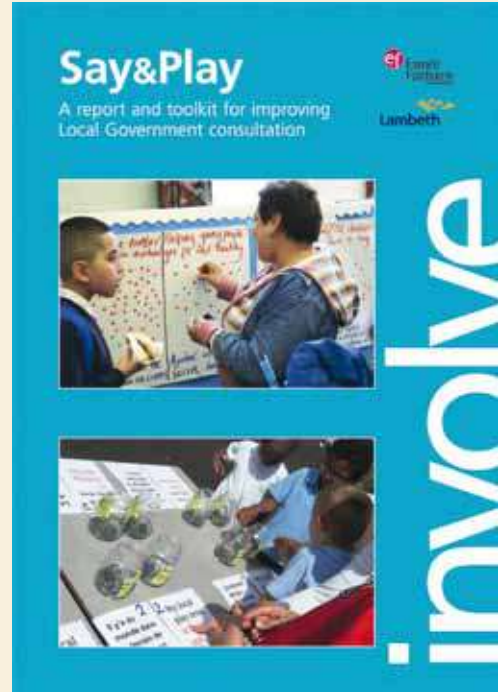
¹ Huairou Komisyonu, kadın taban kuruluşlarının toplumsal kalkınma çalışmalarını güçlendiren ve ortak siyasi iktidarı küresel düzeyde uygulama amacını taşıyan küresel bir üyelik ve ortaklık koalisyonudur. Bu ağ 1995 yılında Pekin'de gerçekleştirilen Dünya Kadın Konferansı'na katılan ortaklar tarafından kurulmuştur.

politika yapıcılarla kurdukları sınırlı iletişim politika yapımına dahil olmadaki etkinliklerini azaltır. Öte yandan, STK'ların etkin ağlar kurmaları durumunda yararlanabileceği birçok fırsat da kaçmış olur. Ağlar, koalisyonlar ve ortaklıklar kurma çoğu zaman tek bir kuruluşun hareketinden ya da bireysel tepkilerden daha büyük bir siyasi ağırlık ve başarı sağlar.

STK'lar, faaliyet gösterdikleri politika alanında belirli ihtiyaçlara karşılık vermek için özel ortaklıklar kurabilir. STK'ların, üniversite ve düşünce kuruluşları gibi araştırma merkezli kuruluşlarla, gazete ve internet portalı gibi medya kuruluşu sahipleriyle işbirliği yapmasının bulgularını etkili biçimde sunma açısından getirebileceği büyük faydalara daha önce değinilmiştir. Ancak, yurttaşların sesini güçlendirmek için kurulabilecek daha birçok ortaklık alanı bulunmaktadır. Örneğin, aşağıdaki kutucukta da anlatıldığı üzere, STK'lar erişim alanlarını en yüksek düzeye çıkarmak ve inandırıcılıklarını artırmak için yerel okullar gibi diğer toplum temelli kuruluşlarla etkili ortaklıklar kurabilir.

'Söyle ve Oyna' isimli faaliyet topluma doğru danışmanlık yöntemleri kullanarak eğlenceli bir gün yaşatır. Normalde daha ciddi bir toplantıya gelme fırsatı olmayan yoğun ebeveynleri ve bakıcıları toplantıya çekme amacını taşır. 'Söyle ve Oyna' çocuklar ve gençlerle görüşme yapmada da kullanılabilecek bir yöntemdir. 'Okullarda Söyle ve Oyna' [Say&Play@Schools] projesi Eylül 2007 – Eylül 2008 tarihleri arasında Involve isimli STK, Londra'nın Lambeth İlçesi (yerel yönetim) ve ilçedeki beş ilköğretim okulu arasında gerçekleştirilen ortaklık sayesinde yürütülmüştür. Her okul etkinliği kendi okulunda gerçekleştirmiştir. Etkinliklerden elde edilen bulgulara ilişkin rapor ile aynı etkinliği kendi bölgesinde gerçekleştirmek isteyen yerel yönetimlerin faydalanabileceği bir araç kutusu şu adresten temin edilebilir:

www.involve.org

Ortaklık kurmak, mevcut ilişkileri daha derin hale getirmek, özenle seçilen hedefler belirlemek, daha belirgin ve uygulamaya yönelik amaçlar oluşturmak anlamına gelmektedir. Daha yüzeysel faaliyetler içeren “halkla ilişkiler” ya da ağ oluşturmaktan farklı olarak, ortaklıklar çok daha fazla hedef ile bilgi paylaşımı ve dayanışma gibi genel amaçlara sahiptir.

Etkin ve sürdürülebilir ortaklıklar kurma kapasitesi elbette STK'ların çoğu çalışma alanı için faydalıdır ve konuyla ilgili çok sayıda kapasite geliştirme aracı vardır. Bunlardan biri de, ortaklık geliştirme konusunda iyi bir bilgi kaynağı ve aracı olan Ortaklık Girişimi'dir [Partnering Initiative] (detaylı bilgiye Rehberin Tavsiye Edilen Okuma Listesi kısmından ulaşabilirsiniz). Paydaş grupları arasından farklı örgütlerle (STK, özel sektör ya da kamu kurumu ile) ortaklık kurma ve işbirliği geliştirmenin en temel prensipleri şunlardır:

- Ortaklık Girişimi tarafından aşağıda ifade edildiği şekilde 'denklik', 'şeffaflık' ve 'ortak çıkar' gibi kilit ortaklık ilkelerine bağlı kalmak:

DENKLİK?

Bir ilişkide taraflar arasında güç, kaynak ve etki arasında büyük farklılıklar varken 'denklik' ne anlama gelir? Denklik, 'eşitlik' ile aynı şey değildir. Denklik, aynı masada eşit haklara sahip şekilde oturmak ve sağlanan katkıların yalnızca para ya da genel profil açısından ölçülmemesi anlamına gelir.

ŞEFFAFLIK?

İş ilişkisinde açıklık ve dürüstlük, çoğu kişi tarafından başarılı bir ortaklığın önemli unsurlarından biri olarak görülen güvenin önkoşullarıdır. Ortaklık, yalnızca şeffaflık önkoşulu sağlanırsa bağışçıları ve diğer paydaşlarının gözünde gerçek anlamda hesap verebilirlik özelliğine sahip olur.

KARŞILIKLI FAYDA?

Tüm ortakların ortaklığa katkı sağlaması bekleniyorsa, hepsinin ortaklık ilişkisinden fayda sağlamaya hakkı vardır. Sağlıklı bir ortaklık, tarafların ortak çıkarlarının korunmasının yanı sıra her bir ortak için önemli olan bir faydanın elde edilmesi için çalışır. Ortaklıklar yalnızca bu şekilde tarafların ilişkiyi sürdürme niyetini güçlendirir ve dolayısıyla da sürdürülebilir olur.

KARŞILIKLI FAYDA

Tüm ortakların ortaklığa katkı sağlaması bekleniyorsa, hepsinin ortaklık ilişkisinden fayda sağlamaya hakkı vardır. Sağlıklı bir ortaklık, tarafların ortak çıkarlarının korunmasının yanı sıra her bir ortak için önemli olan bir faydanın elde edilmesi için çalışır. Ortaklıklar yalnızca bu şekilde tarafların ilişkiiyi sürdürme niyetini güçlendirir ve dolayısıyla da sürdürülebilir olur.

- Belli bir politika çalışması için kendinize en uygun ortak kuruluşu seçmeden önce ne tür ortak(lar) aradığınız ve ortaklarınızı hangi kriterlere göre değerlendirdiğiniz konularında net olmalısınız,
- Hem STK'nız hem de olası ortağınızın bakış açısından her bir ortaklık ilişkisi için olası riskleri ve ödülleri değerlendirmelisiniz,
- Tüm ortakların kurulacak ortaklığa resmi ya da gayriresmi bir katkısı olmasını garanti altına almalısınız. Resmi yaklaşım bir çeşit yasal açıdan bağlayıcı belgeler içerirken, gayriresmi yaklaşım da Ortaklıklar Kurulumuna ilişkin Mutabakat Metninin hazırlanmasını içerebilir,
- Ortaklıklar içinde (ortaklar arasında) ve üçüncü taraflara yönelik (ör., STK ortakları ve bağışçı arasında) ortaklığın yürütölme şekli ve raporlama konusunda açık bir anlaşma ve sistem oluşturmalsınız,
- Yönetim planları üzerinde uzlaşma sağlayarak, planları düzenli biçimde güncellemelisiniz, bu sayede tüm ortaklar kendi rolleri ve çalışmaları konusunda net olur ve yürütölün faaliyetlere de yeterli şekilde kaynak sağlar,
- Ortaklık ilişkisinin izleme ve değerlendirmesini yapmalısınız, bu sayede öğrenilen dersler ve iyi uygulamalar daha rahat belirlenebilir.

Ağ oluşturma ve belli bir ortaklık kurma faaliyetlerinin yanı sıra, STK'ların örgütsel yetersizliklerini gidermeleri için kullanabilecekleri bir diğler araç da koalisyon kurmaktır. Bir amaca ulaşmak için, kaynakların yerel ve/veya ulusal düzeyde politika yapımında daha fazla rol ve deneyim sahibi olan tüm ilgili tarafları çalışmalara dahil ederek mümkün olduğunca genişletilmesi sık uygulanan bir yaklaşımdır. Bu sayede STK koalisyonları hükümet-dışı faaliyetlerini yürütmede daha iyi işbirliği ve koordinasyon sağlarken, kaynaklarını da birbirleriyle paylaşır (örneğin, uzmanlar, irtibatlar, ekipmanlar, tesisler vb.). Yerel yönetimlerle ya da iş dünyasıyla yaşanan çatışmaların çözümü için de daha güçlü konum elde ederler. Bunun yanı sıra, yerel yönetimler ve/veya merkezi yönetimlerin her bir STK ile tek tek görüşmek yerine bir koalisyonla görüşmelerde bulunması da daha kolaydır.

Bölüm 7'de Hırvatistan'daki bir ulusal STK koalisyonuna ilişkin - grup üyelerinin nasıl birlikte çalıştıklarını anlatan - vaka çalışması bulunmaktadır. Aşağıda da, Marija Risteska ve Kushtrim Ismaili tarafından hazırlanan, Makedonya'da STK koalisyonlarının ulus genelini kapsayan bir hedefe ulaşmak için farklı yerlerde sürdürölün katılım faaliyetlerinin nasıl başarılı şekilde koordine edilebileceğini gösteren bir vaka çalışmasına yer verilmiştir.

Bunların yanı sıra, bölgede STK'ların yerel yönetimlerle ortak sorunların çözümü için işbirliği yaptığı daha birçok iyi uygulama örneği bulunmaktadır. Sivil katılımı destekleyen başarılı bir yerel koalisyon örneği de Belgrad'taki hayvan hakları için çalışan derneklerin oluşturduğu gruptan gelmektedir. Buna ilişkin detaylı bilgi yine aşağıda verilmiştir.

Makedonya Yeşil Merkez Koalisyonu

Makedonya'nın 1991'de bağımsızlığını kazanmasının ardından, hiçbir siyasi partinin seçim kampanyasında çevreyle ilgili gerçek bir gündemi olmadığı görülmüştür. 2004 yılında, yerel seçimlerin yapıldığı ülkede ilk merkezi olmayan yönetim uygulamasına geçilmiş, yerel konuların çözümünde daha fazla sorumluluk, kaynak ve hak elde eden belediyeler kurulmuştur. Seçimler sırasında siyasi partilerin propagandaları kentleşme, ulaşım, vergi ve eğitime odaklanırken, atık yönetimi, su kaynakları ve hava kirliliği gibi kentleşmeyi yakından ilgilendiren çevre konularına değinen olmamıştır.

Bu eksikliği gözlemleyen çevre kuruluşları ülke genelinde Makedonya Yeşil Merkez Koalisyonu'nu kurmuştur. Koalisyon, Ekosvest, Proaktiva, Ekonet (hepsi Üsküp merkezli), Yeşil Merkez Struga, Biosfera Bitol, Yeşil Güç Veles, Planetum Strumica ve Probishtip'ten Zletovica isimli üyelerden oluşmuştur. Yerel seçimler öncesinde "Çevre için Oy Verin" kampanyası başlatan koalisyon üyeleri, faaliyet gösterdikleri şehirlerde birbirleriyle koordinasyon içinde kampanya çalışmaları yürütmüştür. Bu çalışmalardan bazıları şöyledir:

- Kamuya yönelik tanıtım materyalleri hazırlama ve dağıtma (kilit çevre sorunlarına ilişkin kartpostallar, posterler, çıkartmalar, afişler),
- Çok sayıda basın toplantısı düzenleme,
- Siyasi parti toplantılarına ve mitinglerine katılarak, çevre gündeminin siyasi parti programına dahil edilmesine ilişkin açık mesajlar içeren pankartlar açma,
- Üsküp, Veles ve Strumica belediye başkan adaylarıyla kilit çevre sorunlarıyla ilgili diyaloga geçme.

Kampanya, siyasi partilere – özellikle de belediye başkanlarına yönelik – yürütülen faaliyetler sayesinde başarılı olmuştur. Bu faaliyetler sayesinde çevre konuları hakkında yapılan tartışmalar artmış, hatta bazı belediyelerde çevre projeleri uygulanmaya başlamıştır. 2006 Milletvekili seçimlerinde de aynı taktiği uygulayan koalisyon, bu sefer de Ohrid Gölü'nün korunması, enerji, atık yönetimi, Makedonya'nın çevreyle ilgili yasalarının AB çevre standartlarına uygun hale getirilmesine ilişkin bir kampanya yürütmüştür. Kampanya sırasında, kampanyayı yürüten STK temsilcileri Makedonya'daki tüm siyasi partilerin liderleriyle görüşmelerde bulunmuş, çevre politikalarının oluşturulması sırasında sivil katılımı savunmuştur.

Marija Risteska ve Kushtrim Islami, CRPM, Makedonya.

Ukrayna'da 2002 yılında yürütülen "İnsanların Sesi Projesi" kapsamında STK koalisyonu kurmanın 7 adımını anlatan bir el kitabı üretilmiştir. Bu adımlar aşağıda özetlenmiştir:

ADIM 1

Girişim Komitesi'nin Oluşturulması

Koalisyonu kurmaya davet edilecek kişilerin özenle seçilmesi önemlidir. Genellikle topluluğu temsil etmek üzere yedi ila dokuz kişilik bir grup oluşturulur. Grup üyeleri daha sonra resmi 'Koalisyon Ekibi' haline gelir. Bu ekip aşağıdaki üyelerden oluşur ve aralarında iyi bir koordinasyonun olmasını sağlar:

Başkan – toplantıyı yönetir, gündemi tanımlar, çalışma yöntemleri önerir, işi koordine eder ve grup faaliyetlerini destekler. Genellikle grubun ana irtibat kişisi olarak çalışır.

Koordinatör – koalisyon içinde, üyeler ve kuruluşlar arasında telefon görüşmeleri, toplantılar ve yazılı materyallerin postalanması üzerinden bağlantı kurar.

Gözlemci – duygusal ortama dikkat eder, katılımcıların eşit haklara sahip olduğunu gözlemler ve grup gelişimi ve işleyişinin iyileştirilmesine ilişkin önerilerde bulunur.

Organizatör (ör. Sekreter) – farklı toplantıların ve müzakerelerin tutanaklarına yardımcı olur.

Kurul Temsilcileri – yönetim kurulu ve/veya sekreteryâ üyelerinden oluşur.

Koalisyon temsilcisi (ör: sözcü) - halkla ilişkilerden sorumludur.

Stratejist – amaçların, hedeflerin ve taktiklerin belirlenmesi konusunda deneyimi vardır, politika yapma ve müzakere yeteneğine sahiptir.

ADIM 2

Koalisyonun Amaç ve Hedeflerinin Tanımlanması

Koalisyonun amaçları, sosyal duruma göre konudan konuya değişiklik gösterebilir. Örneğin, bir koalisyon bilgi ve yeni fikirlerin paylaşımı, toplumun geliştirilmesi için birlikte çalışma, STK sektörünü yerel düzeyde geliştirme ve/veya sivil toplumun çıkarları için lobi yapma amaçlarına hizmet etmesi için kurulabilir.

ADIM 3**Ortakların Seçilmesi**

Bu aşamadaki temel görev, şeffaf ve demokratik bir seçim süreciyle uygun ortakların seçilmesidir. Seçilen konuyu destekleyecek veya desteklemeyecek kuruluşların neler olduğunu değerlendirmek önemli bir süreçtir. Sizi destekleyecek ya da desteklemeyecek kişileri önceden bilmek koalisyonun daha iyi bir strateji geliştirmesini sağlar. Ortakların seçilmesi bazı önemli soruların yanıtlanmasını gerektirir. Örneğin: Katılması için başka kime teklif götürmeliyiz? Kim konu üzerinde etki sağlayabilecek kapasiteye sahip? Sorunun çözülmesi için gereken kaynaklara kim sahip? Kimin deneyimi bize yardımcı olur?

ADIM 4**Kurucu Meclis**

Bu toplantıda, koalisyon üyeleri koalisyonun adı hakkında oylama yapar, yüzüğünü oluşturur ve oylar, koalisyon yürütme kurulu ile sekreteryasını seçer. Bu adımda faaliyet alanı, koalisyonun yapısı ve mali desteğe ilişkin tartışmalar önem taşır.

ADIM 5**Eylem Planının Oluşturulması**

Eylem planı genellikle ilişkileri oluşturan ve büyük adımların atılmasını sağlayan küçük adımlar dizisinden oluşur ve tüm koalisyon üyelerinin katılımıyla gerçekleşir. Bu adım, koalisyonunun daha düzgün işlemlerini sağlar.

ADIM 6**Uygulama Aşaması**

Ele alınan konunun çözülmesi konusunda başarı sağlamak isteniyorsa, bu aşamada diğer sivil katılım yöntemlerinin de kullanılmasında fayda vardır. Örneğin, tüm paydaşların katılım sürecine dahil olması için bilgilendirme ve eğitim kampanyaları yapılması, açık oturumları

ve odak grup çalışmaları düzenlenmesi, danışma kurulu ile yurttaş bilgi merkezlerinin kurulması gibi çalışmalar yürütülebilir.

ADIM 7

Sonuçların Değerlendirilmesi

Koalisyonun elde ettiği sonuçların değerlendirilmesinde kullanılacak çok sayıda değerlendirme aracı vardır. Anket, odak grup çalışması ya da koalisyon üyeleri, toplum liderleri, iş dünyası ve medya kuruluşu temsilcilerinin de aralarında bulunduğu tüm paydaşlarla mülakatlar yapma kullanılabilecek yöntemlerden birkaçıdır. Değerlendirme sonuçları, koalisyonun başarısı ve başarısızlığı hakkında bilgi vermek üzere yurttaşlarla paylaşılmalıdır. Kamuoyu, gerektiğinde eylem planının değiştirilmesi için önemli bir araçtır.

İletişim Stratejileri

Bir iletişim stratejisi oluşturma, yönetme ve uygulama kapasitesi STK'ların örgütsel gelişiminde önemli bir yer tutar ve STK'ların yurttaş katılımının sağlanmasına etkin destek verebilmesinde kilit rol oynar. Öncelikle, kamu politikalarının karar alma sürecini etkileme açısından ele alındığında, STK'ların herhangi bir savunuculuk veya lobicilik kampanyasında kullanacakları 'mesaj', 'hedef' ve 'iletişim araçları'nı tanımlaması için bir iletişim stratejisinin olması gerekir.

STK'ların 'iletişim' konusu üzerine faydalanabilecekleri çok sayıda el kitabı ve rehber bulunmaktadır. İletişim konusunda kapsamlı bir yaklaşım geliştirmek isteyen okuyucuların bu kaynaklardan faydalanması önemle tavsiye edilir. Konuya ilişkin iyi bir başlangıç niteliğinde olan bir yayın Budapeşte'deki REC (Bölgesel Çevre Ofisi) tarafından hazırlanan, aslen çevre konusundaki kampanyalarda kullanılmak için yazılmış olsa da iletişimle ilgili birçok faydalı ipucu ve araç sunan "STK'lar için Beceri Geliştirme: Sunum ve İletişim" isimli rehberdir. Yazar: Tonc, A. 2002 [Orijinal adı: Developing Skills for NGOs: Presentation and Communication] (www.rec.org). Bunun yanı sıra TACSO rehberlerinden Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme'de de konuyla ilgili faydalı bilgiler verilmektedir.

Bir iletişim stratejisi belirli bir hedefe ulaşmak için iyi şekilde planlanmış, uygun iletişim yöntemleri, teknikleri ve yaklaşımları kullanılarak gerçekleştirilen bir dizi eylemden oluşur. Bir iletişim stratejisi oluşturmanın ilk adımı doğru iletişim hedeflerini belirlemektir. Bunun için iyi bir başlangıç noktası, tek cümlelik genel ve kapsamlı bir iletişim hedefinin kaleme alınmasıdır. Bu hedef kuruluşun genel çalışmalarını ve/veya bir projeyi kapsayabilir. Genel hedefin belirlenmesinin ardından, iletişim hedefinizi bir projeyi hazırlamış gibi yazmanız gerekir. Bir diğer deyişle hedefinizi Akılcı (SMART) hale getirmeniz gerekir (Belirli - Ölçülebilir - Ulaşılabilir - Gerçekçi - Zamana Bağlı). Örneğin, 2005 yılında Türkiye'den Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) isimli bir STK kız çocuklarının okula yazılma oranını artırmak amacıyla "Baba Beni Okula Gönder" isimli bir kampanya başlatmıştır. Sorunun esas olarak ekonomik yetersizlikler, kültürel değerler ve yakın mesafelerde okul olmamasından kaynaklandığını belirleyen STK, yıllar boyunca farklı projeler ve alt kampanyalar yürüterek sırasıyla her bir sebebin çözümüne ilişkin çalışmalar yürütmüştür. Kampanyanın ana hedefi "kız çocuklarının okula yazılma oranının artırılması ve Türkiye'deki kadın nüfusunun eğitim düzeyinin yükseltilmesi" şeklinde oldukça geniş bir hedef iken, her yıl yürütülen farklı alt kampanyalarla daha küçük fakat daha akılcı iletişim hedefleri konulmuş, genel hedef de yıllar sürecinde kamuoyu önünde görünür kılınmıştır.

İletişim stratejinizle gönderdiğiniz mesaj şunları içermelidir:

- Soruna ilişkin analiziniz
- Sorunun sebebi
- Sorunu kim çözebilir ya da kim çözmeli
- Değişim neden önemli
- Çözüm öneriniz
- Başkalarından (mesaj alıcılarından) bu çözümün hayata geçmesi için yapmasını istediğimiz eylemler

İletişim, kaynak ve zaman açısından pahalı bir çalışmadır. Bu nedenle iletişim amaçlarınızı ne kadar kesin şekilde belirlerseniz, değerli kaynaklarınızı o kadar iyi kullanırsınız.

İletişim hedefleriniz ('mesajlar') belirlendikten sonra, hedef kitlenin anlaşılması zorunlu bir adımdır. Herşeyden önce 'mesaj' ancak doğru adrese ulaşırsa bir anlam kazanır. Bunu sağlamak için de, iletişim stratejisinin farklı iletişim ürünleri arasında bir yapıştırıcı görevi görmediğini, aksine dünyayla etkileşimimizi zenginleştiren bir araç olduğunu anlamamız gerekir. İyi bir iletişim iki yönlü bir diyalog gibidir: önce dinler (hedef kitlemiz ne istiyor?) ve ardından mesajımızı veririz (en iyi sunum yöntemi nedir?).

Dinlemek, etkili iletişimin kilit unsurlarından biridir. Gerçek anlamda dinlemenin amacı konuşmacının ne ifade etmek istediğini anlamaktır. İyi bir dinleyici, konuşmacının kendini ifade etmesini kolaylaştıracak sözlü ve sözsüz mesajlar verir. Buna aktif dinleme denir.

Aktif dinleme, dinleyicinin iletişimi güçlendirmek için aktif biçimde çaba göstermesi anlamına gelir. Bazen, konuşmacının verdiği mesajlar açık olmayabilir ya da fazla soyut gelebilir, hatta konuşmacının kendisi bile düşünceleri konusunda net olmayabilir ancak kendini ifade ederken bunun farkında olmayabilir. Bir kişinin ne istediği ya da ne hissettiği açık değilse, dolaylı sorular sormak, bir diğer deyişle alıntı ya da özet yapmak iyi bir yol olabilir. Çünkü hassas ve kişisel konular hakkında direkt sorular rahatsızlığa sebep olabilir, bu da olumsuz ya da savunmacı tepkiler doğmasına, güvensizliğe, karşı tarafın kendisini geri çekmesine ve iletişimin tamamen kopmasına yol açabilir.

İletişim iki yönlü bir süreçtir. Hedef kitlemizi ne kadar iyi dinlersek, ihtiyaçlarına da o kadar iyi yanıt verebiliriz.

Etkili iletişimciler dinleyicisinin ne bilmek istediğini, hangi “dilden” anladıklarını, neye bakıp ne dinlediklerini bilen kişidir.

Dinlememe Türleri:

- Yalandan Dinleme: sözde dikkat toplanmış gibi ama mesaj alınmıyor,
- Tek düzeyde dinleme: Mesajın (sözlü olan) bir bölümü alınıyor, ama diğerleri umursanmıyor,
- Seçici Dinleme: Mesajın özellikle ilgi duyulan ya da önceden inanılan bir şeyi doğrulayan yanını alıp diğer yönleri es geçecek biçimde süzgeçten geçirme,
- Seçici Ret: Yalnızca işitilmek istenmeyen konular üzerinde odaklanma. Konuşma sırasında bu konu gündeme geldiğinde dinleyici üzerine gider ve konuyu kapatır,
- Söz “çalma”: Yalnızca söz almak için bir fırsat bulma amacıyla dinleme,
- Savunmacı Dinleme: Bir mesajı sanki kendi davranış ya da düşüncelerine saldırıymış gibi alma,
- “Tuzakçı” dinleme: Konuşmacıya saldırmak için fırsat arayarak dinleme.

Her kuruluşun dinamik bir iletişim stratejisi olması gerektiğini unutmayın. Özel sektör dünyası neredeyse tamamen pazarlama ve iletişim etrafında dönerken, kar amacı gütmeyen sektörler genellikle iletişimi bir seferlik bir faaliyet ya da bir kampanya veya projenin zorunlu bir çalışması olarak algılama eğilimindedir. İletişim, zaman alıcı ve beceri gerektiren bir iş olmakla birlikte, STK faaliyetlerinin kaçınılmaz bir parçasıdır. STK olarak hedef kitleniz hedef faydalanıcılarınızla sınırlı değil, aynı zamanda olası ortaklarınızı ve bağışçılarınızı da kapsamaktadır. Dolayısıyla da iletişim stratejinizin tüm farklı aktörleri içermesi gerekmektedir.

Dinleyiciniz mesajınızı ne kadar çok duyar ve ne kadar çok inanırsa, sizin istediğiniz yönde o kadar hızlı harekete geçer.

'Politika Girişimcileri' olarak STK'lar

STK'ların karar alma sürecinde sivil katılımı desteklemek amacıyla etkili aktörler olabilmeleri için üzerinde düşünmesi gereken konular göz önünde bulundurulduğunda, kendi kapasitelerini güçlendirmek için çok kapsamlı bir çalışma yapmaları gerektiği açıktır. Aynı şekilde, hizmet sunumu ve sosyal eşitliğin savunulmasında daha etkin olmak için özel sektörden nasıl 'sosyal girişimci' olunacağı konusunda ders aldığı görülen birçok STK, gittikçe artan bir şekilde ODI'nin tanımıyla 'politika girişimcisi' olmaya başlamıştır. Bunun anlamı, bulgu toplama ve analiz yapma kapasitelerinin yanı sıra güçlü iletişimciler olabildiklerini, iyi bir iletişim ağına sahip olduklarını, pratik ve girişimci davrandıklarını ve sorun çözücü olarak anıldıklarını gösteren bir dizi kapasite geliştirmekte olduklarıdır. Böyle bir politika girişimciliği STK'ların edinmek istedikleri özellikleri güzel biçimde özetlemektedir. Bu özellikler ODI tarafından aşağıda şu şekilde tanımlanmıştır:

Hikaye Anlatıcılar

Başarılı politika girişimlerinin iyi birer hikaye anlatıcısı olması gerekir. Bunun nedeni siyasetin hikayelerle anlatılabildiğidir. Hikayelerin basit ve güçlü olması politika yapımcılarının karmaşık gerçekliği anlamasına yardımcı olur. Şehrazat bu anlamda mükemmel bir hikaye anlatıcısıydı. Her akşam idam edilmemek için Sultan'a birbirinden ilginç hikayeler anlatarak hayatta kalırdı.

Ağ Oluşturucular

Ağ kurmanın önemli olduğunu biliyoruz. Başarılı ağ oluşturucularının diğerlerine oranla politikaları daha fazla etkilediği görülmektedir. Başarılı ağ oluşturuculardan biri de Paul Revere'dir. 1775'te Amerika'daki İngiliz ordusuna karşı milislerin örgütlenmesi için biri Revere diğeri de William Dawes adında iki atlı yola çıkmıştır. Revere'nin uğradığı her köye milis kuvvetleri gelmiş ve İngilizleri yenmiştir. Dawes'in uğradığı köylere ise kimse savaşmak için gitmemiştir. Neden mi? Çünkü Revere daha önceden bir ağ oluşturmuştu. İyi tanınıyordu, iyi bağlantıları vardı ve güvenilirli.

Mühendisler

İkna kabiliyeti yüksek politika yapıcılar olmak için uygulama sırasında neler yaşandığının da bilinmesi gerekir. Dolayısıyla, politika girişimcileri önerilerinin politika yapıcılar tarafından dikkate alınmasını istiyorlarsa fikirlerini uygulamada test etmeleri gerekir. Bunu en iyi yapanlardan biri de İsambarb Kingdom Brunel'di. Kendisiyle ilgili en iyi hikaye ise kulaktan kulağa aktarılan bir hikayedir. Brunel, çarkların ya da pervanelerin gemileri daha hızlı hareket ettireceğini iddia ediyordu. Bu kuramını test etmek için de üşenmeden her birinden birer tane inşa ettiği, gemilere monte ettiği ve gemileri Bristol Kanalı'na bırakarak hangisinin daha hızlı gittiğine baktığı söylenir.

Sorun Çözücüler

Politika girişimciliğiyle ilgili dördüncü ve son model de "sorun çözücü 1" olarak adlandırılır. Bu özelliğe sahip iki ünlü örnek de Rasputin ve Makyaavel'dir. Politika ve politika süreçlerini anlamaya ilişkin bu model, ne zaman ve kime yönelik harekete geçileceğini bilmeyi gerektirir. Rus Çariçesi için vazgeçilmez kişi olmayı başarmış Rasputin, kendisini tek çözüm sahibi kişi olarak kabul ettirmeyi başarmıştır. STK'ların, politika yapımında etkin olmak istiyorlarsa, tüm süreçleri anlamaları ve buna yanıt vermeleri gerekir.

STK'ların bahsi geçen tüm politika girişimciliği tarzlarını farklı zamanlarda kullanması gerekir. Tüm bu tarzları uygulayabilir esneklikte olmaları kendi çalışmalarına yardımcı olacaktır. Eğitim almak bu açıdan fayda sağlayabilir olsa da, gerekli değildir. Esas önemli olan ekibinizde ya da iletişim ağınızın içinde eksik kalan becerilerinizi güçlendirecek ortaklar bulmanızdır.

Kaynak: Maxwell (2005)

'Dış' Koşullar

1.Bölüm'de gördüğümüz üzere sivil katılımın etkili olması için birçok koşulun uygun olması gerekmektedir. Irvin ve Stansbury bu koşulların katılıma faydası ve ortalama maliyeti açısından analizini sunsa da, bir fayda-maliyet analizinin STK'ların kontrolünde olan ve olmayan durumları içermesi pek mümkün değildir. Bu nedenle, yukarıda da belirtildiği gibi, sivil katılımın teşvik edilmesinde STK'ların rolü geleneksel bir GTZF benzeri bir analizle anlaşılabilir. Bu da STK'ların 'iç' meselelerini (bir diğer deyişle değiştirme gücüne sahip oldukları koşulları) ve 'dış' meseleleri (dolayısıyla da STK'ların doğrudan kontrolü olmayan koşulları) belirlemelerine yardımcı olur. Bu tür bir analiz, STK'lar için sivil katılımın önündeki olası engelleri görmeleri ve bu engelleri aşmak için strateji geliştirimelerine fırsat vermesi açısından önemlidir.

Başlangıç olarak, dünya genelinde yaşanan ortak engellerden bazılarını ele alabilir ve bu engellerin belli bir bölge için geçerli olup olmadığını değerlendirebiliriz. Aşağıda sunulan listede birçok araştırmada ele alınan engeller verilmiştir (söz konusu araştırmalardan bazıları 'Kaynakça ve Önerilen Okuma Listesi' bölümünde de yer almaktadır):

- Aşırı bürokrasi ve devlet ile STK'lar arasında çalışma kültürü farklılığı birçok yurttaş ve STK'yı karar alma süreçlerine dahil olma istediğinden soğutmaktadır,
- Toplumsal özgüven eksikliği katılımcı süreç için harekete geçilmesini engelleme eğilimi göstermekte ve STK'ların kaynaksız kalmasına yol açmaktadır,
- Toplamların katılım konusundaki teknik kapasite zayıflığı genellikle bu özgüven eksikliğinin ana sebebidir, dolayısıyla da, zayıf yurttaş eğitimi genellikle sivil katılımın önündeki en büyük engeldir,
- İdeolojik çatışmalar (ör. inanç temelli gruplar ile yerel yönetimler arasında) ortak bir anlayış oluşturulmasının hatta bir diyalog kurulmasının engellenmesine yol açabilir,
- Yasal düzenlemeler, en kötü durumda, yurttaş katılımını engeller durumda ya da etkili olmasını kökten yasaklar şekilde olabilir,
- Katılımı teşvik edici yasal düzenleme eksikliği kamu görevlilerinin katılımı kolaylaştırmada en düşük çabayı göstermelerine sebep olur,
- Devletten gelen bilgilerin zayıf ve zamansız olması ile bilgiye erişimde yaşanan sıkıntılar –ör., resmi belgelerin çok 'teknik' olması ya da teknik terminolojiyle dolu olması ya da kısaca 'yanlış' bir dilde olması – sivil katılımı engeller,
- Kamu kuruluşlarının altyapısal ve sistematik zayıflıkları birçok katılım fırsatının önünde engel oluşturabilir. Örneğin, e-devlet sisteminden faydalanabilmek için yurttaşların internete girmesi gerekir, danışma toplantılarına katılmak isteyen ebeveynlerin kendileri toplantıya katılırken çocuklarını bırakabilecekleri bir çocuk bakım hizmeti uygulamasının olması gerekir.

"Bulunduğumuz bölgede sivil katılım büyük toplumsal sorunları çözmeye çalışmaz, toplumumuzun üyeleri daha basit ve açık konularla uğraşmayı tercih eder. Bu da katılımlarının yaratacağı faydaları kısıtlayan bir tutumdur"
Sanja Stanic, Bosna Hersek'ten 'Viktorija' isimli STK.

Ayrıca bkz. "Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme" rehberinin ilgili bölümleri.

- Meclisler ve yerel konseyler genellikle dolu ve yoğun bir gündemi takip etmek durumunda olduğundan, kurumsal zaman aralıkları genellikle çok kısa ve anlamlı bir sivil katılımı için uygunsuzdur.

Elbette bu liste sivil katılımın önündeki engellerin tamamını içermemektedir. Dolayısıyla STK'ların kendi bölgelerindeki ya da çalışma alanlarındaki mevcut ve olası engelleri tespit etmeleri ve bu engelleri aşmak için en uygun stratejiyi geliştirmeleri için bu rehberin Araç Kutusu bölümünde yer alan analiz araçlarını kullanmaları tavsiye edilir.

STK'lar, katılım önündeki bazı engellerin kaldırılmasına ya da en azından etkilerinin azaltılmasına yönelik stratejileri kendi yerel veya ulusal koşullarına uygun şekilde geliştirebilir. Engelleri kaldırmak için geliştirilen stratejilerin uygulanabilir ve pratik olması için engellerin olduğu ortamın doğasını anlamak çok önemlidir. Bu nedenle, aşağıdaki tabloda bu tür dış koşullarla baş etmenize yardımcı olacak genel bir kılavuz sunulmuş, konuyla ilgili kendi bölgelerine özel çalışmaları takip etmek isteyen okucuyuculara kaynakça verilmiştir.

“Yurttaşlar yerel güç merkezine karşı mücadele etmekten korkuyorlardı”.

Sirbistan'dan 'Avalon' isimli bir STK'dan yapılan bu alintıda belirtildiği gibi, yerel topluluğun STK'nın yerel bir parki koruma girişimine neden dahil olmadığının nedenlerinden biri de budur.

Engelleri Ortadan Kaldırıcı ya da Azaltıcı Yaklaşımlar ve Stratejiler

Katılımın önündeki Engeller	STK'ların Tepkisi	Daha fazla bilgi için:
Katılım için toplum kapasitesi ve özgüvenin düşük olması	Yurttaş eğitimi faaliyetleri – resmi eğitim programları sağlanması, farkındalık artırma etkinlikleri ve faaliyetlerinin düzenlenmesi, teknik olmayan / yabancı terimlerden arındırılmış materyallerin üretilmesi ve dağıtımı, Ekonomik engellerin aşılmasına destek olunması – örneğin, 'katılım'ı işyerine taşımak ya da 'kapı kapı gezen' kampanyalar yürütmek, 'katılım ücreti' verilmesi, Dahili uygulamalar – denklik ilkesinin benimsenmesini sağlayarak kimsenin kendini dışlanmış hissetmemesinin sağlanması, en dezavantajlı kişilerin katılım göstermesini sağlamak için 'pozitif ayrımcılık' yapılması, Toplantılarda moderatör kullanarak 'baskın konuşmacılar'ın sınırlandırılması ve herkesin konuşmaya teşvik edilmesi, gerekli tercümenin ya da çok dilli materyallerin sağlanması, 'toplum şampiyonları'nın teşvik edilmesi, Küçük ölçekli pilot projeler ve diğer toplumlara bilgi paylaşımı faaliyetlerinin yürütülmesi – STK'lar kendi toplumlarının çekingenliğini giderebilecek güce sahiptir. Sivil katılım ile neler yapılabileceğini gösteren küçük ölçekli bir örnek ya da diğer toplumlardan benzer başarı örnekleri sunabilirler.	Yurttaş Eğitim Kaynak Envanteri [The Civic Education Resources Inventory] her seviye için ve farklı durumlara ilişkin materyaller içeren çevrimiçi bir veritabanıdır. Avrupa'daki sivil katılım çalışmalarına ilişkin bilgiler sunmaktadır: www.ceri.civnet.org Civics Katılımcı Yönetişim hakkında KY Değişimi [PG Exchange] isimli mükemmel bir internet platformu sunmaktadır. Bu sitede katılımcı yönetim uygulamaları ve araçları hakkında çok sayıda materyal bulunmaktadır – materyallerin tümü aktif sivil katılım sayesinde hem yerel hem ulusal düzeyde daha şeffaf, duyarlı, güvenilir ve etkili yönetim sağlama amacını gütmektedir. http://www.pgexchange.org Birleşik Krallık temelli 'Involve' isimli STK daha fazla kişinin sivil katılım sürecine nasıl dahil edilebileceğine ilişkin çok sayıda faydalı bilgi sunmaktadır. www.involve.org
İdeolojik çatışmalar	Yatıştırma faaliyetleri – paydaşları bir araya getirmek için diyalog kurma tekniklerinin kullanılması	Faaliyet fikirleri ve araçlar için zengin bir kaynağa AB tarafından finanse edilen SALTO ağından ulaşılabilir: www.salto-youth.net/find-a-tool www.salto-youth.net/diversity David Bohm ve onun diyaloga ilişkin yaklaşımları hakkında daha fazla bilgi için Dialogue Group'un internetsitesinde sunulan makalelere ve eğitim kaynaklarına bakınız: www.thedialoguegrouponline.com Diyalog kurulmasının desteklenmesi için yaratıcı fikirlere Corrymeela Centre internetsitesinden ulaşılabilir (Kuzey İrlanda): www.corrymeela.org

Yasal düzenlemelerin yetersiz ya da engelleyici olması	Savunuculuk / Lobicilik – Davranış Kuralları'nın oluşturulması ve uygulanması – STK'lar ve Devlet'in sivil katılımı artırmaya yönelik uzun vadeli bir strateji geliştirmek için birlikte çalışması gerekir.	Uluslararası Kar Amacı Gütmeyen Yasa Merkezi [The European branch of the International Centre for Non-Profit Law] (ICNL) sivil toplum için yasal düzenlemelerde değişiklik yapılmasına yönelik incelemeler ve savunuculuk çalışmaları hakkında çok sayıda araştırma, vaka çalışması ve tavsiyeler sunmaktadır: www.ecnl.org Avrupa Konseyinin Uluslararası STK'lara yönelik konferansında Davranış Kurallarına ilişkin bir kılavuz yayımlanmıştır: http://www.coe.int/T/NGO
Bilgiye sınırlı erişim	Kampanyalar – 6.Bölüm'de Karadağ'da çalışan 'Pro Media' isimli STK'nın faaliyetlerine ilişkin vaka çalışmasına bakın Kolaylaştırma – örneğin, STK veya ortakların ofisleri içinde 'erişime açık' bilgi merkezleri kurulması Davranış Kuralları'nın Geliştirilmesi	Avrupa Dijital Haklar Platformu [The European Digital Rights platform] Avrupa genelinde özel yaşam ve medeni haklar üzerine çalışan STK'ların üye olduğu bir oluşumdur. Bölge genelinde bu alanla ilgili çıkan kampanya haberleri ve raporlarını paylaşır: www.edri.org Açık Toplum Vakıfları [The Open Society Foundations] çok sayıda okuma materyali ve finansman fırsatına ilişkin bilgiler sunmaktadır: www.soros.org
Altyapısal zayıflıklar	Yurttaşların katılım göstermesi için daha eşit erişim imkanı sağlayacak altyapının oluşturulması için fon bulma Hizmet alımı – örneğin, yurttaşların katılım göstermesini artıracak yaratıcı yöntemler ve projeler geliştirilmesi, ya da yaşlı kişilerin toplantılara kolayca katılabilmesi için ulaştırma hizmeti, ebeveynlerin katılımını artırmak için de çocuk bakım hizmetlerinin sağlanması, toplum içinde anket çalışmaları yürüterek ne zaman ve nerede toplantı yapmayı tercih ettiklerinin tespit edilmesi	TACSO yayınlarından 'Fon Bulma ve AB Fonlarına Erişim' rehberine bakınız. Birleşik Krallık temelli 'Involve' isimli STK daha fazla kişinin sivil katılım sürecine nasıl dahil edilebileceğine ilişkin çok sayıda faydalı bilgi sunmaktadır: www.involve.org

Sivil Katılımı Etkileyen Yasal ve Hukuki Konular

Sivil katılımı destekleyen ya da engelleyen koşullar duruma göre değişiklik göstermektedir. Yukarıdaki paragraflarda örgütlü bir sivil toplumun iç meseleleri ele alınmış, dış meseleler ise toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri açısından incelenmiştir. Ancak, siyasi ortamın etkilerine değinilmemiştir. Siyasi ortam, büyük oranda bir ülkedeki yasal ve hukuki çerçeveye belirlenir. Dolayısıyla, STK'ların yasal açıdan neyin mümkün olup olmadığı, hangi eylemlerin kısıtlanabileceği ve dolayısıyla da ne tür yasal değişikliklerin gerektiği konularında genel bir bilgi sahibi olması önemlidir. Bir diğer deyişle, politika yapımını etkileyen politikaları incelememiz gerekir.

Batı Balkanlar ve Türkiye bölgesi içinde Devlet ile Sivil Toplum arasındaki işbirliğini etkileyen ulusal politikalar çok çeşitli ve yer yer birbirine zıt özelliktedir. Ancak, genel olarak AB'ye üyelik hedefi bu tür politika alanlarının kutuplaşmasına neden olmaktadır. Bu Rehber içinde bölgede geçerli olan tüm ilgili yasal ve hukuki koşulların incelenmesi mümkün olmamakla birlikte, bazı genel konulara değinmekte ve yeni ortaya çıkan iyi uygulamaları ön plana çıkarmakta fayda vardır. İşbirliği için temel çerçevelere değinmek ve AB'de sıklıkla kullanılan kilit yaklaşımlara değinmek de gerekecektir. Bu tür yasal düzenlemelere ilişkin daha detaylı analizleri incelemek isteyen okuyucuların Avrupa Kar Amacı Gütmeyen Yasa Merkezi'ni [The European Centre for Non-Profit Law] ziyaret etmesi tavsiye edilir (www.ecnl.org). Bu sitede bölgede yer alan birçok ülkedeki mevcut durum ve yaşanan gelişmelere ilişkin bilgi ve belgeler sunulmaktadır.

Yasal yönden bakıldığında, STK'ların sivil katılımı destekleme kapasitesine etki eden 4 kilit alan vardır:

- Sivil Toplum Kuruluşlarını ilgilendiren yasal çerçeve,
- Kamu kuruluşları arasından olası ortakları ilgilendiren yasal çerçeve,
- STK-Devlet işbirliğine ilişkin siyasi belgelerde ve mevzuat içinde belirtilmiş genel ilkeler,
- İşbirliğiyle ilgili yasal çerçeveler: örneğin, istişari süreçleri ve diğer politika yapım faaliyetlerini, hizmet sunumunu, finansman mekanizmalarını düzenleyen yasal çerçeveler.

Son yıllarda bölgedeki STK'ları ilgilendiren yasal düzenlemeler büyük bir reform sürecine girmiş ve yasal statü, çalışma alanları, örgüt kurma ve toplantı yapma serbestliğine ilişkin haklarda büyük bir iyileşme olmuştur. Bu konuların tamamı STK'lar tarafından yakından takip edilen ve iyi bilinen konulardır. Ancak, kamu kuruluşları arasından olası ortakların yasal yükümlülükleri en az bilinen ve en az anlaşılan konular arasındadır. Burada STK'ların merkezi ve yerel kamu kuruluşlarının yönetim veya sözleşme yapmayla ilgili rollerini belirleyen mevzuatı öğrenmeleri, kendilerini ilgilendirebilecek özel hükümleri - örneğin, kurum içinde STK'larla ilgilenen özel birimlerin açılması vb.- bilmelerinde fayda vardır. Çoğu eski AB üyesi ülkede devletle ortaklık yapan kuruluşları etkileyen temel yasalar (örneğin, Devlet veya belediyelerle ilgili maliye yasaları) kamu kuruluşlarının STK'larla ortaklık kurması durumunda kuralların ne olacağı konusunda bir hüküm içermemektedir. Ancak, bu ülkelerin birçoğu, örneğin Birleşik Krallık, 'yasaklanmayan şey izin verilen birşey anlamına gelir' anlayışını benimsemiştir. Öte yandan, yeni Üye Devletlerde, güçlü Devlet kontrolü geleneğinden kısa süre önce yeni düzene geçiş yaptıkları için daha açık bir mevzuat bulunmaktadır.

Avrupa Kar Amacı Gütmeyen Yasa Merkezi, STK'ların bölgede ve komşu ülkelerde uygulanan sivil katılımı ilişkin çeşitli yaklaşımların karşılaştırmalı bir incelemesini yapmıştır. İncelemede, yeni Üye Devletler'de bazı başarılı girişimler yapıldığı ve bu deneyimlerden çıkartılabilecek çok fazla ders olduğu ifade edilmektedir (daha fazla bilgi için www.ecnl.org sitesini ziyaret edin).

Sivil katılım konusu Avrupa Birliği düzeyinde biraz daha farklı çağrışımlar yapmaktadır. Yine de, sivil katılım AB'deki temel siyasi kurumlar ve yasama organlarının yurttaşlara daha da yakınlaştırılması çabalarının bir parçası olarak gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. 2003 yılında Avrupa Komisyonu ile İlgili Tarafların İstişaresine ilişkin Genel İlkeler ve Asgari Standartlar uygulamaya konmuştur. Bu kapsamlı belge, Komisyonun büyük çaplı politika girişimleri için istişarelerde bulunma çalışmalarına kılavuzluk etmek için hazırlanmıştır. Komisyon birimleri tarafından geliştirilen gelişmiş uygulamaların önyargısız şekilde yürütülmesini ya da belli politika alanları için gereken kuralları belirlemesine yardımcı olur.

Komisyon, ilk adım olarak, söz konusu ilkeleri geniş çaplı etki analizine tabi tutulan girişimler üzerinde uygulamaya odaklanmıştır. Öte yandan, Genel Müdürlükleri de istedikleri istişarelerde bulunmaları konusunda teşvik etmiştir. İlkeler karşı en büyük muhalefet belgenin yasal olarak bağlayıcı olmasından ziyade siyasi bir belge olması yönündedir (Komisyon'un iletişim biçimi olarak uygulamaya konmuştur). Komisyon, iki sebepten dolayı yasal bağlayıcılığa sahip bir araç kullanmaktan kaçınmaktadır: (1) kurucu anlaşmalara bağlı zorunlu ve yasal karar alma sürecinin bir parçası olarak, Bakanlar Konseyi ile Avrupa Parlamentosunun önerisi öncesinde Komisyon'un kendi girişimiyle başlatılan istişareler ile arasında belirgin bir ayrım yapma ihtiyacından, (2) Avrupa Mahkemesi tarafından takip edilen İlkelerle bağlantılı olabilecek, AB kanunlarının uygulanışıyla ilgili harcamaları büyük ölçüde artıracak risklerden dolayı. Bunlara ek olarak, Komisyon tüm birimlerinin İlkeleri tam olarak uygulayıp uygulamadığını takip edebilecek idari ve diğer araçlara sahip olmadığını vurgulamaktadır. 2003 yılından beri AB içindeki en ilgi çekici gelişme Avrupa Yurttaş Girişiminin [European Citizens Initiative] kurulmuş olmasıdır (konuyla ilgili daha detaylı bilgi Rehberin Giriş Bölümü'nde verilmiştir).

Bu Rehberin sonunda yer alan Araç Kutusu'nda ülkenizde sivil katılımı etkileyen düzenlemelerin daha iyi anlaşılması için dikkate alınması gereken genel konuların bir listesi verilmiştir. Bağlı olduğunuz STK henüz bu konuları ele almadıysa, her bir konu üzerinde tartışarak geliştirebileceğiniz strateji ya da faaliyet üzerine düşünmek için zaman ayırınız.

- *Sivil katılımın güçlendirilmesiyle ilgili çabalara kuruluşunuzun getireceği artı değer nedir? Bunları kısaca açıklayabilir misiniz? Söz konusu güçlü yanlarınızı göstermeye yönelik bir stratejiniz var mı?*
- *Hizmet ettiğiniz topluluk ya da toplumun karar alma süreçlerine katılımını artırmanın önündeki 'gerçek' engeller neler? Bu engellerin üstesinden nasıl gelinebilir ya da etkileri nasıl azaltılabilir?*
- *Bir 'politika girişimcisi' olmak için gereken özelliklere sahip misiniz?*

Katılım Sağlamak İçin Giriş Noktaları ve Araçlar

Önceki bölümde STK'ların karar alma süreçlerinde sivil katılımı destekleme konusundaki güçlü ve zayıf yanlarına değinilmiştir. Katılım döngüsüne ilişkin birçok fırsat da ya bu güçlü yanların desteklenmesi ya da zayıf yanların güçlendirilmesi üzerine odaklanmıştır. Ancak, GTZF analizi çerçevesiyle bağlantılı olarak, STK'lar Kamu Politikası Döngüsü'nün farklı aşamalarını ve katılım önündeki temel engellere nasıl çözüm bulunabileceğini yeniden değerlendirerek daha fazla sivil katılım fırsatı yakalayabilir. Bu nedenle, bu bölümde 'ortak fırsatlar' ya da 'politika döngüsü çevresindeki giriş noktaları' konularıyla bağlantılı araçlar yedi alt başlık altında sunulacaktır. Bu araçların büyük bölümü kısa örnekler ve özetler verilerek anlatılacaktır. Rehberin sonunda yer alan Araç Kutusu'nda araçların kullanım şekline ilişkin kullanıcılara yardımcı olacak bilgiler ve çok sayıda kontrol listesi de verilmektedir. Bununla birlikte, her olası araç için detaylı bir metodoloji anlatımına gitmek mümkün değildir. Dolayısıyla, okuyucuların 'Önerilen Okuma Listesi' bölümüne giderek konuyla ilgili daha detaylı metodolojiye yer veren çalışmaları-özellikle de 'indirilebilir' kaynaklar sunan internet sitelerini - takip etmesi tavsiye edilir. 5.Bölüm'de yurttaşlardan bilgi toplamaya ilişkin araçlar hakkında daha fazla bilgi verildiğine de dikkat edilmelidir.

ORTAK FIRSATLARI

Yurttaş Eğitime Katkı Sağlama

Yurttaşların karar alma sürecine aktif şekilde katılması için öncelikle ele alınan konular hakkında bilgilendirilmeleri ve bu bilgiyi kullanma isteği ile kapasitesine sahip olmaları gerekir. Bunu desteklemek için STK'lar üç temel faaliyet yürütebilir:

- Yurttaşların belli konulardaki farkındalıklarını belirleme,
- Yurttaşları değiştirebilecekleri sorunlar hakkında bilgilendirme,
- Davranışlarını değiştirme ve aktif olarak katılım gösterme konusunda yurttaşları ikna etme.

Bu faaliyetler toplumların yalnızca kapasitesini güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda hizmet ettikleri toplum ve devlet gözünde STK'ların inandırıcılığını da artırır.

Hırvatistan'daki 'Mavi Dünya Deniz Araştırma ve Koruma Enstitüsü' [Blue World Institute of Marine Research & Conservation] isimli çevre STK'sı için eğitim büyük önem taşır:

"...kamuyla sürekli olarak iletişim içindeyiz. Yurttaşlar eğitim programlarımızın faydalanıcısı olmakla kalmıyor, her katıldıkları faaliyette yapacağımız işlerle ilgili yeni fikirler ve motivasyon almamızı sağlıyorlar. Çevre konularıyla ilgili broşürlerden internet sitesine, toplumsal tartışmalardan konferanslara kadar çok çeşitli eğitim etkinlikleri düzenliyoruz. Kişilerin yerel ve ulusal her seviyede karar alma süreçlerine katılımını teşvik ediyoruz. Okullar, öğrenciler ve genel ziyaretçiler için bir 'eğitim merkezi' açtık. Bu merkez sayesinde mesajlarımızı sergiler, konferanslar vb. yoluyla daha geniş kitlelere duyurma imkanımız oluyor. Aynı zamanda, basını, sponsorları ve bağışçıları projelerimize finansman sağlaması için davet etme fırsatı elde ediyoruz."

Etkili yurttaş ya da kamu eğitimi programları düzenlemenin ilk adımı eğitimin amacından emin olmak, hedef grubu net bir şekilde belirlemek ve belirlenen amacın hedef grubun ihtiyaçlarıyla uyumlu olmasını sağlamaktır. Bunları gerçekleştirmek için gereken araçlar kanıt veya bilgi toplamayla ilgili olup, 5.Bölüm altında daha detaylı biçimde ele alınmaktadır.

Daha küçük hedef grupları için, toplum içinde bir 'çarpan' havuzu oluşturmak için, STK'ların çoğu zaman resmi eğitim faaliyetleri tasarlaması ve sunması gerekebilir. Eğitim sürecinde birer temsilci gibi çalışmaları için (STK üyeleri, gönüllüler, ortak kuruluşların çalışanları ya da ilgili başka kişiler tarafından) bir yurttaş grubu oluşturmalarında fayda vardır. Bu kişilerin yalnızca konuyla ilgili eğitim alması yetmez, aynı zamanda katılımcı araştırma, iletişim stratejileri geliştirme ve uygulama, sunum ve kolaylaştırma becerileriyle ilgili temel teknik alanlar hakkında da bilgi sahibi olmaları gerekir.

Yurttaş eğitiminin büyük bölümü iletişim stratejilerinin uygulamasıyla ilgilidir ve bu stratejiler çoğu zaman farkındalık oluşturma kampanyalarını içermektedir: broşürler, posterler, radyo yayınları, çevrimiçi forumlar, elektronik ilanlar, kamuya açık konferanslar, sosyal etkinlikler, kapı kapı dolaşarak yapılan kampanyalar, yarışmalar, 'şampiyonlar' ve 'rol modelleri'nin halkla ilişkiler faaliyetleri ve daha birçok etkinlik bu kampanyalar arasında sayılabilir.

Kosova'da Kapı Kapı Gezerek Farkındalık Oluşturma Kampanyası

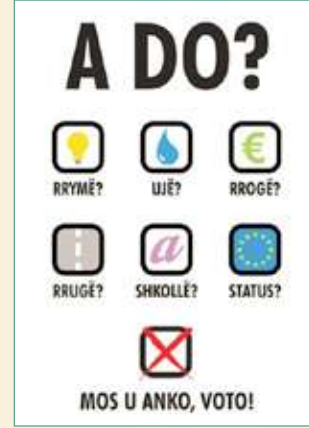
Kosova'nın 1999 çatışmasından bu yana gerçekleştirdiği ikinci meclis seçimlerinde oy veren sayısının bir hayli düşük olacağı tahmin ediliyordu. Yavaş ekonomik kalkınma, yüksek işsizlik, devlete duyulan güven eksikliği, karar almada sınırlı yurttaş katılımı ve gizli oylama sistemine karşı duyulan düş kırıklığı seçmenlerin büyük bölümünün o gün oy vermek için evden çıkmayacağına işaret ediyordu.

Kosova genelinde çalışan 74 yerel kuruluşun oluşturduğu bir koalisyon bu duruma karşılık 'oyunuzu verin' kampanyası başlattı. Arnavut ve Sırp kökenli Kosovalı kuruluşlar kendi bölgelerinde çalışarak seçmenlerin oy kullanma hakkına sahip çıkması için motivasyon faaliyetleri yürütürken, hazırladıkları materyalleri Sırpça ve Arnavutça dillerinde de dağıttılar. 'Şikayet Etme, Oy Ver!' sloganıyla hareket eden gönüllüler kapı kapı gezerek olası seçmenleri ziyaret etti – bu yaklaşım daha önce Kosova'da hiç kullanılmamıştı.

Bunlara ek olarak, belediyelere bağlı medya kuruluşları, basılı medya kuruluşları ve iki televizyon kanalı Kosova genelinde yayınlarda bulunarak gönüllülerin yürüttüğü taban faaliyetlerine destek verdi, 'oy verin' duyurularını yayımladı, faaliyetler hakkında tartışma programları yapıp detaylı haber dosyaları sundu.

Öğrenilen Dersler

Seçimlerin başarılı olmasındaki en belirgin etken 'oy verin' kampanyasıydı. Kampanya süresince 2,153 gönüllü çalışırken, geniş çaplı gönüllü kampanyalarının Kosova'da etkili olabildiği görüldü. Kapı kapı gezerek irtibat kurma çalışması da yerel kuruluşların seçmen hakkında daha iyi bilgi sahibi olmasını sağlarken, diğer kuruluşlarla daha sağlam ittifaklar kurulmasına yardımcı oldu ve gelecekte daha fazla büyük çaplı kampanyayı başarılı şekilde yürütme becerisini kazandırdı.

STK'ların yurttaş eğitimi girişimlerinin etkisini en üst düzeye çıkarmak için birçok farklı kuruluşla ortaklıklar ve işbirliği yapması gerekmektedir. Bu süreçte, medya STK'ların bu girişimlerine yardımcı olabilecek kilit bir destekçidir. Yerel politika konularıyla ilgili düzenli haberler yayımlama, radyo ve TV yayınlarında konuya ilişkin sunumlar yapma, sergi organizasyonları gibi belirli etkinliklere ilişkin kapsamlı haber dosyaları hazırlama yoluyla STK'ların çalışmalarına yardımcı olabilirler. Yerel düzeyde STK'ların destekçisi olabilecek diğer kuruluşlar da belediyelerdir. Yerel yönetimlerin birçoğu yurttaş eğitimi faaliyetlerine katkı sağlayabilecek Yurttaş Bilgi Merkezleri ya da benzeri tesislere sahiptir. Bir bölgede bu tarz bir merkez yok ise, STK'lar yerel yönetimlerin bir eğitim veya bilgilendirme merkezi açması için lobicilik faaliyetleri yürütebilir. Son olarak, Birleşik Krallık'tan 'Söyle ve Oyna' vaka çalışmasında da görüldüğü gibi, okullar ve yüksek okullar gibi resmi eğitim kurumları, halk kütüphaneleri ve diğer toplum merkezleri STK'ların yurttaş eğitimi faaliyetleri için faydalı birer ortak olabilir.

Kamu Bilgisine Erişimi Artırma

Yukarıda gördüğümüz gibi, STK'ların oynayacağı kilit rol yurttaşların bilgedinmesine yardımcı olmak ve bu bilgiyi kullanma kapasitelerini artırmalarına destek vermektir. Ancak, kamuya açık bilgiyi sağlamakla yükümlü olan kamu kuruluşları, bu bilgiye erişimi kolaylaştırmadığı sürece ne STK'ların ne de yurttaşların bundan faydalanması mümkün olmaz. Bu nedenle, STK'ların resmi bilgilerin daima herkesin erişimine açık olduğunu, bilgi içeriklerinin yeterli ya da kabul edilebilir olduğunu, ilgili politika döngüsüyle uyumlu olduğunu takip etmesi gerekir. Kamu bilgisinin akışı politika döngüsüyle uyum içinde olmalı, yurttaşların her aşamada neler yapıldığından zamanında haberdar olması sağlanmalıdır.

7.Bölüm'de Makedonya'daki STK'ların bilgiye serbest erişim yasalarının uygulanışını ve bilgiye erişimle ilgili uluslararası standartların yakalanması yönündeki ilerlemeleri nasıl izlediklerini anlatan kapsamlı bir vaka çalışması sunulmuştur.

Yerel düzeyde, Yurttaş Eğitimi bölümünde de değinildiği üzere, STK'ların yerel düzeyde sivil katılımı teşvik etme çalışmalarındaki kilit destekçileri yerel yönetimlerdir. Dolayısıyla, belediye yetkililerinin yalnızca bilgiyi sağlaması değil, bilginin anlaşılması ve uygulamaya geçirilmesini de kolaylaştırıcı çalışmalarda bulunması için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Yurttaş Bilgi Merkezleri ile yerel yönetimlerin internet portalları bu çalışmaların yapılması için en uygun mekanlardır. STK'ların en azından hem kendilerinin hem de yerel yönetimlerin aşağıdaki verileri yayımlaması ve güncellemesi gerekir:

- Kuruluşun ve misyonunun tanımı,
- Uzun vadeli amaçları ve yıllık hedeflerini de içeren stratejik planı,
- Örgüt yapısı tablosu,
- Tüm birimlerin irtibat bilgileri: irtibat kişinin adı, e-postası, telefon/faks numarası, telesekreter numarası,
- Çalışanların isimleri, adresleri ve telefon numaralarını içeren bir telefon rehberi,
- Bütçe süreci ve yurttaşların bütçe belirleme çalışmalarına dahil olma fırsatlarına ilişkin bilgiler,
- Satın alma ve sözleşme yapmaya ilişkin bilgiler (ilgili kurumla çalışmak isteyen firmalar ve STK'lar için),
- Mevcut iş fırsatları,
- Yurttaş danışmanlık grupları ve benzeri alanlar da dahil olmak üzere, mevcut gönüllü çalışma fırsatları,
- Son çıkan yayınlar,
- "SSS" (Sıkça Sorulan Sorular).

STK'ların kamu bilgisine erişimin mümkün olduğunca kapsayıcı olmasını sağlayabilmek için bilginin yerel dillerde sunulduğundan ve teknik terimlerin en az şekilde kullanıldığından emin olması gerekir. Bilginin sunulma yolu da aynı derecede önem taşır, bilgi aktarımının tek bir medya kolu üzerinden yapılması birçok yurttaş (ör., internete kolay erişimi olmayanları)

dışlayıcı bir yol olabilir. Etkinliklerin düzenlendiği mekanların da dikkatlice seçilmesi gerekir. Londra’da yaşanan bir olay bu konulara güzel bir örnek teşkil etmektedir:

Camden’de bulunan Londra Sağlık Toplumu Grubu [The Healthcare for London Community Group] (HCFL) Camden sakinlerine yerel sağlık planlarıyla ilgili daha fazla bilgi alma imkanı sunmaya karar verir. Gayriresmi olarak düzenlenen etkinlik daha fazla poliklinik, kalp ve travma merkezlerinin kurulmasına odaklanmıştır. Ancak, etkinliğe katılım çok zayıf olmuştur. HCFL çalışanları bunun 3 basit sebebi olduğu sonucuna varmıştır:

- Yetersiz tanıtım,
- Etkinlik mekanının gözlerden uzak, oldukça az sayıda kişinin önünden geçtiği bir yerde olması,
- Bir kilise içindeki toplantı salonunda yapılması ve bu durumun bazı kişilerin gelme kararını olumsuz yönde etkilemesi ya da dini içerikli bir etkinlik olarak görmelerine yol açması. Daha merkezi bir toplantı yerinin daha uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

POLİTİKA DÖNGÜSÜ ETRAFINDAKİ GİRİŞ NOKTALARI

Gündem Oluşturma ve Görüşmeleri Kolaylaştırma

İster yerel ister ulusal düzeyde olsun, politikaları tasarlama ve oluşturma süreci mevcut durumun gözden geçirilmesi, mevcut politikaların incelenmesi, toplum için en geçerli ve öncelikli konuların belirlenmesi çalışmalarıyla başlar. Doğal olarak da bu aşamada, hangi konuların öncelikli olduğu konusunda birçok görüş ve ele alınacak konular hakkında bilgi ve analiz ihtiyacı ortaya çıkar. Daha sonra, politika yapımı sürecine en yakın kişiler belirlenen konulara ilişkin strateji ve program geliştirme çalışmalarına başlar. Paydaşlara ele alınan konularla ilgili bilgi sunma ve olası çözüm seçenekleri konusunda görüş bildirme de bundan sonraki süreçte karşımıza çıkar.

“Kamuoyu araştırması gibi daha geleneksel araçlar kamunun ‘aklındaki’ görüşlerin ölçülmesine yardımcı olurken, kamunun çalışmalara bilinçli şekilde dahil edilmesi politika yapıcı ve karar vericilere kamuoyunun tutumu ve değerleri konularında çok daha zengin veriler sağlamakta, kişilerin neden ifade ettikleri şekilde hissettiğini anlamaları için fırsatlar sunmakta, kamuyla birlikte yeni fikirler, seçenekler ve öncelikler belirlemek için zaman vermektedir. Kamudan katılımcılar için böyle bir deneyim görüşlerini birbirleriyle, uzmanlarla ve karar vericilerle doğrudan paylaşma imkanı sağlamaktadır”.

Bilinçli Kamu Katılımı: Dokuz İlke
[Deliberative Public Engagement: Nine Principles] (www.involve.org.uk)

Gündemin bu şekilde belirlenmesi sırasında kamuoyu araştırmaları, anketler, çevrimiçi forumlar, 'herkese açık' toplantılar, tanıtım turları, video 'konuşma kutuları' ya da resmi kamu toplantıları gibi, yurttaşların katılımını kolaylaştırıcı bazı basit araçlar kullanılabilir. Bu araçlar 'Involve'un deyişiyle yurttaşların 'aklındaki' görüşlerini ortaya çıkmasına yardımcı olur ve başlangıç adımı olarak kullanmada oldukça faydalı olabilir (ancak yurttaş görüşlerini daha detaylı biçimde ele alan araçlarla desteklenmediği sürece her zaman işe yarar bilgiler vermezler).

Herkese açık etkinlikler kalkınma girişimlerinin tanıtılması ya da politika gündemlerinin daha geniş kitlelere duyurulması ve ilişkilerin gayriresmi şekillerde sürdürülebilmesine de yardımcı olur. Bir atölye çalışmasından daha rahat ve geleneksel sergi etkinliklerinden daha az resmi yapıdadır.

Herkese açık etkinlikler herhangi bir tarafın politika yapımının erken aşamalarında düzenlenebilir. Birkaç saat ile birkaç hafta arasında bir sürede gerçekleştirilebilirler.

Toplantı yeri politika önerileri ve seçeneklerin anlatıldığı panolarla süslenebilir. Etkinliği düzenleyenler gelebilecek sorulara yanıt vermek ve gayriresmi tartışmalara dahil olmak için etkinliğin tamamında hazır bulunmalıdır.

Etkinlik sırasında toplanan materyaller daha sonra analiz edilerek, politika girişiminin daha da geliştirilmesi için kullanılır.

Katılımcılar bir panodan diğerine rahatça geçebilmeli ve etkinliği düzenleyenlerle tartışabilmelidir.

Daha derinlemesine ve detaylı bir katılım sağlayan araçlar şöyledir:

- açık oturumlar,
- yurttaş danışma grupları, yurttaş panelleri ve benzeri mekanizmalar,
- özel ilgi gruplarıyla istişare toplantıları.

Bilgi, görüş ve diğer verilerin topluluklardan nasıl toplanacağına ilişkin daha detaylı bilgi 5.Bölüm'de verilmekte, Araç Kutusu Bölümü'nde de bu yöntemlerin nasıl uygulanabileceğine ilişkin kontrol listeleri ve diğer tavsiyeler sunulmaktadır.

Romanya’da Yerel Yönetimlere Destek Programı (2002) Braşov Belediyesi tarafından gerçekleştirilen açık oturum sürecini belgelemiştir. Aşağıda, sürecin öne çıkan yönlerinin bir özeti sunulmaktadır:

- Düzenlenen açık oturumun amacı 2001 bütçesinin hazırlanmasıdır,
- Bir koordinasyon ekibi kurulmuş ve etkinliğin düzenlenmesi çalışmalarını bu ekip yürütmüştür. Ekip üyeleri Belediye Bütçe Dairesi ve Yurttaş Bilgi Merkezi çalışanlarından oluşmuştur,
- Tüm Belediye hizmetleri belirli programlar temelinde bütçe taslaklarını hazırlamıştır,
- Program bütçe taslakları tek bir belgede özetlenmiş, belgede Braşov için mali politika vizyonu da belirtilmiştir,
- Belediye’nin Bilgi İşlem Dairesi’nin desteğiyle, bilgisayar destekli bir sunum hazırlanmış, Belediye birimlerinin altında yürütülen tüm programlar büyük ekranda projeksiyon cihazı yardımıyla gösterilmiştir,
- Belediye’nin bütçe taslağının hazırlanmasının ardından, açık oturum hazırlıkları başlamıştır: oturumla ilgili posterler hazırlanmış, çoğaltılmış ve dağıtılmıştır, 1000’den fazla telefon görüşmesi yapılarak birçok kişi ve kuruluş açık oturuma davet edilmiş, 1200 davetiye de posta ile gönderilmiştir. Açık oturum katılımcılarına yönelik anketler hazırlanmış ve Braşov Belediyesi’nin gazetesinde yayımlanmıştır. Gazetede ayrıca Belediye’nin mali politika vizyonu ve taslak hakkında temel bilgiler verilmiştir. Oturum tutanakları için de bir form hazırlanmış, etkinlik için ses sistemi ve video projeksiyon cihazlarına sahip büyük bir tiyatro salonu kiralanmıştır,
- Oturum planlara uygun şekilde gerçekleştirilmiştir. 600’den fazla katılımcı karşısında sunum yapan Belediye Başkanı mevcut yılın mali politika vizyonu ile yakın geleceğe ilişkin planları anlatmıştır. 8 Belediye Birimi tarafından hazırlanan programlara ilişkin kısa ve özet sunumlar yapılmış, topluma verilecek hizmetler ve maliyetleri üzerinde durulmuştur. Yerel bütçe gelir kaynakları da Yerel Vergi ve Ücret Dairesi tarafından açıklanmıştır,
- Soru / cevap bölümünden oluşan bir bölüm ile öneriler ve tavsiyelerin görüşüldüğü bir bölüm yapılmıştır,
- Açık oturumun sonunda katılımcılardan yerel bütçe içinde kısıntı yapılması gereken harcama kategorileri hakkında bir anket doldurmaları istenmiştir. Katılımcılardan kesintilerin yapılabileceği 10 bütçe başlığından 3’ünü seçmeleri istenmiştir. Ankete katılan 267 kişinin verdiği yanıtlara göre kesinti yapılması gereken konular şöyledir: Belediye çalışmalarına ilişkin harcamalar (508 puan), bölge ısınma yardım ödeneği (456 puan), kamu ulaştırma yardım ödeneği (420 puan), yatırımlar (350 puan), kültür (285 puan), kamu alanlarının aydınlatması (262 puan), şehir kanalizasyon hizmeti (258 puan), sosyal refah (252 puan), sokak bakım ve onarımları (251 puan), eğitim (202 puan).

Sonuç olarak, yurttaş görüşlerine göre en fazla kesinti Belediye çalışmalarına ilişkin harcamalardan, en az kesinti de eğitim faaliyetlerinden yapılmıştır.

Katılımcı Planlama

Katılımcı planlamayı teşvik edin, kolaylaştırın ve aktif olarak dahil olun. Bu STK'ların en güçlü araçlarından biridir çünkü bu kavram devlet kuruluşlarının genellikle yetersiz kaldığı, STK'ların da aksine güçlü olduğu teknik alanları içerir. Bu çalışma, 'resmi istatistikler'in ötesinde bir veri toplama işlemi içerir ve gayriresmi veriler geleneksel resmi veriler kadar etkilidir.

Katılımcı planlama sıklıkla yerel düzeyde görülmekle birlikte, ulusal düzeyde de gittikçe artan şekilde katılımcı şekilde planlama sürecinin gerçekleştiği politika alanları görülmektedir. STK'lar ise katılımcı planlamayı kolaylaştırıcı daha fazla yöntem bulmada zorluklar yaşamaktadır.

Planlama, 'Politika ve kararların uygulamaya konulmadan önce dikkatli bir değerlendirme yapılması süreci' olarak tanımlanabilir. Bu nedenle, yalnızca ele alınacak konuların bir listesinin yapıldığı 'gündem belirleme'nin ötesinde, öncelikler ve kesin hedefler tanımlayan, bu hedeflere ulaşma yöntemlerini (ve kaynak aktarımını) belirleyen, bir zaman çizelgesi ve planın izlenmesi ile çıktılarının değerlendirilmesini sağlayacak bir dizi göstergiyi içerir. Kamu kurumlarında söz konusu çalışmalar geleneksel biçimde planlama daireleri tarafından gerçekleştirilse de, yurttaş katılımından faydalanmak için yeni araçlar kullanılmaya başlanmıştır:

- Yurttaş danışma grupları ve paneller - toplumdan 10-20 kişilik temsilcinin oluşturduğu, yerel nüfusu, belli grupları (örneğin yaşlıları) ya da toplum önderleri gibi belirli kişileri temsil eden bir grup,
- Uzman grupları - STK'lardan, üniversitelerden ve toplum içindeki diğer kuruluşlardan gelen ve planlamanın belirli teknik yönleri konusunda tavsiyelerde bulunabilecek kişiler,
- Vizyon belirleme çalışmaları - planlama sürecinin başında yapılan, tüm paydaşlar arasında 5 yıl (ya da daha fazla süre) içinde nasıl bir toplum istediklerine dair ortak bir vizyon oluşturmalarını sağlayan çalışmalar,
- Odak gruplar - katılımcı bir araştırma aracı (bkz. 5.Bölüm),
- Açık oturumlar.

‘Planlama Birimleri’

Planlama Birimleri yöntemi belli bir süre (ör. bir hafta) kamu danışmanı olarak çalışan kişiler arasından rastgele seçilen yaklaşık yirmi beş kişilik bir grupta, belli bir planlama ya da politika sorununun çözümü için yapılır. Her bir birimde bilgi takvimi ve genel oturumların moderasyonundan sorumlu iki moderatör bulunur. Uzmanları, paydaşlar ve ilgi grupları üyelere kendi görüşlerini belirtme imkanı bulur. Birim çalışmasının nihai sonucu bir yurttaş raporu şeklinde özetlenerek katılımcılar ile yetkililere sunulur.

Ancak bu yöntemin belli zayıflıkları da vardır:

- Yurttaşların nihai kararı uygulama sorumluluğu olmadığı için, mali ya da fiziksel açılardan uzun vadede uygun olmayan kararlar alabilirler.
- Sadece evet/hayır şeklinde seçenek sunan kararlar Planlama Birimleri için uygun değildir çünkü katılımcılar her yeni gelişmeye, özellikle de toplumun genelinde eşit fayda sağlamayacak bir şey ise, itiraz etmek gibi kolay yolu seçme eğiliminde olur.

Yukarıda anlatılan yöntemlerle ilgili Rehberin Araç Kutusu bölümünde daha fazla bilgi verilmektedir.

Taslakları Birlikte Yazma ve Taslak Çalışmalara Yanıt Verme

Bir politika taslağı hazırlama ya da taslak hazırlama sürecinin bir bölümüne katkıda bulunma genellikle çok fazla deneyim sahibi olmayı gerektirirken, döngünün en az katılım sağlanabilen parçasıdır. Bununla birlikte, STK’lar gittikçe artan bir şekilde ‘resmi raporlar’a ve ulusal düzeyde yayımlanan diğer politika taslak belgelerine daha anlamlı tavsiyeler ve yerel düzeydeki politika taslak belgelerine de kesinlikle daha belirgin tavsiyeler sağlayabilmektedir.

Taslak oluşturma sürecinin genellikle iki belirgin aşaması vardır. İlk olarak, bir ‘teklif belgesi’ (ya da bazı ülkelerde ulusal düzeyde politika yapım belgelerinin adlandırıldığı şekilde ‘yeşil rapor’) üzerinde tartışmak ve daha detaylı araştırma yapmak için taslak olarak hazırlanır. Bu görüşmelerin sonunda hazırlanan taslak nihai karar belgesine (ya da ‘resmi rapor’a) dönüşür. Koşullara bağlı olarak, hazırlanan taslak üzerinde daha fazla tartışma veya değişiklik yapılabilir.

STK’ların bakış açısından, katkıların taslak ya da resmi belge üzerine yapılması arasında bir fark olmamakla birlikte, taslak belgelere yapılan katkıların daha ziyade istişare aşamasında yapıldığı ve değişiklik taleplerinin gerektiğinde sunulduğu söylenebilir. Bu katkılar şu yollarla sağlanabilir:

- Uzman grupları ya da bireysel danışmanlık hizmetleri,
- Yurttaş panelleri ya da danışma grupları,
- Çevrimiçi istişare mekanizmaları,
- Yazılı iletişim – örneğin, ‘gölge raporlar’ ve görüş yazıları.

7.Bölüm’de, bir STK koalisyonunun, yaptığı diğer faaliyetlerin yanı sıra, karmaşık taslak

hazırlama sürecine nasıl katkı sağladığına ilişkin bir vaka çalışması sunulmaktadır.

Katılımcı Bütçelemeyi ve Daha İyi Kamu Alımlarını Destekleme

STK'lar kamu harcamalarına ilişkin bütçeleme çalışmalarının hem taslak çalışmalarına (özellikle de yerel düzeyde) hem de uygulama aşamasında doğru kamu alım usüllerinin takip edilmesine katkı sağlayabilir. STK'ların ve devlet kurumlarının bu süreçleri desteklemek için kullandığı araçlar genellikle şöyledir:

- Açık oturumlar,
- Uzman grupları,
- Eğitim çalıştayları – toplumun birçok üyesi kamu fonlarının nasıl dağıtıldığına karar verme sürecine katılma isteği duyar. Ancak, konunun teknik yönlerini kavramakta zorluk yaşarlar, dolayısıyla, bu konuyla ilgili yurttaş eğitimleri verilmesi oldukça etkili olabilir. Aynı şekilde, bir kamu kuruluşunda çalışan finans görevlileri katılımcı bir şekilde çalışma deneyimine sahip değildir, STK'lar bu kişilere yönelik de eğitimler verebilir,
- Yatırım planları – yurttaşların yerel yönetim bölgesindeki altyapı ihtiyaçlarını belirlemesini ve önceliklere karar verme sürecine katılımını kolaylaştıran bir katılım planlama biçimidir. Yerel Ekonomik Kalkınma konusuna da uyarlanabilir. (6.Bölüm'de bu tür bir süreçte kullanılan yöntemlerin anlatıldığı Polonya'dan bir vaka çalışmasına yer verilmektedir),
- Çalıştaylar – Yurttaş Danışma Grupları (YDG'ler) ya da çok-paydaşlı bir yapıya

Kara Para Aklama ve Terörizmi Finanse Etme Karşıtları Kuruluşu tarafından düzenlenen STK'ların Bilgilendirme Semineri Sorumlulukları Toplantısı, Mart 2011, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti

2000 yılında Transparency International adlı kuruluşun Sırbistan şubesi ‘Yerel Düzeyde Bütçeleme ve Kamu Alımlarında Şeffaflık Oluşturma’ isimli bir program uygulamaya başladı. İlk olarak üç belediyede uygulamaya konulan program, başarılı oldukça daha fazla belediye tarafından benimsendi. Program, Sırbistan’daki belediyelerin AB standartlarını temel alan, daha şeffaf ve güvenilir bütçeler ve kamu alımları yapılmasını sağlayan reformlara destek vermek amacını taşıyordu.

Programın, yerel yönetim çalışanlarına AB standartlarına uygun bütçeleme ve satın alma eğitimleri verilmesi, daha şeffaf satın alma usullerinin uygulanmasını kolaylaştırıcı yazılımların öğretilmesi, alınan hizmetlerin kalitesini izlemek amacıyla kamuoyu araştırması yapılması ve oldukça yaratıcı bir şekilde ‘Yurttaşlar En İyi Belediye Çalışanını Seçiyor’ başlıklı bir kampanya yürütülmesi gibi bileşenleri vardı.

En iyi memura ödül verilmesi

‘Yurttaşlar En İyi Belediye Çalışanını Seçiyor’ kampanyasının hedefleri şöyleydi:

- Memurlar arasında rekabet yaratmak,
- Yurttaşlar ve belediyeleri arasındaki ilişkiyi geliştirmek,
- Yerel yönetimlerin yurttaşlar için özgün hizmet sağlayıcılara dönüşmesine yardımcı olmak,
- Belediye yönetimlerinde iyileşme yapılmasını sağlamak,
- Belediyenin işlevlerine yeni standartlar getirilmesini teşvik etmek,

Kampanya kapsamında belediye binalarına posterler asılması ve bilgilendirme masalarının kurulması (gerekli bilgilerin aktarılması) gibi faaliyetler de yürütüldü.

Bir ay süresince yurttaşlara yerel yönetimlerinde görev yapan memurların çalışma biçimini değerlendirme fırsatı sunuldu. Her bankonun yanına konulan anketlerde, sunulan hizmetlerde gözlemlenen isteklilik, etkililik ve başarıya ilişkin sorular, memurun herhangi bir kişiyi sıranın dışından alıp almadığı sorusu ile ek yorumlar için ayrılmış boş bir alan bulunuyordu. Anket katılımcılarından hizmet aldıkları memurları birden beşe kadar olan bir ölçekte değerlendirmeleri istenerek, doldurulan anketlerin belediye binasının çıkışına yerleştirilmiş bir kutuya atmaları sağlanıyordu. En iyi hizmet veren memur bu şekilde seçilerek, bir sertifika ile ödüllendiriliyordu. Memurun fotoğrafı da çerçevelenerek, belediye merkez binasında sergileniyordu.

Devlet memurları ile yurttaşlar arasında nitelikli bilgi alışverişi ve iletişim eksikliğinin belediye hizmetlerinde en sık görülen sorun olması dolayısıyla üç belediye binasının girişine yurttaşlara yönelik temel bilgilerin aktarıldığı panolar yerleştirildi. Her panoda sağlanan hizmetlere ilişkin temel bilgiler veriliyordu: hizmeti veren kişinin adı, kat numarası, sorumluluk alanları ve çalışma saatleri. Bu sayede, kısa bir bakışla kişilerin istedikleri hizmete uygun bankonun hangisi olduğunu anlama fırsatı verildi.

Transparency International adlı kuruluş tarafından yayımlanan ‘Yolsuzlukla Mücadele Araç Takımı’ndan alınmıştır [Corruption Fighters Toolkit] (2002).

İzleme ve Gözetim

Bir politikanın uygulanışını ve hizmetlerin sunumunu izleme STK'ların güçlü yanlarına ve teknik kapasitelerine uygun bir diğer giriş noktasıdır. İzleme çalışmaları yerel düzeyde de ulusal düzeyde de yapılabilir. İzleme yapmayla ilgili çok sayıda ve çeşitte araç ve yaklaşım vardır. Bu yaklaşımların büyük bir bölümü veri toplama ve veri analiziyle bağlantılıdır (konuyla ilgili daha detaylı bilgi 6.Bölüm'de sunulmaktadır). Söz konusu araçların büyük bölümü STK'ların kullanımına hazırdır ve özellikle yerel düzeydeki bir politikanın başarısını ya da başarısızlığını gözlemlemede çok etkilidirler (örneğin, 'puanlama kartları', 'yurttaş raporları', 'kamuoyu yoklamaları', 'kamuoyu ölçümleri'). Diğer araçlar da bir hayli yüklü miktarda kaynak kullanılmasına sebep olurken, uygulamaları da uzmanlık gerektirmektedir. Bu araçların, aynı zamanda, ulusal düzeyde yürütülen politikaların izlenmesiyle de bağlantılandırılması gerekir. Bununla birlikte, 7.Bölüm'de verilen Makedonya'yla ilgili bir vaka çalışmasında STK'ların bir politika izleme çalışmasını sıklıkla kamuya açık bilgilerin incelenmesi yoluyla sürdürdükleri gösterilmektedir.

STK'ların izleme yapmak için aşağıda sıralanan çok çeşitli araçları incelemesi tavsiye edilir:

- Kamu barometreleri,
- Puanlama kartları,
- Odak gruplar,
- Mülakatlar - bu faaliyetler yarı-yapılandırılmış mülakatlar şeklinde ya da gayriresmi 'toplum görüşmeleri' olarak yapılabilir,
- Doğrudan gözlem - kısa raporlar, fotoğraflar ya da filmler şeklinde kaydedilebilir (buna ilişkin Akyaka Türkiye'den bir örnek bir sonraki sayfada verilmektedir),
- Gözleme dayalı araştırma,
- Literatür incelemesi ve kamu bilgisinin taranması (7.Bölüm'de Makedonya'dan kamu bilgisinin taranması sürecinin nasıl etkili biçimde yapıldığına ilişkin bir vaka çalışması verilmektedir).

Akyaka'lıların yerel yönetimini fotoğraflar çekerek gözlemlemesi

Akyaka, Türkiye'nin Ege Bölgesinde bulunan küçük bir kıyı kentidir. Türkiye'deki birçok belediye gibi, seçimle gelen bir belediye meclisine sahip olmasının yanı sıra, 'kent konseyi' isimli yurttaşlar tarafından oluşturulan bir yapıya da sahiptir. Kent konseyi, Akyaka'da faaliyet gösteren STK'ların üyelerince oluşturulur ve seçimle gelen yetkililer ile yerel yönetim çalışanlarıyla birlikte çalışır. Kent konseyi'nin uygulamaya koyduğu son yeniliklerden biri de kent sakinlerini

belediye tarafından verilen hizmetlerde memnun olmadıkları konuları fotoğraflamalarına teşvik etmeleridir. Aşağıdaki metin Akyaka Kent Konseyi'nin internet sitesinden alınmıştır:

(<http://www.akyakakentkonseyi.org.tr/index-eng>)

'Sorunlarımızı Görelim' - Fotoğraf Kampanyası

Evet, Azmakların, kuşların, ördeklerin, ormanın, denizin, ovanın, günbatımının güzelliklerini yeterince fotoğrafladık, zihinlerimize kaydettik. Bu kez objektiflerimizi sorunlarımıza çevirerek onları ön plana getirmeyi hedefliyoruz. Amacımız sorunları çözerek ortak hafızamıza 'hoşluk' olarak yeniden kaydetmek, hoşla gitmeyen görüntülerin bir daha ortaya çıkmaması için gereken bilinci ve yönetim planlarını birlikte oluşturabilmek. Bilincimiz arttıkça çevre duyarlılığımız da artacak, kentlilik kültürümüz biraz daha yükselecek.

Fotoğraf makinenizle Akyaka'da dolaşırken sizi rahatsız eden bir görüntüyle mi karşılaştınız? Fotoğraf makinenize sarılın ve çektiğiniz fotoğrafı bilgi@akyakakentkonseyi.org.tr ye gönderin. Böylece katılımcı yönetim anlayışına da katkıda bulunacaksınız. Gelen resimleri gönderenlerin isimleri bizde saklı kalarak internet sitemizde yayınlayacağız. Bu sorunları belediye yönetimi ile yapacağımız toplantıda birlikte değerlendireceğiz. Çözüm için birlikte eylem planları oluşturacağız. Sorunlar çözüldükçe yeniden çektiğimiz fotoğrafları ve kaydedilen aşamaların bilgisini de o karelerin yanında yayınlayacağız.

- Üyeleriniz ve hizmet ettiğiniz toplum içinde sivil katılım kapasitesine ilişkin aciliyet taşıyan 'eğitim' ihtiyaçları nelerdir? Kuruluşunuzun bu ihtiyaçlara yanıt verme konusunda ne gibi katkıları olabilir?
- Kuruluşunuz ne tür kararlara etki etmeyi arzu eder? Bu karar verme sürecine etki etmek için ne tür fırsatlar bulunuyor ve ne tür araçlar ile destekçilere ihtiyacınız olabilir?

Veri Toplama ve Sunma

VERİYE DAYALI POLİTİKA YAPIMI

“Birşeye etki etmek istiyorsanız, entellektüel tartışmayı kazanmanız gerekir. Bunu yapmak için de kurşun geçirmez bir araştırmanız olması gerekir.” – Céline Chervariat, Oxfam International

Politika kararlarından haberdar olmak için veri toplamak yeni birşey değildir. Ancak, geçtiğimiz yıllar içinde AB Üye Devletleri arasında, ideolojik politikalardan ziyade ‘veri temelli’ politikalara vurgu yapma eğilimi görülmektedir. Bu eğilim, sistematik veriler üzerine oturtulmuş politikaların daha iyi sonuçlar verdiğinin görülmesi ve seçmen kitlesinin de daha memnun kaldığının gözlemlenmesiyle hız kazanmıştır.

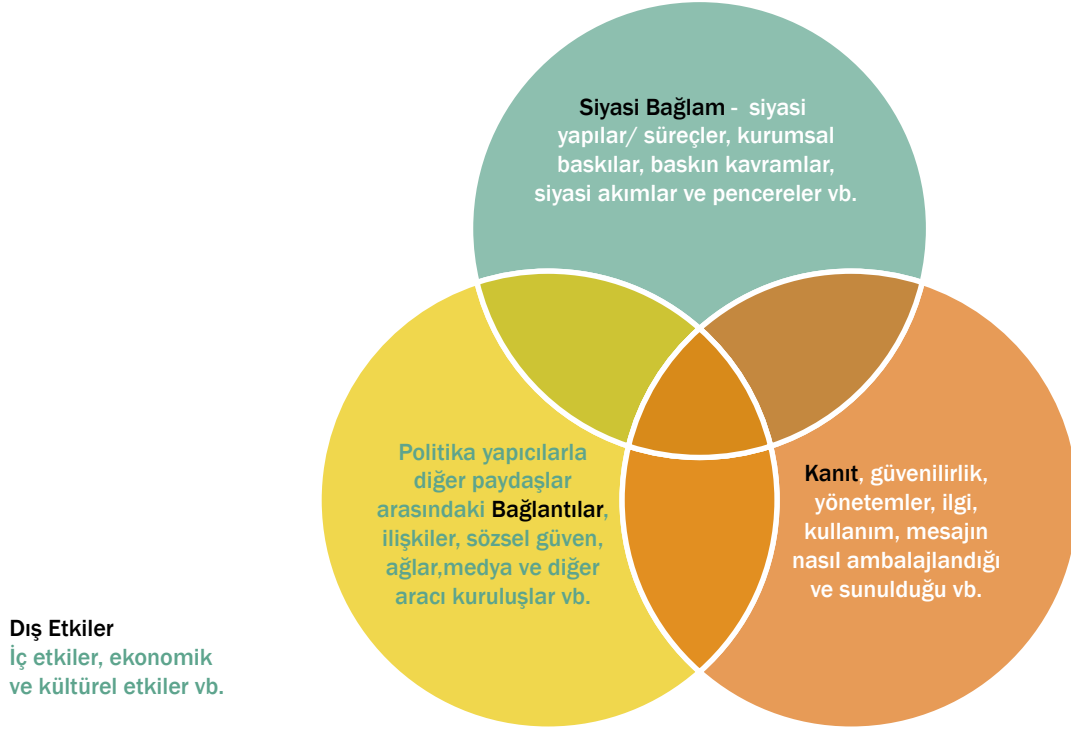
Bu tür bir eğilim, STK'lara daha fazla fırsatlar da sunmaktadır, daha çok zorluk da getirmektedir. Eğilimin doğurduğu fırsatlar, yerel ve ulusal düzeydeki yönetimlerin veri ‘temini’ konusunda araştırmalarını daha da genişletmeleriyle ortaya çıkmış, gittikçe daha fazla STK desteği aramalarına yol açmıştır. Eğilimin getirdiği zorluklar ise, bu fırsatlardan yararlanmak isteyen STK'ların talep edilen verileri sunmalarıyla ilgilidir. Elbette bu kapasiteler STK'ların kendi hizmetlerini tasarlama ve sunmaları açısından da önemlidir.

Kısacası, STK'lar için veri daha iyi kullanım şu anlama gelmektedir: (i) STK'ların hizmet sunum çalışmalarının etkisini artırmak, (ii) politika yapımına dahil olma çabalarının meşruiyetini ve etkinliğini artırmak, ve (iii) politika önerilerinin toplum içindeki en dezavantajlı ve en marjinal kişileri gerçek anlamda desteklediğinden emin olmak. Dolayısıyla, politika konularına ilişkin veri

toplama, sunma ve analiz çalışmalarına ilişkin kapasite geliştirmenin önemi hiçbir zaman azımsanmamalıdır. Bu nedenle de, Rehberde diğer bölümlerde değinilmesinin yanı sıra, başlı başına katılım sürecinin anlatıldığı bir bölüm bulunmaktadır.

Overseas Development Institute bünyesinde yürütülen Araştırma ve Geliştirme Programı (RAPID) kapsamında son birkaç yılda yurttaş katılımını güçlendirmeyi isteyen STK'lar için oldukça önem taşıyan dersler çıkartılmıştır. RAPID kapsamında, araştırma-temelli verilerin politika yapıcılar tarafından kullanılıp kullanılmadığını belirleyen çok sayıda birbiriyle bağlantılı etkenlerin anlaşılması için bu etkenler üç başlık altında toplanmış ve grafik üzerinden anlatılmıştır. Bu çerçeve STK'ların önlerine gelen görevi görselleştirmelerine yardımcı olur:

Siyasi Bağlam, Veri ve Bağlantıdan oluşan üç başlık, sosyo-ekonomik etki gibi dördüncü bir boyut üzerinden - dış etkiler - şekillenmektedir.

- **Siyasi Bağlam:** Bir ülkedeki siyasi özgürlük derecesi, çekişme seviyeleri, kanuni hakların gücü, kurumsal baskılar, resmi görevliler arasındaki tutum ve teşvikler, yaratıcı olmalarına ve hareket kabiliyetlerine ne kadar izin verildiği, iktidar ilişkileri.
- **Veri:** Başlıkla alakalı ve inandırıcı olmalıdır. Yapılan araştırmalar ve analizler sorunlara uygulanabilir çözümler getirmelidir. Bu çözümler, ne kadar etkili olduklarını göstermek için 'pilot uygulama'dan geçirilirse daha da inandırıcı olurlar. Politika yapıcılarla yürütülen iletişimin iki yönlü olması, araştırma sonuçlarının herkese hitap eden ve kolayca anlaşılır şekilde sunulması gerekir.

- **Bağlantılar:** Ağ içinde yer alan araştırmacı/etki yaratıcıların politika yapıcılarının ya da savunulucuk koalisyonlarının iletişim ağlarına dahil edilmesi güven, meşruiyet ve açık bir ilişki doğurur. Araştırmacılarla politikacılar arasında iletişim sağlayan kişiler, örneğin basın mensupları, bu bağlantıları kurmada önemli bir rol üstlenir.
- **Dış Etkiler:** Dış etkiler, araştırma projelerinin faydalanıcılar açısından etkinliğini şekillendiren uluslararası politikalar ile liberalleşme ya da demokratikleşme gibi süreçlerden, bağışçıların tutum ve önceliklerine kadar çok geniş bir alanı kapsar.

ODI, yukarıda sunulan çerçeveyi oldukça basit bir bakış açısıyla, vaka çalışmaları ve çalıştaylar üzerinden test etmiş ve araştırmanın hangi koşulları karşılırsa ‘politikaya etki etme ihtimalinin olacağını’ göstermiştir. Bu koşullar şöyledir:

- Politika yapıcılarının bağlı olduğu siyasi ve kurumsal sınırlamalar ve baskılara uygunsa ve beklentilerini karşılıyorsa (ya da en azından kendilerini zorlamaları yeterli baskı yaratıyorsa),
- Sunulan Veri güvenilir ve inandırıcıysa, acil siyasi sorunlara pratik çözümler sunuyorsa, politika yapıcılarının ilgisini çekecek şekilde sunulduysa,
- Araştırmacılar ve politika yapıcılar ortak ağlar kullanıyor, birbirine güven duyuyor ve etkili bir şekilde iletişim kuruyorsa.

Önceki bölümlerde de anlatıldığı gibi, STK’lar bu koşulların çoğunu kendi kurumsal kapasitelerini geliştirerek ve çeşitli paydaş gruplarıyla daha güçlü ve kapsamlı ilişkiler kurarak karşılayabilir. Söz konusu kurumsal kapasitenin bir yönü de araştırma yürütme, analiz yapma, Verileri ve tavsiyeleri ‘çekici’ ve ikna edici bir şekilde sunma konusundaki yeterliliğidir. Bu sürecin ilk adımını doğru soruları sormak oluşturur.

Doğru Soruları Sormak

Siyasi ilgi alanı ve paydaşların belirlenmesinin ardından, araştırma sürecine katılan her STK’nın a) konuyu daha iyi anlaması, b) tespit edilen sorunlara çözüm bulması ve yaklaşımlarını belirlemesi gerekir. Politika alanı hangi bakış açısından araştırılacak? Bu soruya yanıt verebilmek için STK’lar ın araştırma hedeflerinin ne olduğu konusunda net olmaları, daha sonra da bu hedeflerine ulaşmalarını sağlayan en doğru yöntemi uygulamaları gerekir. Uygulamacıların saptırılmış araştırmalar tarafından öne sürülen politika önerilerini benimsemek isteyen ‘ilgi grupları’ hakkında çok dikkatli olması gerekir.

Doğru soruları sormak için en etkili yaklaşımlardan biri değişim sürecindeki politika alanlarında ortaya çıkan fırtınalara odaklanmaktır. Bunun anlamı, herhangi bir politika alanındaki değişim dinamiklerini araştırmak ve söz konusu politikadan etkilenen paydaşların yaşamlarını iyileştirebilecek değişiklikleri belirlemektir. Örneğin, Uluslararası Cinsiyet ve Enerji İşbirliği Araştırma Enstitüsü [Collaborative Research Group on Gender and Energy] (CRGGE) enerji politikalarının nasıl daha fazla ‘toplumsal cinsiyet hassasiyeti taşır’ hale gelebileceğini anlamaya yönelik araştırmalarda bulunmaktadır. Tartışma belgelerinden birinde şu ifadeler yer almaktadır: “Araştırmamız toplumsal cinsiyet ilişkilerinin enerji

politikaları, projeleri ve programları üzerinde belirleyici etkiye sahip kilit değişkenlerden biri olup olmadığı sorusuyla başlar. Ardından, tersine yönde hareket ederek, enerji müdahalelerinin kadınların güçlendirilmesi sürecine nasıl en iyi şekilde katkı sağlayabileceği tartışılır.”

Araştırmanın tasarım aşamasında dikkate alınan bir diğer önemli husus da ele alınan konuların yurttaşlar için fazla anlamlı olmaması ya da çok sıkıcı görülmesi nedeniyle yurttaş katılımın birçok konuda kısıtlı kalmasıdır. Bu nedenle STK'lar ın bilgi toplama ve sunma aşamalarında kullandıkları yaklaşımların ‘mesleki dil’ ya da çok sayıda teknik terim kullanmaktan kaçınması önemlidir. Bu nedenle, toplumunuzun ve hedef grubunuzun temel araştırma sorularıyla doğrudan bağlantılı olduğundan emin olmalısınız. Tüm paydaşlar seçilen politika alanının gerçekten de en acil ve geçerli konu olduğunda hemfikir olabilir, ancak, konuya yönelik araştırma anlaşılabilir bir dille sunulursa, analiz sürecine katılımı azaltır. Dolayısıyla, araştırmanızı ilgi çekici biçimde tasarlamalı ve uygulamasını da toplum için olası faydalarla açık bir şekilde bağlantılandırmalısınız.

Farklı haber kaynaklarıyla çalışmak, STK'ların paydaşlara ele alınan konuya farklı açılardan bakmalarına yardımcı olmalarını sağlar.

Ankara merkezli bir STK olan TUKAL, Türkiye’de marjinalleşmiş kadınların ihtiyaçlarına destek vermek amacını güden bir kuruluştur. Kuruluş, yalnızca kendi paydaşlarından bilgi toplamakla kalmayıp, ele alınan konuyla ilgilenebilecek çok sayıda paydaşı tartışma toplantılarında bir araya getirerek konuyla ilgili ortak bir dil oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

‘Kuruluşumuz aile içi şiddet, madde bağımlılığı gibi kamuoyunun en hassasiyet gösterdiği konularda uzmanlaşmış olup, ana hedef grubunu kadınlar ve gençler olarak belirlemiştir. Bununla birlikte, bir tartışma forumu düzenlerken, milletvekilleri, doktorlar ve akademisyenler de dahil olmak üzere toplumun her seviyesinden katılımcının davet edilmesine dikkat ederiz.’

Yurttaşlardan Bilgi Toplama Yöntemleri

Her işte olduğu gibi, farklı araştırma tipleri için farklı araçlar vardır. Daha açık söylemek gerekirse, bu araçlar katılımcı olmayan ve katılımcı yöntemler olarak ikiye ayrılabilir. Bazıları politika döngüsünün farklı aşamalarında veri toplama konusunda diğerlerinden daha başarılı olan bu araçların en etkili kullanım alanı yerel yönetimlerle ilgili siyasi konulardır. Farklı veri toplama araçlarının ‘artı’ ve ‘eksi’ yönlerine ilişkin geniş bir literatür bulunduğundan burada detaylı bir anlatıma gidilmeyecek olmakla birlikte, STK'ların bu literatürü gözden geçirmesi ve kendi kuruluşları içinde ve dış uzmanlarla yürütülebilecek yöntemler üzerinde tartışması önemle tavsiye edilir. Örneğin, sosyal politika üzerine bir

araştırma yapmak istiyorsanız, yerelde bulunan üniversitenize gidip oradaki uzmanlardan saha araştırması yapma konusundaki tecrübelerine ilişkin bilgi alabilirsiniz. Bu kişiler size kolaylıkla farklı yöntemler ve yaşayabileceğiniz zorluklar hakkında tavsiyelerde bulunabilir.

Araştırma çerçevesini tasarlamamız, veri toplamada hangi araçları kullanacağınızı kararlaştırmanıza yardımcı olur. Bu çerçevenin aşağıdaki temel sorulara ilişkin yanıtlar içermesi gerekmektedir:

- Araştırmanın kilit soruları nedir - bir diğer deyişle, araştırmanın bilgi hedefleri nelerdir?
- Ne tür ve ne miktarda bilgi toplamak istiyoruz - bilgi ihtiyaçları niceliksel mi niteliksel mi yoksa ikisi birden mi? Hedef grup ne büyüklükte? Araştırma temsili örneklerle mi yoksa tüm gruba mı odaklanacak?
- Veri toplamak için hangi kaynaklar var ve veriler nasıl kaydedilip saklanacak?
- Tüm bilgileri topladıktan sonra bu bilgilerle ne yapacaksınız? Verilerinizi nasıl çıkartıp analiz edeceksiniz? (Burada 'en makul bilgisizlik' terimi planlamanızı yönlendirmede kullanılabilir. Sadece araştırma hedeflerinize ulaşma ve inandırıcılığınızı sağlamak için gerçekten ihtiyaç duyduğunuz kadar bilgi toplayın.)
- Verilerinizi nasıl doğrulayacaksınız? - yalnızca tek bir veri toplama aracı kullanır, küçük bir katılımcı grubundan edindiğiniz bilgilere güvenir ve verilerinizi yalnızca tek bir zaman aralığında toplarsanız, elde edeceğiniz verilerin çok da güvenilir olması beklenmez. Bunu önlemek için 'üçgenlere bölmelisiniz', bir diğer deyişle, çok sayıda farklı araçlar kullanılmalı, farklı örnek gruplarla çalışmalı, farklı veri toplama zamanları belirlemeli ve farklı araştırmacılar kullanılmalısınız.
- Analiz yapmak için hangi kaynaklar mevcut?
- Araştırmanın zaman aralığı nedir - araştırma sürecini belirleyen önemli teslim tarihleri ya da kilometre taşları bulunuyor mu?

Araştırma için net bir çerçeve belirlendikten sonra, araçların seçilmesine geçilebilir. Aşağıda ve 'araç kutusu' bölümünde bunlara ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Katılım İçermeyen

- **Mevcut ya da 'ikincil' verilerin** kullanılması – politika alanınızla ilgili bir literatür taraması yaparak, konuyla ilgili basılı -ve mümkünse basılmamış- tüm rapor ve makaleleri araştırın. İnternet bu araştırmanızı oldukça kolaylaştıracaktır. Ancak, basılmamış materyaller için ortaklarınız ve üniversitelerle uluslararası kuruluşlar gibi işbirliği yapabileceğiniz olası kuruluşlara danışmanız gerekecektir,
- Laboratuvar deneyleri gibi **deneysel araştırma** araçları.

Katılımcı

- **Mülakatlar** paydaş gruplarının bir program ya da politika konusundaki görüşlerini öğrenmek için izlenebilecek hızlı ve basit bir yöntemdir,
- **Beyin fırtınası**, uygulaması nispeten daha kolay bir teknik olup, düşük maliyetli ve özel bir beceri gerektirmeyen bir yöntemdir. Beyin fırtınası oturumunun esas amacı, tek bir konuya odaklanmak ve grupların belli bir konu etrafında düşüncelerini ve konuyla ilgili sorunlara çözüm üretmelerini sağlamaktır,
- **Nominal Grup Tekniği** katılımcıların ilk başta interaktif bir grup çalışması yapmak yerine kendi başlarına fikir üretmelerini içerir,
- **Odak gruplar** (grup mülakatları) küçük yurttaş gruplarıyla yapılan interaktif toplantılardır. Grup içindeki moderatör, grup üyelerinin belli bir konu hakkındaki soruları yanıtlamaları için yönlendirir. (Araç Kutusu'nda Odak Grup Tartışmaları'nın yönetimine ilişkin bir rehber bulunmaktadır),
- **Kamuoyu yoklamaları** (anketler) farklı nüfus sınıfları içindeki gerçeklerin (tutumların ve görüşlerin) ortaya çıkartılmasında kullanılır. Üç çeşit anket vardır:
 - a) tüm grup anketleri,
 - b) rasgele örneklem anketleri,
 - c) kamuoyu yoklamaları.

Kosova İstikrar Girişimi'nden [Kosovar Stability Initiative] (IKS) Arber Gorani yalnızca güçlü verilerin önemli olmadığını, aynı zamanda veri toplama yönteminin katılımcı olması gerektiğine işaret eder:

"IKS, mevcut politika uygulamalarını gözlemlene ve yeni kamu politikası ihtiyaçlarını belirleme sürecine aktif katılımcılar olarak gördüğü yurttaşlar arasında özellikle de hassas ve marjinal grupları da dahil ederek çeşitlilik sağlamaya özen gösterir. IKS'nin tüm ilgili yurttaşları araştırma sürecinin her aşamasına dahil ederek yürüttüğü derinlemesi deneysel çalışmaları mevcut kamu politikaları ile uygulamalarında tutarlı değişimler öne sürme, dolayısıyla da yurttaşların 'refahını' artırma amacını taşır.

- **Açık Oturumlar** kamu görevlileri tarafından dikkatli dinlenen etkinliklerdir. Bir açık oturum genellikle kentle ilgili bir plan yapılmış, planla ilgili bilgilendirme kampanyaları düzenlenmiş ve uygulamaya konulma aşamasına gelinmiş ise yapılır. (Bkz. Bölüm 4 ve Araç Kutusu),
- **Kamu Tartışmaları**, yurttaşları ‘dinleme’ mekanizması olan açık oturumların aksine, bilgi alışverişi için resmi bir fırsat sunan kamuya açık toplantılardır.

Analiz ve Sunum

‘Politika döngüsü’nün hangi noktasında Veri toplarsanız toplayın, verileri elde ettikten sonra kapsamlı bir analiz yapmanız gerekecektir. Genellikle, bu analiz a) bulguları eşgüdümlü ve mantıklı bir şekilde düzenlemeyi ve farklı araçlarla toplanan veriler arasında tutarlılık olduğunun kontrol edilmesini, b) elde edilen bulgulardan sonuçlar üretilmesini (olumlu ya da olumsuz), c) sonuçların kuruluşunuz ve paydaşlarınız bünyesinde kontrol edilerek analizinizin sağlam olduğundan emin olmanızı (bu tür bir testin uygulanmasından sonra sonuçlar değiştirilebilir), d) çıkardığınız sonuçlara dayalı tavsiyeler geliştirmenizi içerir. Bundan sonraki aşamada, analizinizi herhangi bir biçimi esas alarak yayınlamanız ve sunmanız gerekecektir. Çoğu zaman kilit paydaşlarınıza ve büyük olasılıkla hedef gruplarınıza (geribildirim almak ve sonuçlarınızın geçerliliğini güçlendirmek için) bir sunum yapmanız beklenir. Politika etkilemede analizlerin kullanılması, bir başka geniş bir beceri alanı olup, konuyla ilgili bilgi çok daha detaylı biçimde TACSO Rehberlerinden “Savunuculuk ve Politika Etkileme” adlı yayında ele alınmıştır. Elinizdeki Rehberde ise ikna edici sunumlar hazırlama konusuna odaklanılacaktır.

Sunum becerileri, sunduğunuz mesaj kadar önemlidir. Elbette hemen herkes bir sunum yapabilir. Bunun için bir topluluk önüne çıkmak ve bazı bilgiler sunmak yeterlidir. Ancak, kötü yapılmış bir sunum kuruluşunuzun imajını yerle bir edebilirken, etkili bir sunum da hedef kitlenizin desteğini ve ilgisini artıracaktır. Örneğin, bir fon yaratma kampanyası başlatmışsanız, kampanyanın başında yapacağınız kötü bir sunum inandırıcılığınızı azaltarak olası bağışçılarınızı kaybetmenize yol açabilir. Bu nedenle, bir sunum yapmadan önce bu konudaki becerilerinizi geliştirmeniz çok önemlidir.

İlk olarak, daha önce de belirtildiği üzere, bir sunumdaki en önemli şey konudur. Analizinizden çıkarttığınız kilit sonuçlar neler? Dinleyicilerinize hangi mesajı vermek istiyorsunuz? Mesajınızın biçimi - örneğin, sözlü sunum, basın duyurusu, posterler, videolar vb. - sunumunuzun doğasına bağlıdır. Hangi sunum türünü kullanırsanız kullanın, mesajınızı yaratıcı, kısa ve ilginç bir şekilde vermeye özen gösterin. Unutmayın: yetişkinlerde ortalama dikkat süresi yaklaşık 20 dakikadır!

Başarılı bir sunum yapmanın ipuçlarına geçmeden önce, bir sunum için gereken hazırlık aşamalarından bahsetmemiz gerekir. Hazırlık için gösterdiğiniz çaba sunum becerilerinizi

büyük ölçüde etkiler. Bu yüzden, aşağıda hazırlık çalışmalarına ilişkin faydalı ipuçları sunulmuştur:

- **Güçlü yönlerinizi bilin:** Topluluk önüne çıkmadan önce kendinizi analiz etmeli ve güçlü yönlerinizi belirlemelisiniz. Bazıları dinleyicilerinin ilgisini çekmek için sunumlarına mizah kullanarak başlar. Tüm sunum becerilerinizi sergilemenize yardımcı olan size en uygun sunum tarzını kendiniz geliştirmelisiniz. Dinleyicileriniz de sizin başarılı olmanızı istediğinden, özgün ve bilgilendirici sunumlar daima dinleyicilerden alkış alır.
- **Dinleyicinizi tanıyın:** Başarılı bir sunum için dinleyici kilit bir unsurdur. Dinleyicilerinizin kimlerden oluştuğu, sunumdan ne bekledikleri, ilgi alanlarının ne olduğu, konu hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları, açık ve gizli amaçlarının ne olduğu soruları sunum hazırlamadan önce mutlaka yanıtlanması gereken sorulardır. Kullanacağınız doğru kanalları ve medya araçlarını dinleyici grubunuzun büyüklüğüne bağlı olarak seçmelisiniz. Sunumunuz dinleyicilerin ilgi alanına uygun olmalıdır. Dinleyicilerin sunum konunuzla ilgili bilgisini ve öğrenme potansiyelini önceden tahmin edebilmelisiniz. Kullanacağınız kelime haznesi dinleyicilere uygun biçimde seçilmeli, sunumda bilinmeyen ya da anlaşılmayan terimler kullanılmamalıdır.
- **Pratik yapma mükemmelleştirir:** Pratik yapın, pratik yapın, pratik yapın! Pratik yaparken, tonlamanıza dikkat edin, zamanlamanızı belirleyin, görselleriniz, bilgisayar ekipmanlarınızla ilgili sorunları tespit edin vb. Unutmayın, aşırı hazırlık yapmak da sunum becerileriniz üzerinde aksi bir etki yaratır. Hazırlık yapmaya aşırı zaman ayırmanız, strese girmenize yol açar. Bu da sunum kabiliyetinizi etkiler. Bununla birlikte, tekrar yapmanın ezberlemek olmadığına dikkat edin. Konuşmanızı ezberlemeniz, sunumunuzu mekanik ve gereğinden fazla hazırlık yapmış gibi gösterir. Özenli ancak rahat görünün.

Neyi kime karşı sunmak istediğinizi öğrendikten ve sunum yapma konusundaki güçlü yönlerinizi anladıktan sonra, sunumunuzun detayları üzerinde çalışmaya başlayabilirsiniz. Araç Kutusu bölümünde, size bu süreçte yardımcı olacak detaylı bir kontrol listesi sunulmuştur. IRDC'nin Araştırmacılar için Kaynak adlı yayımında da faydalanabileceğiniz çok sayıda kısa öneri bulunmaktadır:

TACSO Sivil Toplum Kuruluşları için Kalite Kontrolü Sistemleri üzerine Bölgesel Konferans, Ekim 2010, Hırvatistan

- **Daha çok bilip, daha az söyleyin:** Sözlü bir sunum yaparken, sunum konunuzla ilgili kapsamlı bilgi sahibi olduğunuzdan emin olun. Sunum yaparken hissedeceğiniz rahatlık seviyesi konu hakkında ne kadar çok bilerseniz, o kadar artar. Ne de olsa dinleyicileriniz sizi uzman olarak görmektedir. Ancak, dinleyicilerinizi konuyla ilgili tüm bilginizle yormamalısınız. Konu hakkında üç kilit noktayı aktarmanız, dinleyicilerinizin ilgisini yüksek tutar, daha fazlasını öğrenmek isterlerse de soru sormalarına imkan verir.
- **Onlara ne anlatacağınızı anlatın:** Sunumunuzun başında sunumunuzla ilgili kilit unsurların kısa bilgisini verin. Bu sayede dinleyicilerinizin sizi kolaylıkla takip etmesini sağlar ve soruları ile yorumlarını şekillendirmelerine yardımcı olur, dolayısıyla da daha katılımcı olmalarını sağlarsınız.
- **Bir resim bin kelimeye bedeldir:** Konuşmanızı destekleyecek ilginç resimler bulmaya çalışın. Resim kullanma, akışa ara vermek ve dinleyicilerinizin dikkatini artırmak için güzel bir yöntemdir.
- **Onlara ne anlattığınızı anlatın:** Sunumunuzu bitirmeden önce mesajınızın kısa bir özetini verin, sunumunuzun başına dönün, canlı, olumlu bir “resim” ile bitirin ve/veya dinleyicilere beklentilerinizin ne olduğunu anlatın.
- **Dinleyicilerinizi soru sormaya teşvik edin:** Sahneye çıkmadan önce karnınızda zıplayan kurbağaları hatırladınız mı? Dinleyicilerinizin de size başkalarının önünde soru sormadan önce benzer sıkıntıları olabileceğini unutmayın. Dolayısıyla, dinleyicilerinizi soru sormaları konusunda teşvik edin ve tartışmalara katılmaları için “gönüllerini kazanın”.

“Araştırma Önemlidir – Bilgi Tercümesi Araç Kutusu: Araştırmacılar için Kaynak” [The RM Knowledge Translation Toolkit: A Resource for Researchers] (IDRC, 2008) isimli yayında, Sandy Campbell başarılı sunum sürecini kısa bir formülle özetlemektedir:

Söyleyin, Gösterin, Hatırlatın, Sorun!

- Mesajların ne olduğunu söyleyin,
- Mesajları uygulamada ve detaylı şekilde gösterin,
- Mesajların ne olduğunu hatırlatın,
- Soruları ve endişeleri hakkında sorular sorun.

- *Sivil katılım ile STK'ların araştırma faaliyetleri arasındaki bağlantı nedir?*
- *Kuruluşunuzun yakın tarihte dahil olduğu bir araştırmayı düşünün- bulgular inandırıcı, güçlü ve hizmet ettiğiniz toplumun öncelikleriyle ilgili miydi? Değilse, çalışmadaki zayıf yönler nelerdi ve bunları nasıl güçlendirebilirsiniz?*
- *STK'lar tarafından yürütülen araştırmalarda en sık karşılaşılan zayıflık verilerin ya çok fazla ya da çok az toplanmasıdır. "Makul bilgisizlik" terimi kuruluşunuz için ne ifade ediyor ve yurttaşlardan bilgi toplama açısından ne anlam taşıyor?*
- *Kuruluşunuzun karar verme süreçleriyle bağlantılı veri toplama, analiz etme ve sunmaya ilişkin kapasitesini güçlendirmek için ne gibi stratejileriniz var?*

BÖLÜM II

Uygulamada Sivil Katılım

Yurttaşlar, Yerel Yönetimler ve Katılımcı Kalkınma

KÜRESEL DÜŞÜNÜN!

Birçok STK, coğrafi, sektörel ya da özel ilgi alanları açısından belirli topluluklarla çalışır ve onları destekler. Bu nedenle de sivil katılımı destekleme konusundaki kapasiteleri ve yeterlilikleri kendi çalışma alanlarına uygun örnekler üzerinden, benzer coğrafi bölgelerde ya da alanlarda çalışan STK'ların iyi uygulamalarına bakarak çok daha iyi gelişir. Aynı şekilde, STK'ların yurttaş katılımını yerel düzeyde aktif olarak destekleme fırsatlarının çoğu, bölgesel, ulusal, hatta uluslararası düzeylerdeki fırsatlara kıyasla daha fazladır. Bu nedenle, bu bölümde STK'ların sivil katılımı artırmak için yerel düzeyde yapabilecekleri katkılardan bahsedilmekte, 7.Bölüm'de ise belirli sektörlerde gerçekleştirilen sivil katılım örnekleri aktarılmaktadır. 6.Bölüm'de sivil katılımın ulusal düzeyde desteklenmesine ilişkin fırsatlara ve örneklerle yer verilmiştir.

Önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi, sivil katılımın anlamlı ve etkili olması için 'doğru' koşulların oluşması gerekir. Yerel düzeyde, STK'lar bu koşulları değerlendirme ve etkileme kapasitesine sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, STK'ların temsili demokrasinin güçlendirilmesi ve katılımcı demokrasi için gereken araçlarla desteklenmesi konusunda hayati bir rol oynadığı görülür. Küresel ilkelerin yerel düzeyde hayata geçirilmesi için etkili bir araçtır. Bu işlevlerin Batı Balkanlar ve Türkiye'de de daha etkili olması için STK'ların AB içinden ve dışından öğrenebileceği çok sayıda iyi uygulama ve deneyim bulunmaktadır.

Edinilen deneyimlere göre, STK'ların yerel düzeyde sivil katılımın artırılmasına daha etkin şekilde katkı sağlaması için gereken kilit adımlardan bazıları şöyledir:

- Yerel yönetimle daha güçlü ortaklık ilişkisi kurmak,
- Sektörler ve STK'lar arasında ittifaklar oluşturmak,
- STK'ların toplum gözündeki meşruiyetini güçlendirmek,
- Katılım için yaratıcı teknikler kullanmak.

Bu bölümde bu 'adımlar'dan bazıları bölge genelinden ve AB içinden vaka çalışmalarıyla anlatılacaktır. Ele alınan her vaka çalışmasında, iyi uygulamaların altı çizilecek ve yerel düzeyde politika döngüsünün farklı aşamalarında sivil katılımın artırılmasına nasıl katkı sağladıkları gösterilecektir.

VAKA
ÇALIŞMASI
1

Daha katılımcı yerel kalkınma için toplum koalisyonları

Giriş Noktası ve Bağlam	Hırvatistan'daki tüm küçük belediyelerde geçerli olan yerel politika döngüsünün her yönü
İyi Uygulama	Yerel toplum örgütlerinin "Toplumsal Kalkınma için Yerel Konsey" başlığı altında gayriresmi bir koalisyon kurması Toplum koalisyonuna politika döngüsü süresince bir STK'nın teknik destek vermesi Stratejik planlama, veri toplama ve veri analizi, savunuculuk ve izleme konularında yerel kapasitenin güçlendirilmesi için Operasyonel Programlar'ın kullanılması
Kullanılan Araçlar	Toplum koalisyonu
Bilgi Kaynağı	Serbian Democratic Forum'un Proje Yöneticisi Obrad Ivanovic

Serbian Democratic Forum (SDF) resmi olarak 1998'den beri Hırvatistan'da çalışmaktadır. Küçük bir belediye olan Pakrac Belediyesi ile geçmiş yıllarda yaptıkları faaliyetler sırasında sivil katılımın önünde üç temel engel olduğunu tespit eden kuruluş, bu engelleri şöyle tanımlamaktadır:

- Yerel otoriteler iktidar kullanımını katı bir şekilde ideolojik temeller üzerinden yapmakta, hizmet verdikleri toplumun üyelerine yerel karar verme sürecine katılım konusunda hemen hemen hiç imkan vermemektedir,
- Yerel STK'ları ile yerel yönetim yetkilileri arasındaki zayıf ilişki, tarafların birbirine karşı güvensiz olması ve STK'ların 'yerel yönetimlerin görüşlerine karşı görüş dile getirmekte isteksiz' olmaları nedeniyle geliştirilememektedir,
- Yerel STK'lar arasında koordinasyon ve işbirliği eksikliği ile yerel kalkınma konularına ciddi bir şekilde dahil olma konusundaki kapasite eksiklikleri bulunmaktadır.

SDF, tespit edilen bu duruma karşılık olarak, Ulusal Azınlıklar Konseyi ve yerel yönetim yetkilileriyle birlikte Pakrac'ta toplum temelli kuruluşlar arasında bir koalisyon kurulmasına ön ayak olmuştur. Bu koalisyon daha sonra Toplumsal Kalkınma için Yerel Konsey (TKYK) olarak adlandırılmıştır. TKYK, sektörlerarası işbirliğinin artırılması, yerel karar alma uygulamalarının güçlendirilmesi ve sınırlı yerel kaynakların koordinasyonu ile kullanımının geliştirilmesi yönünde hedefler belirlemiştir. Bu hedeflere ulaşmak için de SDF,

Konsey temsilcilerine danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermiş, toplantı düzenlemelerini kolaylaştırmış, çalıştaylarını planlamıştır.

Şu ana kadar diğer birçok belediyenin de üye olduğu TKYK'nın elde ettiği kilit başardan biri de, iyi tasarlanmış Operasyonel Programlar'ın geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Bu Op'lerin etkisini Serbian Democratic Forum Proje Müdürü Obrad Ivanovic şöyle ifade etmektedir:

“Operasyonel Programlar, yerel düzeydeki STK'ların ve azınlık örgütlerinin sürdürülebilirliğinin temellerini oluşturdukları için başarılı olmuşlardır. OP'ler STK'ların şunları yapmasını sağlamıştır:

- Ortak değerlerin oluşturulması için açık 'vizyon' ve 'misyon' tanımları yapmak,
- Stratejik planlama, izleme ve değerlendirme konusundaki becerilerini artırarak yönetim becerilerini güçlendirmek,
- Analitik ve stratejik düşünme becerilerini artırmak,
- Yatay düzeyde işbirliği yapmalarını sağlayan beceriler sayesinde koalisyonlar ve ortaklıklar kurmak,
- Analizlerini ve tekliflerini sunmada daha etkili olmak ve yerel karar alma süreçlerinde daha fazla etki gösterebilmek,
- Bilinçli öğrenme ve yenilenme kültürünü teşvik ederek 'öğrenme örgütlerine' dönüşmek,
- Daha fazla yenilikçi, yaratıcı ve risk alıcı olma yoluyla daha becerikli olmak.

**VAKA
ÇALIŞMASI**
2

Zwolen/Polonya'da Sermaye Yatırımı Planlaması

Giriş Noktası ve Bağlam	Gündem Belirleme ve Planlama Polonya'nın doğusunda yer alan küçük bir belediye
İyi Uygulama	Tüm yurttaşların belediyenin yatırım önceliklerini belirlemeyle ilgili karmaşık sürece kolayca dahil olmalarını sağlayacak mekanizmaların yaratılması – kamu toplantılarıyla birlikte 'yurttaş yatırım kartları' Plan oluşturulmasına ilişkin tüm sürecin sivil katılım ile yapılmasını temin eden 'uygulama komitesi'nin çok paydaşlı bir yapı ile kurulması
Kullanılan Araçlar	Yurttaş Rapor Kartları (burada 'Sermaye Yatırımı Kartları' olarak kullanılmaktadır)
Bilgi Kaynağı	Uluslararası Politika Araştırmaları Merkezi'nin hazırladığı İnsanların Sesi için Sivil Katılım Projesi El Kitabı, Ukrayna, 2002

Zwolen, Polonya'nın 'Doğu Duvarı' olarak adlandırılan bölgede yer alan birçok küçük belediyeden biridir. Onyed bin nüfuslu kent, 22 temsilciden oluşan bir kent konseyi tarafından yönetilmektedir. Hem yerel yetkililer hem de halk yeni fikirlere ve yeni yönetim araçlarına oldukça açıktır. 1998 yılında USAID tarafından desteklenen bir programla çok yıllık sermaye yatırım planı uygulamaya başlanmıştır. Polonyalı mali danışmanların desteğiyle, faaliyet hasılatlarının yanı sıra faaliyet maliyetlerinin tahminleri yapılarak oluşturulan planla, kentin bütçesi incelenmiş ve kentin kalkınma maliyetlerini kapsayan beş yıllık mali vizyon oluşturulmuştur.

İlk olarak, yerel yönetim yetkilileri yurttaşları karar alma sürecine katıp katmayacaklarını tartışmıştır. Tartışmaların sonunda, belediye başkanı bu süreçte sivil katılımın sınırlandırılmaması ve yurttaşların sürecin her aşamasına aktif biçimde dahil olması gerektiğine karar vermiştir. Yurttaşların sürece katılımını sağlamak için, Sermaye Yatırım Kartları basılmış, tüm kent sakinleri kartları kullanarak kalkınmayla ilgili kendi önceliklerini ifade etmiştir. Sermaye Yatırım Kartları, okullar, dükkanlar, işyerleri, postaneler vb. tüm kamu binalarına dağıtılmıştır. Belediye binasında ise hem kartlar dağıtılmış hem de konuyla ilgili önceden eğitim alan Yatırım Hizmetleri Dairesi çalışanları isteyenlere kartlarla ilgili bilgiler sunmuştur.

Sermaye Yatırım Kartları sayesinde, yerel yönetim yetkilileri yurttaşların kentin gelişimi açısından önceliklerinin neler olduğunu görebilmiştir. Yurttaşlar da kendi görüşlerini rahatlıkla ifade edebilmiş, aynı zamanda da gelecekteki kalkınma hedeflerinin belirlenmesine destek olmuştur.

Sermaye Yatırım Planının hazırlanması sırasında atılan önemli adımlar şöyledir:

1. Kent konseyi SYP ile ilgili yeni bir karar çıkartmış ve bunun topluma tanıtımını yapmıştır. Kent konseyinin aldığı karar şunları kapsamıştır:
 - Uygulamaya ilişkin detaylı takvim,
 - Sermaye Yatırım Kartı formları ve kullanım talimatları,
 - Kent Gelişim Stratejisi'ne bağlı kalarak projelere nasıl öncelik verileceği ve sıralanacağına ilişkin genel bilgiler,
 - Bir Uygulama Komitesi'nin oluşturulması (komite üyelerinin isimleri, sorumlulukları, çalışma kuralları ve iş takvimi). Oluşturulan Komite, SYP sürecinin takvime uygun şekilde yürütülmesi ve devlet yetkilileri, uzmanlar ve toplum arasında aracı görevi görmesi sorumluluğunu taşımaktadır.
2. Sermaye Yatırım Kartları yurttaşlara, yerel işyerlerine, okullara, toplum örgütlerine ve STK'lara dağıtılmıştır
3. Uygulama Komitesi, medya, kamu toplantıları, broşürler ve makaleler yoluyla toplumu SYP süreci hakkında bilgilendirmiş, çeşitli birimlerle projelere öncelik vermek için birlikte çalışmıştır,
4. Sermaye Yatırım Kartları kamu ve belediye binalarından toplanmıştır,
5. Kent Konseyi ve Uygulama Komitesi Sermaye Yatırım Kartları ve kamu toplantılarından edindikleri bilgiler doğrultusunda öncelikli projeleri belirlemiştir. Bir aydan fazla süren bu çalışmalar sonunda Komite, kentin ekonomisini güçlendirecek, yeni iş imkanları yaratacak ve kente yeni gelir getirecek projelere odaklanmıştır. Yapım aşaması devam eden projeler ya da dışarıdan yatırım yapılma ihtimali olan projeler de öncelik listesine alınmıştır,
6. Uygulama komitesi, talep edilen projelere ilişkin ilk tavsiyelerini belirtmiş ve SYK uygulamasını yaratmıştır,
7. SYK'nın ilk örneği Kent Konseyi bünyesindeki yatırım bütçesi ve kent bütçe taslaklarını oluşturmakla görevli Uygulama Komitesi ve Kent Kurulu tarafından değerlendirilmiştir,
8. Kent saymanı kentin mali potansiyeli ve borçlanma yoluyla kaynakların artırılmasına ilişkin çok sayıda öneri incelemiştir,
9. Yapılan istişareler sonucunda - ilk olarak Komite tarafından, ardından da kurul tarafından yapılan tavsiyeler doğrultusunda - SYK'nın ilk taslağı üzerinde değişiklikler yapılmıştır,
10. Son olarak, Kent Kurulu, Kent Konseyi ve Uygulama Komitesi SYK taslağının son biçimini birlikte onaylamıştır.

Yerel çevre politikasının yeniden oluşturulması – bir başarı!

Giriş Noktası ve Bağlam	İzleme Yeniden oluşturma
İyi Uygulama	Yerel yönetmeliklerin yurttaşların büyük çoğunluğunun beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayacak bir uzlaşma yaratıcı yaklaşım. Tüm ilgili tarafların katılımını en üst düzeye çıkarmak için sürece gerektiği kadar zaman ayrılmış ve çok çeşitli araçlar kullanılmıştır.
Kullanılan Araçlar	Çalışma Grubu, farkındalık artırma kampanyası, imza kampanyası, istişare toplantıları, açık oturumlar
Bilgi Kaynağı	CRNVO (Karadağ)'dan Goran Djurovic ve Kushtrim Islami

Orta Karadağ'da Danilovgrad adlı belediye, 16.500 kişilik nüfusu ile Zeta nehrinin geçtiği bereketli bir vadiye bulunmaktadır. 2005 yılında alınan, belediye sınırlarındaki tüm "yeşil" alanların korunmasına ilişkin Belediye Kararının aksine, "Yeşil Yuva" isimli yerel bir STK, bu kararın yeterince uygulanmadığını (özellikle de inşaatlar konusunda ciddi bir sıkıntı yaşandığını) gözlemlemiştir. Bunun üzerine harekete geçen STK üyeleri, kentin yeşil alanlarının genişletilmesi ve korunmasına ilişkin Belediye Kararında değişiklikler yapılmasını savunan sivil bir girişim başlatmıştır. (Karadağ yasalarına göre, yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarındaki –örneğin, vergi, şehir planlaması ve kalkınma, toplu taşıma, sosyal ve çocuk esirgeme hizmetleri, geçici yapıların inşaları vb. – uygulamalar ve değişikliklere ilişkin kararların, seçilerek gelmiş yerel yönetim tarafından 60 gün içinde alınması gerekmektedir. Bir sivil girişimi başlatmak için gereken imza sayısı belediyeden belediyeye değişmekle birlikte, yaklaşık olarak seçmenlerin % 1-3'ü arasındadır.)

"Katıl! Karar ver! Kazan!" adını verdikleri kampanya değişiklikleri ve düzeltmeleri yapacak bir çalışma grubunun oluşturulmasıyla başlatılmıştır. Konuya ilgi duyan çok sayıda kuruluş içinde toplantılar düzenlenmiş, kamu hizmetleri, belediye, lise ve STK'ların temsilcilerinin katılımı sağlanmıştır. Gruplar arasında denge sağlanarak, kimsenin diğerinden daha çok sayıda olmadığına ve çalışmalar sonucunda oluşturulan nihai teklifin herkes tarafından kabul edilmesine dikkat edilmiştir. İlk taslağın hazırlanmasının ardından, yurttaşların davet edildiği üç açık oturum düzenlenmiştir. Açık oturumların amacı yurttaşları bilgilendirmek, dinlemek ve destek toplamaktır (aynı zamanda karar alıcılara seçmen tabanının değişiklikleri

desteklediği uyarısını göndermektir). Yapılan önerileri ve yorumları kaydeden çalışma grubu, bu görüşleri tekliflerine yansıtmış, toplantı katılımcıları hazırlanan teklifin altına imza atmıştır (Yeşil Yuva, tam anlamıyla bir imza kampanyası yürütmekten ziyade daha çok işbirliği / daha az çatışma yaklaşımını benimsemiştir). Belediye meclisinde yer alan siyasi partilerin temsilcileriyle de ayrı ayrı toplantılar düzenlenmiş, belgenin uygulamaya geçirilmesi için parti desteği de sağlanmıştır.

Kampanya sırasında hem yerel hem de ulusal medyanın desteğinin alındığını da belirtmek gerekir. Yapılan her grup toplantısının ardından, bir basın duyurusu yayımlanmış ya da basınla bir görüşme yapılması sağlanmıştır. Bununla birlikte, siyasi parti temsilcileriyle yapılan toplantıların ardından kamuoyu duyuruları yayımlanmıştır. Bu sayede, yürütülen lobicilik faaliyetleri de herkese duyurulmuştur. Bu tutum olumlu sonuçlar getirmiştir. Tüm siyasi partiler arasında fikir birliği sağlanmasını takiben, belediye kararına ilişkin talep edilen değişiklikler ve düzeltmeler koalisyon tarafından hızla belediyeye sunulmuş ve yerel meclis tarafından uygulamaya konulmuştur. Tüm bu çalışmalar, lobicilik faaliyetlerinin Karadağ'da halen sık rastlanan bir yöntem olmadığı düşünüldüğünde, azımsanamayacak bir başarıdır.

VAKA
ÇALIŞMASI

4

Taslak hazırlama sürecinden ders çıkarma

Giriş Noktası ve Bağlam	İstanbul'un Çevre Düzeni Planı
İyi Uygulama	Sivil katılımı sağlamak için aracı bir kuruluş kullanılması, ancak çatışmaları azaltıcı ve çözücü gayriresmi ve etkin bir mekanizma oluşturulmadığı için aracı kuruluşun katılımı azami seviyeye çıkartmada başarısız kalması
Kullanılan Araçlar	İstişare toplantıları İnternet sitesi
Bilgi Kaynağı	Bir T.C. tarafından kaleme alınan görüş yazısı

Tarih boyunca dünyanın en ünlü şehirlerinden biri olan İstanbul, son yıllarda hızla artan nüfusu ve büyüyen ekonomisiyle anılmaya başlamıştır. Hızla büyüyen şehrin stratejik planlaması da yalnızca çok önemli bir süreç değil, aynı zamanda çok zorlayıcı ve kapsamlı bir çalışma gerektirir. Şu an için 13 milyonu aşan İstanbul nüfusu, 100 ülkenin nüfusundan daha fazladır. Ekonomik sürdürülebilirliğinde azalma tehlikesiyle karşı karşıya olan kentte kontrollü büyümenin sağlanabilmesi için İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında kapsamlı bir çevre düzeni planı hazırlama süreci başlatılmıştır. Plan, kent için önemli olan trafik akışı, kültürel mirasın korunması, iç göç ve sanayileşme gibi tüm önemli konuları dikkate almıştır.

Planının hazırlanması kapsamında kurulan İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) "1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı"nı hazırlamakla görevlendirilmiştir. Çok sayıda akademisyen ve uzmanın yanı sıra, belediyenin şehir planı uzmanlarından oluşan İMP, taslak planı oluşturuncaya kadar resmi olarak sivil toplum kuruluşlarıyla irtibata geçmemiştir. Taslak plan tamamlandıktan sonra ise Büyükşehir Belediyesi'nin internet sitesinde yayımlanmış ve plan üzerinde istişare toplantıları yapılmasını düzenlemesi için "Arkitera" isimli STK ile geçici ortaklık oluşturulmuştur. Bir dizi halinde düzenlenen istişare toplantılarının her birinde, söz konusu kapsamlı planın bir bölümü ele alınmıştır. Arkitera, internet sitesi üzerinden ve diğer farkındalık artırma faaliyetleri yoluyla istişare süreci hakkında kamuoyuna bilgi vermiş ve tüm ilgili tarafları kendi şehirlerinin geleceğinin şekillendirildiği toplantılara katılmaları için davet etmiştir.

Bu aşamaya kadar bedeliye yetkililerinin niyetleri oldukça katılımcılığı destekleyici olsa da, İstanbul'daki konuyla ilgili en büyük sivil toplum kuruluşlarından bazıları sürecin yeteri kadar kapsayıcı olmadığını savunmuş ve aracı sürece olumlu tepkiler vermemiştir. Söz konusu çalışma alanında bulunan en büyük STK'lar- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), TMMOB üyesi olan Çevre Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası ve diğer dört meslek odası - tartışma sürecinin dışında bırakılmıştır. Bunun sonucunda da ortaya çıkan tepkiler haliyle büyük olmuştur. TMMOB ve üye STK'lar taslak plana şiddetle karşı çıkmış, aracı kuruluşun tüm çalışmalarını neredeyse boşa çıkartarak süreci mahkemeye taşımışlardır. TMMOB'un savunusu, planın ana hedefi olan "İstanbul'un uluslararası piyasada daha rekabetçi olmasının sağlanması" ifadesinin ana hedef grubu olarak yatırımcıları dikkate alması, gerçek kent sakinlerini ikinci plana atıyor olmasıdır.

Yargı süreci devam ederken, ateşli tartışmalar bir başka boyuta taşınarak STK'ların meşruiyetini sorgulama noktasına gelmiştir. Bazıları TMMOB'u destekleyip, planın kentin en acil sorunlarını çözmediğini savunurken, bazıları da kötü bir planın plansızlıktan daha iyi olduğunu dile getirerek TMMOB'un istişare süreci boyunca planı geliştirme yönünde hiçbir çalışmaya katılmama yaklaşımını eleştirmiştir. Sonuç olarak, TMMOB davayı kazanmış ve Plan iptal edilmiştir.

Bu kötü başlangıcın ardından, 4 yıl sonra, 2009'da İstanbul Çevre Düzeni Planının ikinci ayağı başlatılmıştır. Her ne kadar Büyükşehir Belediyesi bu sefer planın hazırlık usulleri konusunda daha dikkatli bir tavır takınsa da, plana muhalefet eden çok sayıda STK, planın hazırlanmasının ardındaki ana görüşün yurttaşların çıkarlarından ziyade ticari çıkarları savunduğunu dile getirerek, sürece şüpheyle yaklaşmaya devam etmiştir. İlk aşamadaki yasal süreci kazanan TMMOB, Çevre Düzeni Planı'nın uygulamaya konulmasını engellemek için bir kez daha dava açmıştır. Dava halen devam etmektedir.

Bir yandan hızla büyümeye devam eden kent hala bir çevre düzeni planına sahip olamazken, konuyla ilgili tüm tarafların süreçten çıkartacağı birçok önemli ders olduğu görülmektedir:

- Sivil katılımın yerel kalkınma planlamasına en iyi şekilde katkı yapabilmesi için karar alıcıların uygun gördüğü zamanlarda değil, politika döngüsünün her aşamasına dahil olması gerekir,
- Karmaşık ve "büyük sonuçlar doğuracak" planlamanın katılım süreçlerinde tansiyon her zaman yükselir, dolayısıyla, süreci yönetmek ve diyalogu kolaylaştırmakla görevli tarafların politika oluşturma çalışmalarını rayından çıkartmadan çatışmaları çözmek için stratejiler geliştirmesi şarttır,
- Bir politika oluşturma çalışmasına başlamadan önce, STK'lar ile devlet arasında (yerel ya da merkezi) bir işbirliği çerçevesi oluşturmanın asgari standartları üzerinde karşılıklı olarak anlaşma sağlanması, denklik ve şeffaflık ilkelerinin korunmasına da destek olur.

Ulusal Düzeyde Karar Verme Süreçlerine Sivil Katılım

YEREL HAREKET EDİN!

Yerel düzeydeki katılımın STK'lar tarafından nasıl desteklenebileceğine ilişkin önceki bölümde sunulan örnekleri takiben, bu bölümde STK'ların ulusal düzeydeki karar alma süreçlerine katılımlarının anlatıldığı örneklere yer verilmektedir. Aşağıdaki sayfalarda sunulan dört vaka çalışmasında bazı önemli hususlar vurgulanmaktadır:

- STK-Devlet diyalogunu yönlendirecek sağlam ve güvenilir mekanizmaların rolü ve STK'ların 'temsiliyet' konusuna eğilme ihtiyacı,
- Katılımı destekleyici ve güçlendirici kaynakların (zaman vb.) bulunması ihtiyacı,
- AB entegrasyonu sürecinde sivil katılım için ortaya çıkan yoğun fırsatlar,
- Ulusal düzeyde güçlendirilmiş sivil katılım girişimlerinin yerel düzeydeki katılım için daha fazla fırsat ve mekanizma oluşturmaya örnekler,
- STK'ların sivil katılımı desteklemedeki güvenilirliğinin, özenle yapılmış araştırmalar ile veri ve tavsiyelerin düzgün sunumu sayesinde büyük ölçüde güçlenmesi.

Sivil Toplum-Devlet diyalogu ve işbirliğini güçlendirici çerçeveler

Giriş Noktası ve Bağlam	Birleşik Krallık içinde politika döngüsünün her aşamasına katılım ile hizmet sunumunda işbirliği
İyi Uygulama	Bağlayıcı olmayan bir protokol zaman açısından ve her sektöre göre esneklik taşıyor. BK içinde işbirliğinin azami standartlarının belirlenmesi konusunda oldukça etkili bir araç olan bu protokol, her STK ve kamu kuruluşu tarafından sıkça kullanılmaktadır.
Kullanılan Araçlar	Toplumsal Akit (bir çeşit “Mutabakat Belgesi” ya da “Davranış Kuralları”)
Bilgi Kaynağı	ECNL

Birleşik Krallık'ta sivil katılım İstişare üzerine Davranış Kuralları (2004) ile şekillendirilmektedir. Bu kurallar beş toplumsal akitten biri olan ve 'Devlet ile Gönüllü ve Toplum Sektörü İlişkileri Toplumsal Akti'nin hayata geçirilmesini takiben hazırlanan 'İstişare ve Politika Değerlendirmesi üzerine İyi Uygulama Kuralları'nın bir uzantısıdır. Devlet idari yapılarının kamu politikası istişareleri sürecinde takip etmesi gereken altı ilkeyi kapsar. Bu ilkeler, devletin AB yönerge taslaklarına görüş bildirmeden önce gerçekleşen istişareler sırasında izlenir. Anlaşma Metni'nin başında da belirtildiği gibi, belgenin yasal olarak yaptırımı olmadığından ülke iç hukukunu, diğer yasal bağlayıcılığa sahip belgelerde yer alan hükümleri ya da AB Müktesebatını ihlal etmez. Sonuç olarak, yurttaşlar istişare haklarını zorla uygulayamazlar. Ancak, Macaristan'da olduğu gibi, istişare etme hakkı doğrudan yasalarla korunan diğer hakların ihlal edilmesiyle ilgiliyse, örneğin ifade özgürlüğü, bilgiye erişim hakkı ya da ayrımcılığın yasaklanması, istişarede bulunma mahkeme tarafından zorunlu hale getirilebilir. Öte yandan, Davranış Kuralları de devlet idari makamları tarafından genellikle bağlayıcı olarak görülmektedir. Bunun anlamı, Davranış Kuralları'nın ihlali kamu kurumunun başındaki kişinin ve çalışanlarının siyasi ya da disiplin sorumluluğu altında sayılabileceğidir.

Birleşik Krallıkta, Devlet ile Sivil Toplum arasında hazırlanan ilk ulusal “toplumsal akit” 2004 yılında imzalanmış, burada belirtilen ilkeler ile anlaşma biçimi diğer bir dizi yerel toplumsal akitlere ve sektör bazlı toplumsal akitlere kaynak olmuştur (Bununla birlikte, Galler'de olduğu gibi bazı toplumsal akitlerin içine yasal olarak bağlayıcı kurallar da konulmuştur).

Ulusal stratejilerin oluşturulmasında sivil katılıma ilişkin iyi uygulamalar

Giriş Noktası ve Bağlam	Sırbistan'daki ulusal stratejilerin hazırlanmasında gündem oluşturma, planlama ve taslak hazırlama Politika uygulama ve izleme
İyi Uygulama	Ulusal düzeyde geniş çaplı STK katılımını sağlayacak mekanizmaların kurulması için gereken zaman ve kaynakların erken bir aşamada sağlanması. Sürdürülebilir STK-Devlet istişareleri için güçlü yöntemler ve mekanizmaların oluşturulması sırasında Sivil Toplumun temsili konusuna ilişkin öğrenilen dersler.
Kullanılan Araçlar	Ulusal Danışma Komiteleri, STK Odak Noktaları, Parlamento Forumları
Bilgi Kaynağı	YASB Uygulama Odak Noktası'ndan Dragan Golubović and Branka Anđelković, Sırbistan, 2008 'Uygulamada Ortaklık'[Partnership in Action], 2008, UNDP (STK Birimi) Zorica Raskovic, TACSO Belgrad Ofisi, 2011

Sırbistan'da edinilen deneyim, Devlet'in STK'larla en fazla ulusal ve yerel stratejiler geliştirilmesi aşamasında ortaklık kurduğu göstermektedir. Ülkede, bugüne kadar STK'ların hazırlanmasına katkı sağladığı ulusal strateji sayısı 40'ın üzerindedir. Yoksulluğun Azaltılması Strateji Belgesi (YASB) 2003 yılında yürürlüğe konmuş ve STK'ların stratejik süreçlere katılım sağlamasının yolu açılmıştır. Bu tarihten itibaren, Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi, Çocuklar için Ulusal Eylem Planı, Yaşlanmaya ilişkin Strateji, engelliler ve cinsiyet eşitliği konularıyla ilgili ulusal planlar ve eylemler, STK'ların katılımıyla hazırlanan belgelerden yalnızca birkaçıdır.

Sırbistan'da YASB'yle ilgili katılımcı süreç, ulusal düzeyde yapılan benzer istişare süreçleri hakkında çok sayıda bilgi edinmemizi ve ders çıkartmamızı sağlamıştır. Bu kısa vaka çalışmasında ele alınacak dersler şöyledir: başlangıç istişarelerini kolaylaştırmak için kullanılan mekanizmalar, planlama aşamasından uygulamaya kadar sivil katılımın her süreçte sağlanmasının yolları, 'temsiliyet' konusunun ele alınışına ilişkin tecrübeler ve son olarak sürecin Devlet ile STK'lar arasında işbirliği kurulmasına ilişkin geçmiş tecrübeler ve kurumsal düzenlemeler üzerinde sürdürülebilir etki sağlaması.

Sırbistan Hükümeti YASB'yi katılımcı ve yoksulları destekleyen bir kalkınma stratejisi geliştirme fırsatı olarak görmüş ve danışma komiteleriyle istişarelerde bulunarak strateji hazırlama sürecini şeffaf hale getirmiştir. Kamu kurumları ile hükümet-dışı sektör arasında geçmişten gelen kötü ilişkilere rağmen, Sırp sivil toplumu YASB'yi Devletle siyasi diyaloga girmek için fırsat olarak görmüştür. Bununla birlikte, YASB'nin ulusal kalkınma için önemi de sivil toplumun siyasi çalışmalarıyla uyumludur. Sırbistan Hükümeti, katılımcı süreci kolaylaştırması için UNDP'den teknik destek talep etmiştir. Bu da bize benzer başlangıç aşamalarında diyalogu yönlendirmek için dış bir kolaylaştırıcı kullanılmasının faydalı olabileceğini göstermektedir.

YASB istişare sürecinde sivil toplumun katılımını desteklemek için atılan ilk adım Sivil Toplum Danışma Komitesi'nin (STDK) kurulmasıdır. Sırbistan'ın tüm bölgelerinden temsilcilerin bulunduğu Komitenin görevleri, iki YASB taslağına ilişkin görüş bildirmek ve YASB ile ilgili bilgileri paylaşma, taban örgütlerini ve dışarıda bırakılmış grupları bir araya getirme yoluyla bir çeşit farkındalık artırma kanalı olarak çalışmaktır. Süreç, özellikle mülteciler ve ülkesi içinde yerinden edilmiş kişiler (ÜYK) açısından başarılı olmuştur. Mülteci/ÜYK gruplarının temsilcileri aktif olarak YASB adına yapılan bir dizi yuvarlak masa toplantılarına aktif olarak katılma fırsatı bulmuştur. STDK, iki toplantı boyunca yaklaşık 250 STK'dan gelen yorumları toplamıştır. Bu STK'lar arasında hükümet dışı kuruluşlar, engelli dernekleri, meslek odaları, çiftçi örgütleri ve sendikalar bulunmaktadır.

YASB istişare sürecinde ortaya çıkan engellerden bazıları iş teslim tarihlerinin sıkışık olması, ele alınan konuların karmaşıklığı, hem Devlet hem de STK'ların politika diyalogu kurmadaki tecrübesizlikleridir. Örneğin, devlet uzmanlarının çoğu zaman ayrımcı bir dil kullanmış ve sivil toplumun katkılarını çalışmalarına yansıtmakta zorlanmışlardır. Buna karşılık, sivil toplum da saha tecrübelerini siyasi tavsiyelere dönüştürmede zorluklar yaşamış, Devlet'e duyduğu güvensizliği bir kenara bırakamamış ve yalnızca sürecin meşruiyetini düşünmüştür.

İstişare sürecinin kurumsal çerçevesi sivil toplumun sürece dahil edilmesinde kilit rol oynarken, bir istişare komitesi muhatap ve temsilci rolünü kabul etmeye hazır olmayabilir. Sivil toplumun ve yoksul nüfusun YASB istişarelerinde geniş çaplı temsil edilmesini sağlamak için kurumsal yapıların sivil toplum komitelerinin sivil toplumun ve yoksulların sesi olma rolünü kabul etmesi gerekir.

STDK içinde yapılan görüşmeler sivil toplum ortaklarının politika diyaloguna katılma kapasitelerindeki farklılıklar nedeniyle yer yer zor ve zaman alıcı olmuştur. Bu deneyim, komite üyelerini seçerken belirgin kriterler kullanılmasının ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir:

- Komite üyelerinin eğitim, sağlık, sosyal koruma, çevre, şehir planlama, çiftçilik vb. sektörlerinden birinde yürüttükleri faaliyetlerin (hizmetler ve lobicilik/savunuculuk) türü ve işlevi,

- Yaşlılar, gençler, engelliler, mülteciler, ÜYK'ler, çingeler, kadınlar vb. hassas grupları kapsama,
- Kapsamlı bölgesel dağılım,
- STK birlikleri tarafından referans gösterilme.

STDK çalışmalarını takiben ve büyük ölçüde Komitenin SAYB'nin uygulanması ve izlenmesinde yaptığı başarılı katkılarının bir sonucu olarak, Sırbistan'da sivil katılımı kolaylaştırıcı kapsamlı kurumsal düzenlemeler yapılmıştır. YAS Uygulaması için "STK Odak Noktaları" (KOCD) STK'ların ve diğer ilgili aktörlerin Devlet tarafından oluşturulan YAS politikalarını ve diğer reformları şekillendirme, uygulama ve izleme çalışmalarına katılımını sağlamıştır. KOCD'ler kamuya açık teklif çağrıları sonucu seçilen 7 kuruluştan oluşmakta, bu kuruluşların her biri bir marjinal grubu temsil etmektedir: Romanlar, engelliler, kadınlar, yaşlılar, mülteciler ve ÜYK'ler, çocuklar ve gençler. KOCD programları 545 STK'nın ulusal ve yerel düzeyde yoksulluğun azaltılmasına ilişkin farklı faaliyetlere katılmalarını sağlamıştır. YASB'nin stratejik döneminin tamamlanmasının ardından, yedi KOCD irtibat örgütü bir koalisyon kurarak çalışmalarını başarıyla devam ettirmiş ve Devletin Güvenilirliği için Sivil Toplum Programı'nı geliştirmişlerdir.

STK'lar ile Devletin 2002/3'te YASB üzerine ilk işbirliği sürecinin ardından, Stratejinin uygulanması ve izlenmesi, istişare mekanizmaları ve yöntemlerine ilişkin benzer düzenlemeler Sırbistan genelinde, hem yerel hem ulusal düzeylerde oldukça yaygın hale gelmiştir.

Yereldeki sorunlara ilişkin kapsamlı bilgileri sayesinde STK'lar birçok yerel programın stratejik planlaması ve uygulamasına dahil olmaktadır. Genellikle yerel sürdürülebilir kalkınma stratejileri, kentler ve belediyelerin sosyo-ekonomik kalkınmasına ilişkin stratejiler, yurttaşların yerel düzeydeki katılım stratejileri, çocuklarla ilgili yerel eylem planları ve sosyal politikaların geliştirilmesi çalışmalarında sıkça ortak olarak yer almaktadırlar. (Bu konu Rehberin 6. Bölümünde sunulan yerel vaka çalışmasında daha detaylı anlatılmıştır).

Ulusal düzeyde ise Sırbistan Parlamentosu Yoksulluğun Azaltılması Komitesi tarafından bir "Parlamento Forumu" gerçekleştirilmiştir. Forumun amacı, Parlamento üyelerini uygulama sırasında karşılaşılan sorunların çözülme biçimi ve en iyi uygulamalar hakkında bilgilendirmektir. İlk kurulan YASB ST Danışma Komitesinin çalışmaları sayesinde, STK'lar bu Forum'un daimi katılımcıları olmuştur. Benzer şekilde, Sırbistan Hükümeti'nin AB'ye üyelik yolundaki güçlü siyasi taahhütünün de etkisiyle, Devlet ile STK'lar şu anda, katılım öncesi yardım fonlarının programlanması da dahil olmak üzere, AB'ye üyelik sürecinde sivil katılımı kolaylaştırıcı "KOCD tipi" mekanizmalar kurmaktadır.

VAKA
ÇALIŞMASI

3

Politika uygulamasının izlenmesi

Giriş Noktası ve Bağlam	Makedonya'daki ulusal politikanın izlenmesi
İyi Uygulama	Kapsamlı izleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi için güçlü ancak basit bir araştırma yönteminin izlenmesi, net sonuçlar ve tavsiyelerin verilmesi. Basit ve güçlü.
Kullanılan Araçlar	İnternet sitelerinin incelenmesi ve literatür taraması
Bilgi Kaynağı	Karadağ'da çalışan 'Pro Media' isimli STK'dan Klime Babunski ve Vesna Gogova, Makedonya 2007 ve 2009

Makedonya'daki STK koalisyonlarının 2000'lerin başından itibaren en büyük odak noktası 'bilgi edinme özgürlüğü' ile ilgili konular olmuştur. Gerçekten de, Bilgiye Erişim Serbestliği ile ilgili kanunun ilk taslağı 2003 yılında bir grup STK tarafından hazırlanmış, 2006 yılında 126 STK tarafından imzalanan bir dilekçe ile Hükümet'in kanunu en kısa sürede yürürlüğe koyması için baskı yapılmıştır. Bu dönemde büyük değişikliklerden geçen yasa tasarısının uygulamaya konması birçok kez ertelenmiştir. Ne yazık ki, sivil toplumun Parlamento Komisyonu karşısında da dile getirdiği kaygıları yasanın son halinin hazırlanışı sırasında tamamen dikkate alınmadan parlamento sürecine sokulmuştur. Bu andan itibaren, STK'lar değişikliklerin yapılması taleplerini şiddetle dile getirmişler, Makedonya'daki mevcut yasanın bile çok zayıf bir şekilde uygulandığını ve AB standartlarını yakalamaktan çok uzak olduğunu savunmuştur.

Bilgiye erişim serbestliğine ilişkin uygulamalardaki zayıflıkları doğrulamak ve mevcut standartlar hakkında sağlam kanıtlar sunmak amacıyla 'Pro Medya' isimli STK büyük çaplı bir izleme faaliyeti başlatmış, 2007 ve 2009 yıllarında bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın büyük bölümünü, 66 kamu kuruluşunun (merkezi devlet kurumları, yerel yönetimler, yargı kurumları, kamu işletmeleri ve siyasi partilerin) internet sitelerine ilişkin kapsamlı bir anket çalışması oluşturmuştur.

İzleme faaliyeti ilgili kanunların uygulanmasını belirlemede oldukça önem taşıyan beş konu başlığına odaklanmıştır:

- Bilgiye erişim serbestliği (BES) talebini ya da başvurusunu kolaylaştırıcı bilgiler,

- Bilgiye Erişim Serbestliği Yasası'nda belirtilen koşulları dikkate alarak yıllık BES raporu ve içeriği,
- Kuruluş tanımı, ör., kamu bilgisini elinde bulunduran,
- Belgelere erişim,
- Kamu parasının harcanması.

Araştırmanın ilk bölümünde, Yasa maddeleri 8, 9 ve 10'da belirtilen zorunlulukları dikkate alarak Yasa'nın uygulanma biçimi incelenmiştir. Söz konusu inceleme aşağıdaki maddeler göz önünde bulundurularak yapılmıştır:

- İnternet sitesinin ana sayfası doğrudan başka bir sayfaya mı yönlendirme yapıyor yoksa kullanıcıyı BES bölümüne mi götürüyor?
- Kamu bilgisini sunmakla görevli kişi hakkında herhangi bir bilgi var mı? Bu bilgi internet sitesi içinde nerede veriliyor?
- İnternet sitesinde BES başvuruları yapmak için bir başvuru formu sunuluyor mu? Böyle bir başvuruyu elektronik olarak yapmak mümkün mü?
- İnternet sitesinde BES usüllerinin tamamına yönelik talimatlar ya da bir rehber var mı?
- İnternet sitesinde bu tür talepleri elektronik olarak gönderme imkanı sunuluyor mu?
- İnternet sitesinde resmi belgelerin bir listesi var mı? Bu listeden ilgili belgelere erişim sağlanıyor mu?

Araştırmanın diğer bölümleri her bir kamu kuruluşunu aşağıdaki maddeler doğrultusunda incelemeyi içermiştir:

- Belgelere erişim – 'uygulamadaki' belgeler ve taslak belgeler,
- Raporlama – tamamlanan çalışmalarla ilgili (ör. toplantı tutanakları) bilgiler ve mevcut ya da planlanmış çalışmalara ilişkin (ör. etkinlikler, toplantılar vb.) bilgiler,
- Kamu fonları – bütçeleme ve harcama bilgileri, satın alma usüllerine ilişkin bilgiler.

İzleme yaptığı 2 yıl süresince 'Pro Media'nın çıkardığı sonuçlar ve oluşturduğu tavsiyeler genel olarak kamu kurumlarının 'açıklığı' ve bilgi vermeye hazır olmasının geliştirilmesi üzerinedir. Ancak, yapılan düzeltmeler küçük, gelişmeler de yavaş olmuştur. Bu nedenle, araştırmacılar ilgili BES yasasının zayıf bir şekilde uygulandığı sonucunu savunmuştur. Buna karşılık geliştirdikleri tavsiyeler ise şöyledir:

- Şu an görevlerinin ikinci döneminde olan kamuya açık bilgiye erişim özgürlüğü komisyonu kendi etkisizliğini bozmalı ve kendisini Yasa'nın her açıdan uygulanmasını takip eden güçlü bir otorite ve diğer kuruluşlara gerçek bir örnek olarak kabul ettirmeli, BES ilkelerinin uygulanmasını teşvik etmelidir,

- Kamu bilgisi sahibi olanlar resmi internet sitelerinde bununla ilgili bir işaret ya da bağlantı bulundurmalı. Bu bağlantı da kullanıcıyı yeni bir sayfaya yönlendirmelidir. Açılan sayfanın üstünde kamu bilgisine serbest erişimin Bilgi Edinme Serbestliği Yasası uyarınca verildiği açık şekilde belirtilmelidir. Bununla birlikte, kullanıcıların haklarından nasıl faydalanacağını anlatan açıklamalar ve talimatlara ilişkin bilgiler de sunulmasında fayda vardır,
- Kamu bilgisi sahipleri BES taleplerini elektronik olarak da alabilmelidir, bu seçenek ilgili talimatlarda da açıkça belirtilmeli ve desteklenmelidir,
- Kamu bilgisi sahipleri kendi resmi internet sitelerinde yalnızca zorunlu yıllık BES raporlarını değil, aynı zamanda kendilerine ulaşan BES taleplerini, talep edilen ve temin edilen tüm belgeleri, reddedilen taleplere ilişkin bilgileri de sunmalıdır,
- Kamu bilgisi sahipleri kendi resmi internet sitelerinde düzenli olarak yasa taslaklarını, kararname taslaklarını, tüm plan ve program belgelerini, tüm raporları yayımlamalı, bu sayede tüm paydaşların katılımını ve etkisini artırmalıdır. Bununla birlikte, yönetim birimlerinin gündemine ilişkin, farklı gündem maddeleriyle ilgili belgeler de dahil olmak üzere, düzenli yayımlar yapılmalıdır,
- Kamu bilgisi sahipleri düzenli aralıklarla mali planlarını ve yıllık mali hedeflerini yayımlayarak, kamu parasını nasıl harcadıkları konusunda güvenilirliklerini artırmalıdır,
- Kamu ihale belgeleri hakkında tamamen açık olunması gerekmektedir. Söz konusu belgeler resmi internet sitelerinde yayımlanmalı, bunların yanı sıra ihale usûlleriyle ilgili tüm belgeler, kamu teklif çağrıları ya da duyuruları, toplantı tutanakları ve kayıtları, nihai sıralama listesi, seçim kararı, kazanan duyurusu ve yapılan sözleşmeler de internet sitelerinde verilmelidir.

'Pro Media'nın yaklaşımı oldukça basit bir 'masa başı' araştırmaya dayanmaktadır. Mevcut literatür ve kamu kuruluşlarının internet sitelerinin taranması, izleme için oldukça etkili bir araç olabilir. İyi bir analiz de net sonuçlar ve tavsiyeler sunulmasına yardımcı olur. Elinizdeki rehberin yazımı sırasında Pro Media'nın lobicilik faaliyetlerinin etkisi henüz belirgin değildir.

**VAKA
ÇALIŞMASI**

4

AB üyeliği sürecinin getirdiği fırsatlar

Giriş Noktası ve Bağlam	Hırvatistan'da AB kriterlerini karşılamak için yapılan reformlar kapsamında politikanın yeniden düzenlenmesi ve yazılması
İyi Uygulama	Gayriresmi şekilde bir koalisyon kurulması, hızlı ve asgari bürokrasiyle çalışması, ancak üyeleri arasındaki rol ve görev dağılımı konusunda net olunması
Kullanılan Araçlar	Literatür taraması Mülakatlar
Bilgi Kaynağı	Hırvatistan sivil toplum kuruluşlarının Hırvatistan Cumhuriyeti'nin 23. Fasil – Yargı ve Temel Haklar müzakerelerini tamamlama konusundaki hazırlık derecesine ilişkin Ortak Görüş Belgesi Zagreb, 16 Şubat 2011-09-27 Gordan Bosanac ile yapılan telefon görüşmesi, Barış Araştırmaları Merkezi, Zagreb, Hırvatistan www.cms.hr

Batı Balkanlardaki ülkeler ile Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci, sivil katılımın desteklenmesinde daha etkin rol oynamak isteyen STK'lar için çok fazla fırsat sunmaktadır. Bunun birkaç sebebi vardır:

- AB üye adayı Devletlerin yasalarını ve yönetmeliklerini AB'ye uyumlu hale getirmeleri gerekmektedir. Bu da tartışmaya ve yeniden düzenlemeye açık birçok politika alanını ortaya çıkarmaktadır. Bu alanlar, AB müktesebatı içinde 'fasıl' olarak adlandırılan bölümler altında toplanır ve her bir fasılın uyumlaştırılma süreci düzenli olarak izlenir. İzleme sonuçları da, yıllık İlerleme Raporu gibi AB belgeleri içinde özetlenir ve STK'ların en etkili katkıları hangi alanlarda yapabileceklerine dair fikirler verir,
- AB, hem kendi politikaları için hem de aday ya da aday adayı ülkelerin uyumlaşma süreci içinde STK'larla istişare yapılmasını teşvik eder ve çoğu zaman istişare için destek verir. Bununla birlikte, Batı Balkanlarda uygulanabilecek sivil katılım modelleri ve deneyimleri de sunar,

- AB'ye üye olmada siyasi kararlılık gösteren her devletin AB'nin açıkça desteklediği sivil katılım konusunda ciddi adımlar atması, karar alma süreçlerine katılımı teşvik etme yönünde ciddi adımlar atması gerektiği de unutulmamalıdır,
- Devletler, AB uyum süreciyle ilgili birçok alanda STK'ların politikaların yeniden oluşturulması sürecine büyük katkılar sağlayabileceğinin farkındadır. Örneğin, devletler birçok STKnın, özellikle de ulusal düzeyde çalışanların, Avrupa içinde güçlü ağlara sahip olduğunun ve genellikle de önemli ölçüde AB deneyiminin olduğunun bilincindedir.

Kasım 2010'da, Hırvatistan'daki İnsan Hakları ve Güvenliği alanında öne çıkan bir grup STK sivil katılımın ülkenin politika düzenleme sürecine ne kadar önemli katkılar sağlayabileceğini göstermiştir. 16 Şubat 2011'de, 15 STK Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Yargı ve Temel Haklar başlıklı 23. Fasla ilişkin müzakerelerin tamamlanması konusundaki hazırlık derecesine ilişkin bir Ortak Görüş Belgesi yayımlamıştır. Dikkatlice yapılmış bir araştırma üzerine hazırlanan 'görüş' raporu, STK'lar tarafından ortaklaşa şekilde kamuya duyurulmuştur. Rapor, hem yapılan siyasi katkının içeriği hem de bu katkının nasıl yapıldığına ilişkin çok önemli dersler vermektedir. Aşağıda sunulan maddeler, bu çalışmadan çıkartılabilecek kilit dersleri vurgulamaktadır.

STK'ların katkısı açısından çıkartabileceğimiz mükemmel birkaç ders vardır:

- STK Koalisyonu, savunuculuk çalışmalarının çerçevesini Hırvatistan mevzuatının AB normlarına uyumlaştırılması sürecinin (bu çalışma kapsamında Müktesebatın 23. Faslıyla ilgili konuların) taranma çalışmalarının ardından belirlemiştir. Bunun anlamı, paydaşların ortak çerçeveleri kullanması ve STK'ların kendi 'gündem maddeleri'ni Hükümetin belirlediği gündemin yanında-ona karşıt olmayacak şekilde-belirlemesidir,
- STK'lar taslak/yeni mevzuatın güçlü bir incelemesini yapmış paralel araştırmalar gerçekleştirmiş ve bulgularını Hükümetin yayımladığı resmi rapora karşılık bir 'gölge rapor' hazırlama hedefiyle yayımlamayı planlamıştır. Bu sayede, yürütmekte oldukları araştırmalara ilişkin yayımlar ile görüş ve önerileri hakkında yürüttükleri savunuculuk faaliyetleri arasında ayırım yapmışlardır,
- STK'ların öne sürdükleri tavsiyeler oldukça açık ve takip etmesi kolaydır. Savunulan 10 öncelik etrafında oluşturulan tavsiyeler, STK'ların konuya odaklı oldukları ve uygulanabilir tavsiyeler öne sürdüklerine işaret etmektedir,
- Bu sürecin AB'ye uyum çalışmalarıyla bağlantılı olması sebebiyle, STK'lar hazırladıkları her raporu hem Hırvatça hem de İngilizce dillerinde sunmuşlar, bu sayede de tüm paydaşların kendilerine ulaşmalarına imkan sağlamışlardır.

Bu çalışmanın katılım konusu özelinde yaptığı katkılar ise şöyledir:

- Politika etkilemenin merkezinde bulunan 15 STK, çalışmalarını özellikle gayriresmi şekilde düzenlemeyi seçmiştir. Bir diğer deyişle, kurulan 'koalisyon' gayriresmidir ve 'bir kereye mahsus' olarak kurulmuştur. STK'lar, bu sayede süreci 'resmileştirmek' için harcamaları gereken zaman ve kaynaktan tasarruf etmiştir. Koalisyon üyelerinden birinin ifade ettiği gibi "Hırvatistan'daki STK'lar resmi ağların külfetinden ve yeni mekanizmalar kurmak için kaynak harcamaktan yorulmuş durumdadır",
- 15 STK da kendi misyonlarını sürdürme konusunda kamu nezdinde güçlü bir çalışma performansına sahip olup, birçoğunun saygın üyelikleri bulunmaktadır. Bir diğer deyişle, bir araya geldikleri zaman hepsinin paydaşları karşısında güvenilirliği ve meşruiyeti bulunmaktadır,
- Koalisyon üyeleri paydaşlar arasında hızlı bir haritalandırma çalışması yapmış ve savunuculuk faaliyetleri için belirli hedeflerden oluşan bir liste hazırlamıştır,
- Grup içinde net bir görev dağılımını yapılmasına ve uzmanlıkların doğru kullanımına (örneğin, yasal analiz, hakla ilişkiler vb.) öncelik verilmiştir,
- Rehberin 3.Bölüm'ünde bahsedilen 'Bumerang Stratejileri'ne benzer şekilde, STK'lar özellikle AB ile ilgili paydaşları (AB Delegasyonu, AB Üye Devletleri Büyükelçilikleri ve Avrupa Konseyi) hedef alarak, Hükümete yönelik mesajlarını bu kanallar üzerinden desteklemiştir.

Rehberin hazırlanışı sırasında, bu çalışmanın sonuçları henüz belirgin değildir. Ancak, okuyucuların Hırvatistan'daki STK'ların internetsitelerini ziyaret ederek konu hakkında daha fazla bilgi edinmesi ve ilgili belgeleri indirmesi (belgeler hem İngilizce hem Hırvatça'dır) tavsiye edilir: Barış Çalışmaları Merkezi [Centre for Peace Studies] -

www.cms.hr

Araç Kutusu

ARAÇ KUTUSUNUN KULLANIMI

Burada verilen araçların sivil katılımı destekleyici araçların tamamını oluşturmadığı, STK'ların halihazırda kolayca ulaşabileceği kaynaklara ek ve tamamlayıcı nitelikte araçlar olduğu belirtilmelidir. Bir diğer deyişle, bu Araç Kutusu, başka yerde yayımlanmış araçları tekrarlamadığından, Rehberden en azami faydayı sağlayabilmek için okurların başka yerde yayımlanan belgelere ulaşması önemle tavsiye edilir. Özellikle de Rehberin sonunda verilen ve diğer TACSO Rehberlerinde adı geçen internet portallarının incelenmesinde fayda vardır:

'Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme'

'STK Yönetimi – Örgütsel Gelişme Analizi için Uygulamalı Araçlar'

Aşağıdaki sayfalarda sıralanan araçlar iki türe ayrılmıştır. Araçlar, ilk olarak sivil katılımı destekleyici faaliyetlerin hazırlanmasına yardımcı olacak kontrol listeleri ve yöntemler, ikinci olarak da, açıklamalı notlarla birlikte verilen birkaç şablon ve egzersizden oluşmaktadır.

Kontrol Listeleri ve Yöntemler

1. Sivil Katılım için Maliyet – Etkinlik Göstergeleri

Irvin ve Stansbury sivil katılımı kolaylaştıracak ya da engelleyecek koşulların, katılımın getireceği olası maliyet ve faydaları ölçmemizi sağlayacak göstergeler yoluyla analiz edilebileceğini öne sürmektedir. Herhangi bir politika alanında katılımı desteklemek ya da müdahalede bulunmak isteyen STK'ların, katılım koşullarını aşağıdaki matriste sunulan göstergelere bakarak değerlendirmelerinde fayda vardır:

Katılımı Desteklemesi Muhtemel Koşullar	Katılımı Engellemesi Muhtemel Koşullar
DÜŞÜK/YÜKSEK MALİYET GÖSTERGELERİ - Toplumsal içinde her zaman projelere istekli gönüllüler olmuştur - Kilit paydaşlar coğrafi olarak dağınık değildir, dolayısıyla kolayca görüşme sağlanabilir - Toplumsal gelir seviyesi toplantı gibi etkinliklere zaman ayırmaya elverişlidir - Konu çok teknik olmadığından, kolayca anlaşılabilir ve araştırma yapılabilir	YÜKSEK/DÜŞÜK FAYDA GÖSTERGELERİ - Devletin görevi olarak gördüğü konulara girmekte isteksiz toplum - Nüfusun dağınık olduğu geniş bir bölge - Birbiriyle rekabet eden çok sayıda çıkar grubu - Konu çok karmaşık ve önemli oranda teknik uzmanlık gerektiriyor - Konu toplum tarafından bir sorun olarak algılanmıyor
YÜKSEK FAYDA GÖSTERGELERİ - Konu çıkmaza girmiş durumda ve yurttaşların zorlaması olmadan ilerleme yapılamıyor - Devlet kurumlarına karşı düşmanlık yüksek seviyede ve kamu kurumlarının politikayı uygulamaya koymasına için toplumdan onay alması gerekiyor - Toplum üyeleri resmi bir temsilci olarak çalışmaya istekli ve yeterli - Grup kolaylaştırıcılarının inandırıcı rolleri var	DÜŞÜK FAYDA GÖSTERGELERİ - Toplum devlet kurumlarına karşı düşmanca tavır içinde değil - Önceki politika uygulamaları başarılı ve inandırıcı - Nüfus çok büyük ve etkilemesi zor - Toplum temsilcileri yeterli görülüyor - Yurttaş kararlarının devlet kararlarıyla aynı olma ihtimali yüksek

2. Yerel Düzeyde Katılım Desteği için Konuları Belirleme Kriterleri

(Slovakya'dan bir örnek– Chuck Hirt, *Citizens Network*, 2001)

Yerel düzeyde sivil katılımı destekleyici bir müdahale için konu belirlerken, çok sayıda kriterin göz önünde bulundurulması gerekir. Bu kriterlerin tamamı her duruma uyarlanamamakla birlikte, mümkün olduğunca çok sayıda kriterin karşılanması en iyisidir. Kendinize bir konu seçmeden önce, aşağıdaki kontrol listesinde verilen olasılıkları dikkate almalısınız. Ele alacağınız konunun:

- Kişilerin hayatlarında gerçek bir iyileşme sağlaması,
- Kişilere iktidarı elinde bulundurma hissi vermesi, dolayısıyla da güç ilişkilerinde değişiklik yapması,
- Yapmaya değer ve kazanılabilir olması,
- Geniş çaplı ve derinlemesine hissedilebilir olması,
- Kolayca anlaşılır olması,
- Açık bir hedefinin olması,
- İşe yarayan net bir zaman dilimi olması,
- Bölücü olmaması ve liderlik kurması,
- Örgütü bir sonraki kampanyaya hazırlaması,
- Örgütün değerleri ve vizyonuyla uyumlu olması,
- Stratejik plan geliştirmesi,
- Taktikler ve eylemler içermesi gerekir.

3. Politika Süreci Değerlendirme Kontrol Listesi

Nedir?

Politika Süreci Değerlendirmesi, politika geliştirme sürecinden geçen bir politika için kullanılan bir tekniktir.

Kim kullanır?

Birey ya da bir grup.

Neden kullanır?

Politikanın geliştirme sürecinde nerede olduğunu temel alarak, değişim savunuculuğuna ilişkin eylemlerin planlanması için kullanılır.

Nasıl Kullanılır?

- Bir grupla birlikte çalışıyorsanız, onlara egzersizin hedefini açıklayın,
 - Değerlendireceğiniz politikayı bir cümlede anlatın. Politika tanımı:
-
- Ardından, ele aldığınız politikanın politika geliştirme sürecinin neresinde olduğuna karar vererek, aşağıdaki kutulardan size en uygun olanı a harfiyle işaretleyin.

Gelişim Aşaması	
<i>Sorun tespiti ve gündem belirleme:</i> Hangi politika sorunlarının tanımlandığı ve politika gündeminin belirlendiği aşama	
<i>Politika oluşturma:</i> Politikaların oluşturulduğu ya da değiştirildiği aşama	
<i>Uyarılama:</i> Politikanın yasa olarak çıkartıldığı ya da uygulamaya konduğu aşama	
<i>Politikanın Uygulanması:</i> Politikaların hayata geçirilmesi için yapılan faaliyetleri ve mekanizmaları içerir	
<i>Politika Değerlendirmesi:</i> Sağlıklı bir politika yapım sürecinin son aşamasıdır, mevcut ya da önerilen politikalara ilişkin izleme, analiz, eleştiri ve değerlendirmeleri içerir.	

4. Sivil Katılım için Düzenleyici Çerçeveler Hazırlarken Dikkat Edilecek Konular

Sivil katılımı düzenleyici çerçeveler açısından dikkat edilmesi gereken genel konuların listesi şöyledir:

- Koşullar dikkate alındığında (bilgi, istişare, aktif katılım) ne tür istişarelerin yapılması mümkün?
- Kamu istişarelerinde kullanılan aracın yasal açıdan bağlayıcılığı olmalı mı (yasa ya da diğer genel yönetmelikler), yoksa Davranış Kuralları gibi daha “yumuşak” araçlar amaca daha mı iyi hizmet eder?
- Kamu istişareleri için zorunluluklar sadece yasaları mı kapsamalı yoksa diğer genel hükümler ya da kamu politikası belgeleri de içermeli mi?
- Kamu istişareleri için gereken zorunlulukların yürütme organlarıyla mı ilgisi vardır (taslak hazırlama sürecinde yapılan istişareler – uygulama öncesi istişareler), yasama organlarıyla mı (taslak Parlamento’ya gönderildikten sonra yapılan istişareler – uygulama sonrası istişareler), yoksa her ikisiyle de mi ilgilidir?
- İstişareler için gereken zorunluluklar yalnızca devlet kurumlarıyla mı ilgilidir yoksa yerel yönetimleri de kapsar mı?
- İstişarelerdeki karşı taraf kimdir: yurttaşlar, çok çeşitli STK’lar ve tüzel kişiler? Ya da yalnızca yurttaşlar ve işveren sendikalarının da aralarında bulunduğu STK’lar mı?
- İstişareler için azami ve daha geniş kapsamlı olmak üzere (Bosna Hersek’te yapıldığı gibi) farklı süreçler ve farklı tamamlanma tarihleri verilmesi gerekli ve kabul edilebilir mi?
- Kamu istişareleri için gereken zorunluluklara bazı muafiyetler getirilmesi gerekli ve kabul edilebilir mi?
- İstişare zorunluluklarının ihlal edilmesi durumunda ne tür yaptırımlar yurttaş katılımını yönetmesi için seçilen aracın yasal doğasına uygun olur?

5. Etkili İletişim için Gerekli Unsurlar Kontrol Listesi

Gerekli Unsurlar* her kuruluşun bir iletişim stratejisi geliştirilmesi sırasında dikkate alması gereken on adımdan oluşmaktadır. Bu unsurları karşılamak, şu anda, birkaç ay sonra ve birkaç yıl içinde - kim olduğumuz, dünyaya ne söylemek istediğimiz, kimleri etkilemek istediğimiz ve bunu nasıl yapacağımız konularında net bir fotoğraf verir.

İnceleme: Geçmişte nasıl iletişim kuruyorduk? Bu iletişim ne kadar etkiliydi? İzleyicilerimiz bizi nasıl görüyor?

Hedef: İletişim faaliyetlerimizin neyi başarmasını istiyoruz? Hedeflerimiz akılcı [SMART] mı?

İzleyiciler: İzleyicilerimiz kimler? Birincil ve ikincil izleyici gruplarımız var mı? Mesajımız üzerine harekete geçmeleri için ne tür bilgiye ihtiyaçları var?

Mesaj: Mesajımız ne? Çok sayıda izleyici grubu için tek bir mesajımız mı var yoksa farklı izleyiciler için farklı mesajlar mı vereceğiz?

Basket: Mesajımızı en iyi yakalayan ve aktaran iletişim “ürünleri” neler?

Kanallar: Ürünlerimizi tanıtmak ve yaygınlaştırmak için hangi kanalları kullanacağız?

Kaynaklar: Bunun için nasıl bir bütçemiz var? Bu bütçe gelecekte değişecek mi? Ne tür iletişim becerilerine ve araçlarına sahibiz?

Zamanlama: Zaman çizelgemiz ne? Planlı bir strateji daha mı uygun olur? Ne tür özel olaylar ya da fırsatlar ortaya çıkabilir? Bizimle aynı görüşe sahip kuruluşların ya da bakanlıkların vb. yürüttüğü (ya da gelecekte yürüteceği) çalışmalar bizim için fırsatlar da içeriyor mu?

Marka: Tüm iletişim ürünlerimizin bir “markası” var mı? Doğru mesajı yayınladığımızdan nasıl emin olabiliriz?

Geribildirim: İletişim stratejimizin 100% başarılı olduğundan ne zaman emin oluruz? Neyin değişmesi gerekir? Doğru araçları kullanıp kullanmadığımızı, bütçemize ve zaman planımıza uygun davrandığımızı ve herhangi bir etki sağlayıp sağlamadığımızı nasıl ölçebiliriz?

(*) “Araştırma Önemlidir – Bilgi Tercümesi Araç Kutusu: Araştırmacılar için Kaynak” [The RM Knowledge Translation Toolkit: A Resource for Researchers] isimli yayından. IDRC, 2008.

6. Açık Oturum Yapmak için İpuçları:

- Bir açık oturumun ilgili tüm yurttaşlara açık olması gerekir,
- Bir açık oturumun öncesinde yaygın şekilde duyurulması gerekir,
- Tanıtımlar halkı ele alınacak konu hakkında bilgilendirmelidir,
- Oturum, katılım sağlamak isteyen yurttaşlar için uygun bir zamanda ve mekanda düzenlenmelidir,
- Yerel yönetimdeki karar vericilerin açık oturumda hazır bulunması ve dinlemeye hazır olması gerekir,
- Oturum genellikle ele alınan konu ya da eylemle ilgili üst düzey bir yetkili tarafından yapılan kısa bir sunumla başlar. Ardından yurttaşların yorumlarıyla devam eder. Bir 'oturum'un yurttaşların kamu görevlilerini dinlemesi için değil, yurttaşların görüşlerini almak için düzenlendiğini, dolayısıyla da ilk sunumların kısa tutulması gerektiği unutulmamalıdır,
- Profesyonel bir kolaylaştırıcı ile çalışarak oturumun doğru seyirde gitmesi, zaman kısıtlamalarına dikkat edilmesi ve katılımcılara temel kuralları hatırlatılması sağlanabilir,
- Kayıt yaptıran herkese konuşma fırsatı verilmeli, ancak konuşmacılar belli bir zaman kısıtlamasına (genellikle 3 dakikaya) tabi tutulmalıdır,
- Kamu yetkilileri dikkatlice dinler, ancak konuşmacılara yanıt vermez,
- Oturumun sonunda, oturum başkanı yurttaşlara paylaştıkları görüşler için teşekkür eder. Oturum bu noktada bitirilebilir ya da yetkili kişi bir sonraki çalışmanın ne olacağı konusunda kısa bir açıklama yapar,
- Oturuma ilişkin rapor kamuya duyurulur ve basına sunulur. Raporu yazarlar açık oturumda yöneltilen sorulara yanıt verdiklerinden emin olmalıdır.

7. Yurttaş Danışma Grupları Oluşturma ve Yürütmeye ilişkin Kontrol Listeleri

Normalde bir 'YDG' ya da benzer bir mekanizma yerel yönetim tarafından kurulmakla birlikte, yerel yönetimlerin bu süreçte STK'lardan destek alması sık rastlanan bir durumdur. YDG üyelerinin grup çalışmalarını daha etkin hale getirmek için ne yapılması gerektiği konularında bilgi sahibi olmaları gerekir. Aşağıda verilen kontrol listesi bu nedenle yerel yönetim yetkililerinin faaliyetleri ve YDG faaliyetleri olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.

Yerel yönetimler açısından hazırlanan yazılı talimat şunları kapsamalıdır:

- Danışma biriminin adı ve amacı,
- Üyelik ve üyeliğe seçim usülleri ile görev tanımları,
- Birimin üretmesi beklenen çıktılar ve ürünler (ör. düzenli ilerleme raporları, nihai raporlar vb.),
- Grubun yetkisi - grubun sorumluluk alanlarında yapabileceği etkiler hakkında bilgilendirilmesi,
- Zaman aralığı - grubun kalıcı olarak mı geçici olarak mı kurulduğu, geçici ise çalışma süresi ve ne sıklıkta toplantı yapması beklendiği,
- Kaynaklar - örneğin, idari kuruluş(lar)dan destek alınması, erişim sağlayacağı belgeler, harcamalar (karşılanacak ise), toplantı yeri vb.,
- Basınla ilişkiler, gizlilik ve çıkar çatışmasıyla ilgili konular.

YDG üyeleri açısından şu hususlara uyulması gerekmektedir:

- Yerel yönetim yetkilileri tarafından öne sürülen ilgili tüm yönetmelik ve usüllerin onaylanması ve uygulanması,
- Bir iş planının hazırlanması ve bu planının yerel yetkililere onaylatılması,
- YDG'nin çalışmalarının düzenli aralıklarla değerlendirilmesi,
- Bütçeleme süreci YDG çalışmalarıyla bağlantılıysa bu gibi süreçlere katılım sağlamanın talep edilmesi,
- Yerel yetkililer ve idarecilerle düzenli toplantılar yaparak görüş alışverişinde bulunulması,
- Uygun oldukça yerel yetkililerin ve idarecilerin YDG toplantılarına davet edilmesi,
- YDG adına konuşacak ve sunumlar yapacak bir 'Başkan' ya da temsilcinin seçilmesi,
- Açık ve şeffaf bir şekilde çalışılması - toplantı tutanaklarının temin edilmesi,
- Yerel yetkililerden ihtiyaç duyulan belge ve diğer materyallerin talep edilmesi,
- İlgili konularda kendilerini eğitmeleri,
- Kamuoyundan bilgi alarak, çalışmaların herkes tarafından bilinir kılınması.

8. Kafe İstişareleri

Kafe istişareleri yöntemini kullanmak büyük grupların sorunları gayriresmi ve yaratıcı şekilde tartışmasını sağlar. Kafe ortamında rahat bir şekilde tartışma yapılması, kişilerin başkalarıyla küçük gruplar içinde konuşmaya başlaması, gruplar arasında hareket ederek yeni kişilerle tanışması ve yeni bakış açıları kazanmasına yardımcı olur.

Bu yöntem ne zaman kullanılır?

- Yeni fikirler geliştirmek ve bilgi paylaşımında bulunmak istediğiniz zaman,
- Başkalarıyla canlı tartışmalara girmek istediğiniz zaman,
- Farklı strateji olasılıklarını incelemek istediğiniz zaman,
- İlişkilerinizi derinleştirmek istediğinizde ve mevcut bir grubun yaptığı bir çalışmayı başkalarıyla paylaşmak istediğinizde,
- 12 kişiden fazla gruplarla çalışmak istediğinizde.

Bu yöntem ne zaman kullanılmaz?

- Çoktan belirlenmiş bir çözüm ya da yanıtı ulaşmak üzereyseniz,
- Kişilere bir bilgi aktarmak ancak onlardan bilgi almak istemediğiniz zaman,
- Detaylı uygulama ya da eylem planları hazırlamak istediğinizde,
- 12 kişiden az bir grubunuz varsa.

Kafe Ortamının Planlanması:

- Herkesi neden bir araya getirmek istediğiniz konusunda net bilgi verin. Yapacağınız en ideal çalışma, katılımcılardan bazılarını etkinliğin planlanması ve tartışılacak soruların belirlenmesi aşamalarına dahil etmenizle olacaktır,
- Etkinlik yerinin tekerlekli sandalyeyle girilebilir olmasını kontrol edin, tercüman ihtiyacınız olup olmadığını öğrenin,
- Kafe etkinliğinize isim verin – örneğin, “Umursayan Kafesi” ya da “Bağlantı Kurma Kafesi”,
- Kafe etkinliğinizin davetiyelerini gönderin, davetlilerden özel talepleri olup olmadığını öğrenin,
- Konuksever bir ortam yaratmak için plan yapın: Davetlileriniz gelirken yumuşak bir müzik çalabilir, kafenin adının bulunduğu bir bez afiş asabilir, en fazla altı kişilik sandalyelerden oluşan küçük masalar koyabilir, masaları renkli masa örtüleriyle donatabilir, masaların üzerine çalışma kağıtları ve içinde çiçeğiyle birlikte vazolar yerleştirebilir, grupların tartışmasını istediğiniz soruları masaların üzerine bir “menü listesi” şeklinde koyabilirsiniz.
- Katılımcıların önemseyeceği güçlü soruları tespit edin ve şekillendirin.

Sorular:

- Basit ve açık,
- Düşünmeye sevk edici,
- Harekete geçirici,
- Yeni olasılıklara açık olmalıdır.

Özetleme:

Tüm 'ev sahipleri' konuştuktan sonra, tüm katılımcılara şöyle sorular yöneltebilirsiniz:

- Burada ne ortaya çıkıyor?
- Odadan tek bir ses çıkıyor olsaydı, ne derdi?
- Bu konuşmaların sonucu olarak daha derin ne tür sorular ortaya çıkıyor?
- Burada bir kalıp düzeni gözünüze çarpıyor mu, evet ise bu kalıplar neler ya da bize ne anlatmak istiyorlar?
- Bu tartışmaların sonucu olarak şu anda ne görüyoruz?

Bunun gibi genel görüşleri bir pano kağıdına not edebilirsiniz.

Sonrası

'Masa örtüleri'nin üzerindeki yorumları yazmanız, temel konuları vurgulayarak tüm katılımcılara etkinlik kaydı olarak göndermeniz çok önemlidir. 'Masa örtüleri' üzerinde yapılan karalamaları, notları ve düşünceleri de kaydetmeyi ya da dağınık görüntülerini fotoğraflayarak çıktısını almayı ve daha fazla görüş bildirmeleri için katılımcılara göndermeyi de düşünebilirsiniz. Konuyla ilgili daha detaylı bilgiye bu adresten ulaşabilirsiniz:

www.theworldcafe.com

9. Toplum 'Vizyon Geliştirme' Çalıştayı için Örnek Gündem

Campbellsport Köyü Vizyon Geliştirme Çalıştayı

Campbellsport Köyü Kütüphanesi

25 Ekim 2004, Pazartesi

Gündem:

18:00 – 19:00

Giriş

Genel Bilgiler

Temel Kurallar

Karşılama Egzersizi - Katılımcıları masalarda ikili gruplara ayırın. Eğer eşiyse birlikte geldiyse bir başkasıyla eşleştirin. Her çiftten sizin tarafınızdan verilen sorular üzerinden birbiriyle mülakat yapmasını isteyin. Daha sonra eşleştiği kişiyi gruba bir dakika içinde tanıtmasını söyleyin. Gündemi ve Kapsamlı Planın Dokuz Unsurunu gözden geçirin.

19:00 – 20:00

Katılımcılar Toplulukları İçinde Neyi Korumak İstiyor?

Gruplar halinde çalışma

Grup A

Campbellsport Köyü'nün nasıl kurulduğunu ve kuruluşundan bu yana nasıl değiştiğini anlatın.

Toplum içinde yaşanan önemli olayları ve eğilimleri belirleyin.

Grup B

Campbellsport Köyü'nün gelecekte nasıl olmasını istersiniz?

Hangi alanlarda gelişme yaşanması gerekiyor?

Hangi alanların korunması gerekiyor?

Köy dışından gelen ziyaretçileri gezdirmek isteyeceğiniz üç yeri sıralayın.

Köy dışından gelen ziyaretçilerin görmesini istemeyeceğiniz üç yeri sıralayın.

"Halka açık mahal" olarak değerlendirdiğiniz, bir diğer deyişle

kişilerin serbestçe bir araya gelerek toplumla ilgili konuları tartışabileceği üç yer belirtin.

Campbellsport Köyü'nü özel ve her yerden farklı kılan üç özelliği – doğal ya da insan yapımı – sıralayın.

Her İki Grup

Soru ve cevapları birlikte tartışın. Tartışma sırasında aşağıdaki sorulara yanıt verin:

Campbellsport Köyü'nde neyi korumak istersiniz?

Toplumumuzun temel değerleri nedir?

Önümüzdeki on ila yirmi yıl süresince üzerinde durmanıza değer konu ne olabilir?

Torunlarınızın toplumumuzu tanımlarken hangi kelimeleri kullanmasını istersiniz?

Toplumumuza özel, başka yerde bulunmayan şey nedir?

20:00 – 21:00

Kişilerin Toplum içinde Değiştirmek ya da Yaratmak İsteddiği Şeyler Neler?

Campbellsport Köyü sakinlerinin önümüzdeki beş, on ya da yirmi yılda değiştirmek veya yaratmak istediği şeylerin ortaya çıkarılması üzerine bir fikir tartışması oturumu yapacağız.

21:00 – 22:00

Campbellsport Köyü için Vizyon Geliştirme

Önceki oturumlardan toplanan yanıtları kullanarak, her masada bulunan katılımcılar toplumumuz ve toplumumuzun geleceği konusunda iki üç cümlelik kısa bir paragraf yazacak. Onbeş dakika sonra herkes yazdığı cümleleri salondaki diğer kişilerle paylaşacak.

Salonu iki gruba ayıracağız. Her grup büyük grubun görevini devralarak pano kağıdına bir başka vizyon cümlesi yazacak. İki grup daha sonra bir araya gelerek nihai vizyon cümlesini birlikte oluşturacak.

10. Odak Grup Tartışmalarını Yönetme

Odak Grup Tartışmaları için Hazırlık Yapma:

- Toplantının ana hedefini belirleyin,
- Dikkatli bir şekilde beş ila altı soru belirleyin (aşağıya bakınız),
- Oturumunuzu planlayın (aşağıya bakınız),
- Olası katılımcılarınızı toplantıya çağırın. Önerdiğiniz gündem ve grubun tartışacağı soruların listesinin bir kopyasıyla birlikte bir devam davetiyesi daha gönderin. Her katılımcıya oturum raporunun bir kopyasını göndermeyi planlayın ve bunu yapacağınızı kendilerine bildirin,
- Oturumdan yaklaşık üç gün önce, her bir katılımcıyı arayarak katılımlarını beklediğinizi hatırlatın.

Soruları Hazırlama:

- Beş ila altı soru hazırlayın – oturumun en az bir- bir buçuk saat sürmesi gerekir, bu süre zarfından en fazla beş ila altı soru sorabilirsiniz,
- İlk önce oturum sırasında toplanacak bilginin hangi sorun ya da ihtiyaca yönelik olacağını kendinize sorun, ör., yeni sunulan bir hizmetin ya da fikrin işe yarayıp yaramayacağını araştırın, belirli bir politikanın neden ve nasıl işe yaramadığını daha derinlemesine anlamaya çalışın vb.,
- Ana sorularınıza ek olarak, grubun sorulardan birine ‘takıldığını’ hissederseniz yanıt almanızı kolaylaştıracak birkaç yardımcı soru hazırlayın. Ancak ‘yönlendirici’ sorular sormamaya özen gösterin.

Oturumu Planlama:

- Takvim oluşturma – Toplantıları bir ila bir buçuk saat uzunluğunda olacak şekilde planlayın. Toplantı saatinin tüm katılımcılar için uygun olduğuna dikkat edin. Örneğin öğle yemeği arası ya da iş saati sonrası iyi bir zamanlama olabilir,
- Yerleşme ve ikramlar – Oturumları bir konferans salonunda yapın ya da hava akımının rahat ve aydınlatmanın iyi olduğu bir ortam seçin. Sandalyeleri herkesin birbirini görebileceği şekilde yerleştirin. Katılımcılar henüz birbirini tanımıyorsa isim kartları hazırlayın. İkramları hazır bulundurun. Öğle yemeği saatinde oturum yapıyorsanız paket yemek servisleri ayarlayın,
- Temel Kurallar – Tüm katılımcıların mümkün olduğunca katılım göstermesi çok önemlidir. Oturumlar da faydalı bilgiler alındığı sürece devam edebilir. Bu tür bir oturum genellikle bir kez yapılacağından, katılımı sağlayıcı ve odaklanmayı artırıcı bir takım temel kurallar belirlemekte fayda vardır. Şu üç temel kuralı kullanmayı tercih edebilirsiniz: a) odaklanın, ‘tutarsız’ yanıtlar almaya başladığınızda yanıtları kısa kesin, b) dinanizmi koruyun, c) her katılımcının konuşmak için eşit fırsatı olmasını sağlayın ve d) soruların tam yanıtlarını alın,

- Gündem - Gündeminizi şu şekilde hazırlayabilirsiniz: karşılama, gündemi gözden geçirme, toplantının amacını gözden geçirme, temel kuralları gözden geçirme, tanıtım, soru ve cevap, özetleme,
- Grup üyeleri - Odak gruplar genellikle benzer özelliklere sahip 6-10 kişilik gruplardan oluşur. Örneğin, benzer yaş grubu, program içinde benzer statü vb. Katılımcı ve düşünmeye yönelen kişiler seçmeye özen gösterin. Birbirini tanımayan kişileri seçmeyi hedefleyin,
- Oturumunuzu bir ses ya da video kayıt cihazıyla kaydetmeyi planlayın. Hafızanıza güvenmeyin. Bu şekilde bir kayıt tutamayacaksanız, oturum sırasında not alabilecek bir eş-kolaylaştırıcı ayarlayın. Kayıt yapmadan önce katılımcıların izinini almayı unutmayın.

Oturumu Kolaylaştırma:

- Kolaylaştırıcılığın temel amacı oturum hedefine uygun, faydalı bilgiler toplamaktır,
- Kendinizi - ve varsa, eş kolaylaştırıcıyı - tanıtın,
- Oturumu kaydetme sebebinizi açıklayın,
- Gündemi takip edin (yukarıdaki "gündem" kısmına bakın),
- Sorularınızı katılımcılara yöneltmeden önce her kelimeyi dikkatlice seçin. Grup üyelerinin yanıtlarını kaydetmesi için yeterli zaman verin. Ardından, her bir soruya verilen yanıtlar çerçevesinde ve her bir soruyu tek tek ele alarak yanıtların tartışılmasını sağlayın,
- Her bir soru yanıtlandıktan sonra, ne duyduğunuza ilişkin bir özet yapın (bunu not tutan kişi de yapabilir),
- Eşit katılım olmasını sağlayın. Toplantı bir ya da iki kişinin tekelinde ilerliyorsa, diğerlerini de tartışmaya katılması için teşvik edin. Yuvarlak masa yaklaşımı kullanmayı düşünebilir, her katılımcıya sırayla bir dakikalık konuşma süresi verebilirsiniz. Tartışma hala bir kişinin baskın tutumuyla devam ediyorsa, bu durumu gruba açıklayarak diğer üyelerin katılımını nasıl artırabileceğiniz sorusunda onlardan fikir alın,
- Oturumu kapatma - katılımcılara yanıtlarından oluşan raporunuzun bir kopyasını ileteceğinizi söyleyin, geldikleri için teşekkür edin ve toplantıyı bitirin.

Oturumdan Hemen Sonra:

- Kayıt cihazının, kullanılmış ise, oturum süresince çalışıp çalışmadığını kontrol edin,
- Yazılı notlarınız üzerine not alın. Örneğin, herhangi bir karalama varsa daha okunaklı yazın, sayfalarınızı numaralandırın, anlamsız gelen notların üzerini çizirin!
- Oturum sırasında yaptığınız gözlemleri yazın. Örneğin, oturum nerede ve ne zaman gerçekleşti? Grup içindeki katılım nasıldı? Oturum sırasında herhangi bir sürpriz yaşandı mı? Kayıt cihazı bozuldu mu?

11. Nominal Grup Tekniği Kullanma

Bu yöntemi bilgi ve görüş toplamada kullanmak için aşağıdaki konularla ilgili hazırlıklı olmalısınız:

- **Düzen ve tanışma:** Büyük grup beş ila dokuz kişilik küçük gruplara bölünerek masalara oturur. Her masada bir ya da iki kişi, bir pano kağıdı ya da sunum kağıtları, dizin kağıdı ya da kağıt parçaları ile keçeli kalem hazır bulunur. Grup üyeleri birbiriyle tanışır,
- **Sorular:** Genel gruba (önceden çok iyi hazırlanmış) bir ya da iki soru sorulur ve her masaya yazılı olarak verilir. Soru(lar) belirgin olmalı ve somut fikirler üretilmesine yardımcı olacak şekilde tasarlanmalıdır. Örneğin: (a) Sektörümüzde yaşanması daha keyifli bir hale getirmek için ne tür somut önlemler almalıyız? (b) Bu amaca ulaşmak için ne gibi kaynaklar kullanılabilir?
- **Fikirler:** Katılımcılara (birey ya da ikili gruplara) soruları yanıtlamaları ve yanıtlarını bir kağıda yazmaları için 10 ila 15 dakika verilir. Küçük grup lideri daha sonra gruba dönerek, sırayla her bir katılımcıya fikirlerini sorar ve tüm fikirleri bir pano kağıdına ya da sunum kağıdına yazar (yazım işlemini bir yardımcı yapabilir). Katılımcılara fikir üretme konusunda sınır getirilmemeli, tartışmalar sırasında yeni fikirler üretmeleri durumunda bunları da not etmeleri istenmelidir,
- **Söylem ve kavrama:** Grup üyeleri öne sürülen fikri tam olarak kavrayabilmek için her bir madde üzerinde tartışma yapar ve kararlaştırılan fikri mümkün olan en açık şekilde yazmaya özen gösterir. Bu süreçte isteyen herkes dahil olabilir ancak sürecin doğru hızda devam etmesinden grup lideri sorumlu olur,
- **Fikirlerin seçilmesi ve sıralanması:** Küçük gruplardaki her katılımcıdan belli sayıda fikir seçmeleri ve önem sırasına dizmeleri istenir. Örneğin, kendi tercihlerine göre beş fikri seçip, her bir fikri bir karta yazarlar. Ardından bu kartları kendilerine göre önem sırasına göre dizip, en önemli bulduklarına beş en önemsiz bulduklarına bir sayısı vererek numaralandırırlar. Her kartın üstünde bir fikir ve bir numara bulunmalıdır,
- **Puanlama:** Kartlar toplanır, karıştırılır ve puan sıralamasına dizilir. Grubun her üyesi puan hesaplama sürecini takip edebilir. Her bir soru için en fazla puan olan beş ya da daha fazla fikir (liderler puanlamada doğal bir ayrım yapmalıdır) belirlenir ve grup kendi arasında en önemli bulduğu fikirler üzerine tartışır,
- **Fikir birliği oluşturma:** Son olarak seçilen fikirler grup içinde tartışmaya açılır. Bu tartışma sonucunda yeni edinilen bilgiler ve bakış açıları sayesinde fikirlerin sıralaması değişebilir. Son tartışmanın ardından kararlaştırılan sıralama genel gruba bildirilir,

- **Büyük grup içinde fikir birliği:** Genel grup içinde yapılan tartışmanın süresi sıralamaya göre en yüksek puan alan fikirlerin seçilmesi sırasında belirlenebilir. Bu şekilde birbirine benzer nitelikteki fikirler elenerek tekrarlar engellenmiş olur. Grup üyelerinin zamanı kısıtlıysa, 8. Adım bir başka oturumda ele alınabilir. Bunun dışında, bu görev kurulacak bir komite ya da özel görev grubu gibi daha küçük bir gruba devredilebilir.

12. Topluluk Puan Kartı (TPK)

‘Puan Kartı’ katılımcı ve toplum temelli bir izleme ve değerlendirme aracıdır. Yurttaşların sağlık merkezi, okul, toplu taşıma, su, atık sistemi ve benzeri kamu hizmetlerinin kalitesini değerlendirmeleri için kullanılır. Toplumu oluşturan kişilerin mevcut hizmetler hakkında bilgilenmesine, haklarını öğrenmesine ve bu hizmetlerin erişilebilirliği ile kalitesi hakkında fikirlerini belirtmelerine yardımcı olur. TPK çalışması, hizmet sağlayıcıları ile toplum arasında doğrudan bir diyalog sağlama fırsatı sunarak, kamunun kendi sesini duyurmasını ve hizmet kalitesinin artırılmasını talep etmesini destekler.

Puan Kartları genellikle yerel yönetimler tarafından, çoğu zaman bir STK işbirliğiyle kullanılır. STK’lar da aynı aracı veri toplamada bağımsız olarak kullanmaktadır.

TPK aracını kullanırken atılacak kilit adımlar şöyledir:

ADIM 1

Ön Hazırlıklar ve Araştırma

- Değerlendirmenin konusu ve kapsamını belirleyin (ör. belli bir bölgede yaşayan hamile kadınlara yönelik sağlık hizmetleri),
- Mevcut bilgileri, yetkileri, kullanım derecelerini vb. görmek için bir ön araştırma yapın,
- Bölgede yaşayan ve TPK çalışmasının uygulamasını kolaylaştıracak kişileri ya da grupları belirleyin, örneğin, STK personeli ve yerel yönetim yetkilileri,
- TPK’nın amacı ve faydaları konusunda kişileri bilgilendirecek farkındalık artırma kampanyaları yürütün,
- Kolaylaştırıcıları eğitin,
- Topluluk üyelerini bir ya da daha fazla odak gruplar içinde bir araya getirin.

ADIM 2

Topluluk üyelerinin puan kartı oluşturmaya yardım edin

- Her gruptan ele alınan kamu hizmetine ilişkin performans/kalite göstergelerini belirlemelerini isteyin,
- Gruptan her bir göstergesi puanlamalarını ve verdikleri puanların sebeplerini söylemelerini isteyin,
- Gruptan, belirledikleri performans kriterlerini göz önünde bulundurarak hizmetlerin nasıl iyileştirilebileceği konusunda kendi önerilerini getirmelerini isteyin,

Bir Sağlık Merkezi için kullanılan Örnek Topluluk Puan Kartı

No.	Göstergeler (önem sırasına göre)	100 üzerinden puan	12 aydan sonraki puanlar
1	Çalışanların tutumu	20	
2	Hizmetlerin mali açıdan karşılanabilirliği	50	
3	İlaç temini	40	
4	Sağlık merkezine uzaklık	35	
5	Toplulun tüm üyelerinin sağlık hizmetlerine eşit erişimi olması	25	

3. Hizmet sağlayıcıların kendi kendilerine değerlendirme yapmaları için puan kartı oluşturmalarına yardım etme:

- Hizmet sağlayıcı kuruluşun yönetici ve çalışanlarına öz değerlendirme göstergeleri belirlemeleri için fikir tartışması toplantısı düzenleyin,
- Hizmet sağlayıcılardan her bir göstergelyi puanlamalarını ve verdikleri puanların gerekçelerini belirtmelerini isteyin,
- Hizmet sağlayıcılarını olası çözümler üzerinde tartışmaları ve öneriler geliştirmeleri için davet edin.

4. Topluluk ile hizmet sağlayıcısı arasında bir arayüz toplantısı düzenleme:

- Kolaylaştırıcılar tarafından yapılan yönlendirmelerle her odak grubu kendi puanlamasını yapar,
- Puanların gerekçeleri tartışılır,
- Hizmet sağlayıcılar yanıt verir ve geribildirimde bulunur,
- Tüm katılımcılar olası çözümler üzerinde tartışır ve uzlaşma sağlar.

5. Savunuculuk ve takip etme:

- Süreci belgeleyin ve puan kartı sonuçlarını kısa, açık ve kolay anlaşılır biçimde kaydedin,
- Sonuçları medya ve topluluklar yoluyla duyurun,
- Puan kartı sonuçlarını başka politika ve savunuculuk süreçlerine aktarın,
- Sonuçların uygulandığından emin olun ve takip edin,
- Süreci kurumsallaştıracak adımlar atın – örneğin, toplum temelli kuruluşların ve/veya hizmet sağlayıcılarının bu çalışmayı yılda bir ya da altı ayda bir tekrarlamasına destek verin.

13. Sivil katılımı desteklemede uygulanan yeni teknikler

Aşağıda özetlenen yöntemlerin sivil katılımı desteklemede olağanüstü etkili olduğu görülmekle birlikte, bu yöntemlerin her birinin etkili şekilde uygulanması önemli ölçüde teknik uzmanlık ve deneyim gerektirmektedir. Bu nedenle, STK'ların bu teknikler hakkında daha fazla bilgi edinmesi ve söz konusu araçları kullanmada (resmi bir eğitime katılarak ya da danışmanlık alarak) kapasitelerini artırması veya bunları kullanabilecek uzmanlardan destek almaları tavsiye edilir. Her bir araç için tüm sürecin, uygun koşulların, güçlü ve zayıf yönlerinin anlatıldığı bir rehberin olması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu kitapçıkta yalnızca kısa özetleri sunulmakta, konuyla ilgili daha detaylı bilgi için Önerilen Okuma Listesi kısmında kaynakça verilmektedir.

Açık alan teknolojisi büyük daireler kullanır ve çok az sayıda ve basit kurallara sahiptir. Çıkış oturumları düzenlenir, katılım sağlamaya kendi karar veren katılımcılar tarafından yönlendirilir ve raporlanır. Bu teknik tüm katılımcılar açısından yaratıcılığı, enerjiyi, vizyonu ve liderliği azami seviyeye çıkartabilir. Eşitlikçi ve kapsayıcıdır. Stratejik bir yönerge hazırlanması, bir projenin planlanması ya da başlatılması, standartlar, kriterler ya da kurallar geliştirilmesi için kullanılabilir. Ekip çalışmasını azami seviyeye çıkarma yeteneğine sahiptir. www.openspaceworld.org bu tekniği uygulamak isteyen kişiler için çok sayıda pratik öneri ve deneyimi çok sayıda dilde sunmaktadır.

Gelecek araştırması konferansları 40-80 kişinin arzu ettikleri geleceği imgelemek ve bu hayale erişmek için gereken adımları belirlemek için bir araya geldiği çalıştay niteliğinde konferanslardır. Bu teknik "bütünsel sistem" yaklaşımını benimsemekte, öz-yönetimli küçük grup tartışmalarına vurgu yapmaktadır. Bir kuruluşun misyonu, işlevi ya da yapısı değiştirilmek istendiğinde ortaya çıkabilecek sorunları çözmek için kullanılabilir. www.futuresearch.net bu planlama tekniğine ilişkin genel bir bilgi ve örnekler ile sürecin nasıl öğrenilebileceğine ilişkin bilgiler vermektedir. (Kitaplar ve videolar çevrimiçi olarak satın alınabilir.)

E-katılım tek tek çok sayıda tekniği kapsar: e-posta, internet sayfası bilgileri, ilan panosu, sohbet ve haber grupları, diyalog grupları ve sanal topluluklar. Bunun gibi düşük maliyetli yaklaşımlar yalnızca bilgisayarı olan kişilere ulaşabilir ve politika topluluğu geniş bir coğrafi alana yayıldığı ya da açık bilgi paylaşımının önemli olduğu durumlarda faydalıdır.

Beğenisel sorgulama bir durumun, fırsatların, güçlü yanların, kapasite ve becerilerin, kaynakların olumlu yanlarına odaklanır ve mevcut güçlü yanları doğrular, destekler ve daha da güçlendirir. Beğenisel sorgulama, kişilerin sorunlar ya da zorluklar üzerinde durmak yerine kendi becerileri hakkında düşünmeleri için çok etkili bir yoldur. <http://appreciativeinquiry.case.edu> Beğenisel Sorgulama tekniğini kullananların bilgi ve deneyimlerini paylaşmaları için oluşturulmuş bir internet portalıdır. Bu yaklaşımı kullanmak isteyen kişiler için çok sayıda araç, kaynak ve vaka çalışmalarına da verilmektedir.

Çalışma daireleri kritik öneme sahip kamu meselelerini demokratik bir şekilde ele almakta, bir sorunu analiz etmede, strateji ve projeler geliştirmede kullanılmakta, ele alınan konuyu çok sayıda bakış açısından incelemektedir. Akranlar arasında yapılan küçük grup tartışmaları genellikle kolaylaştırıcılar tarafından yönlendirilir. Çalışma daireleri sekiz ila on iki kişiden oluşur ve grup bir kaç hafta ya da bir kaç aylık düzenli aralıklarla buluşur. Bu teknik, özellikle sorun tanımlama, değerler ve amaçları belirleme, seçenek geliştirme ve politika geliştirmenin seçim aşamalarında faydalıdır.

14. Bir Sunum Hazırlamak ve Yapmak İçin Kontrol Listesi

İLETİŞİM KANALININ SEÇİLMESİ

Yazılı sunumlar şu durumlarda daha fazla kolaylık sağlar:

- Karmaşık konuları sunmak (müfredat, kanunlar, raporlar) ve
- Olumsuz duygular ifade etme olasılığını azaltmak

Sözlü iletişimde şunları yapmak daha kolaydır:

- Duyguları ikna edici biçimde kullanmak,
- Dinleyicinin dikkatini yönlendirmek,
- Direkt sorulara yanıt vermek, çatışmaları çözmek ve anlaşma sağlamak,
- Fikirleri dinleyicinin tepkilerine göre şekillendirmek ve
- Anında geribildirim almak.

İki kanalı birleştirmek konuşmacıya her iki biçimin faydalarını kullanma imkanı sağlar. Ancak konuşmacı sözlü ve yazılı sunumların birbirini tamamladığından ve birbiriyle çelişen bilgiler sunmadığından emin olmalıdır.

SUNUMUN YAPISINI OLUŞTURMA

Konuyla dinleyicilere uygun hale getirme:

- Dinleyicilerden kaç sunum konusu hakkında bilgi sahibi?
- Bu konu kendileri için ne kadar önemli?
- Konuyla ilgili görüşleri ve yaklaşımları neler?
- Dinleyicilerin genel ruh hali nasıl?

Açılış: Onlara ne anlatacağınızı anlatın

- Karşılama, giriş (şaşırtıcı ya da komik bir cümleyle başlayın, konuyla ilgili bir hikaye ya da şaka, kışkırtıcı bir soru ya da karşıt bir ifade kullanın),
- konu (başlık/sunum konunuz),
- hedef (sunumunuzun amacı),
- Genel içerik (ele alacağınız ana noktalar),
- zamanlama (sunum süresi),
- sorular (dinleyicilerin ne zaman soru sorabileceğine ilişkin bilgi).

Sunum: Onlara ne söz verdiyseniz onu anlatın.

- Her bölümün sonunda başlık, kilit mesaj ve geribildirim talebini tekrarlayın,
- Basit, somut, canlı bilgi seçin,
- Bilgiyi düzenleyin,
- Sunumun amacını vurgulayın,
- Olumlu savlar öne sürün,
- Ara sıra özet yapın,
- Olası itirazları gözden geçirin.

Kapanış: Onlara ne anlattığınızı anlatın.

- Sona yaklaşmakta olduğunuzun işaretini verin,
- Özet yapın,
- Sonuç verin,
- Kapanış (sunumun başına dönün, canlı ve olumlu bir “resim” çizin ya da dinleyicilere beklentilerinizi açıklayın),
- Soruları alın.

Soruları yanıtlama:

- Soruları sunum sonunda yanıtlayacağınızı açıklayın,
- Sunum sırasında dinleyicilerin sorabileceği soruları düşünmeleri için düzenli aralıklarla duraklayın,
- Sorular sorulurken soru soran kişinin gözlerine bakın, başınızı sallamaktan ya da başka yöne bakmaktan kaçının,
- Bir soru hakkında düşünmek isterseniz, soruyu tekrarlayın ya da sorudan alıntı yapın,
- Yanıtlarınız sunumunuzda aktardıklarınızla bağlantılı olmalıdır. Yanıtlar tüm dinleyicilere hitap etmelidir,
- Soru düşmanca ve saldırgansa, onu tarafsız ya da olumlu biçimde yeniden ifade edin,
- Yanıtı bilmiyorsanız, bunu açıkça belirtin ve yanıtı araştırıp kendilerine bilgi vereceğinizi söyleyin,
- Soruların tamamını aldıktan ve yanıtladıktan sonra, sunumunuzun kısa bir özetini yaparak bitirin.

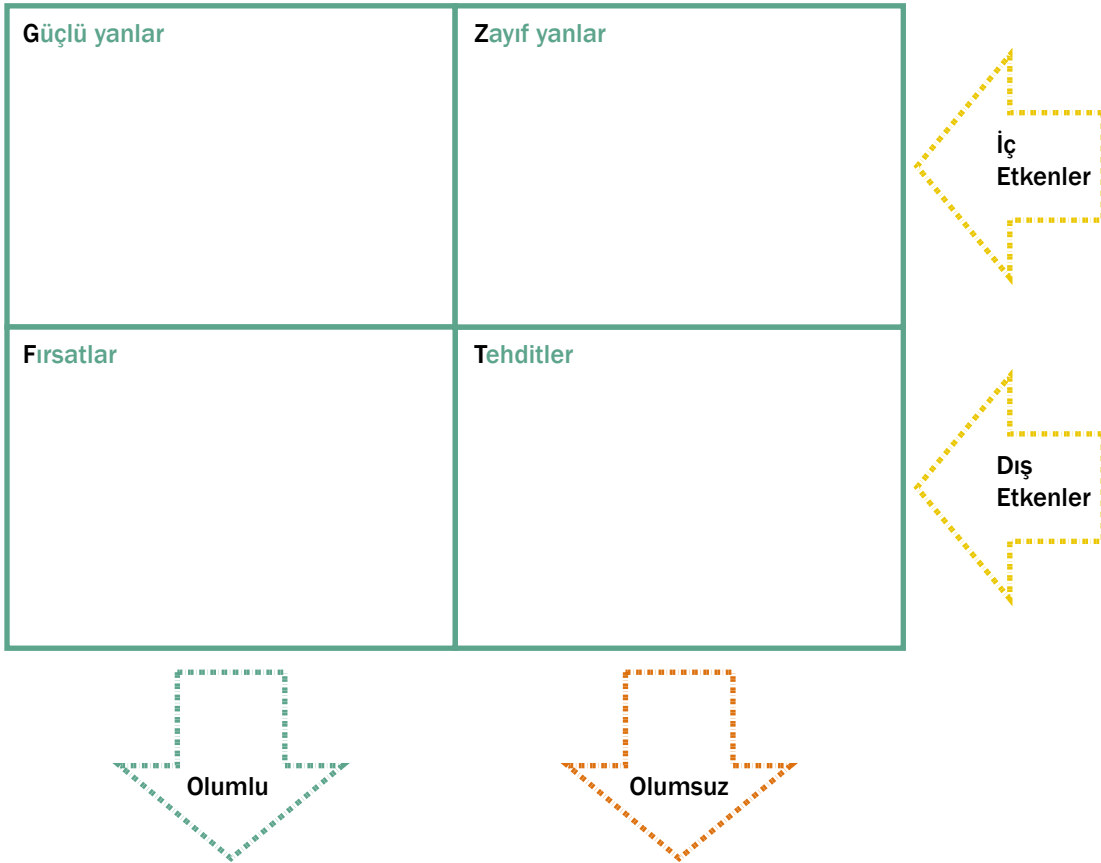
Kaynak: Andreja Tonc, “STK'lar için Beceri Geliştirme: Sunum ve İletişim Rehberi”, REC, 2005.

Şablonlar ve Alıştırmalar

GZFT analiz matrisi ve açıklamaları

İç ve dış çevrenin değerlendirmesini yapmak stratejik planlama sürecinin önemli bir parçasıdır. İç etkenler genellikle güçlü yanlar (G) veya zayıf yanlar (Z) olarak sınıflandırılır, kuruluşun dışında kalan etkenler ise fırsatlar (F) veya tehditler (T) olarak adlandırılır. Stratejik çevrenin bu türdeki analizine GZFT analizi adı verilir.

GZFT analizinin konusu: (bir analiz konusu tanımlayın)

Paydaş Analiz Matrisi

Paydaş Grupları	Politika konusu içindeki rolü	Paydaş grupları üzerindeki politika etkisi	Paydaş grubun politika üzerindeki etkisi		
			Aşama hazırlık	Aşama karar	Aşama uygulama
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

Gösterge:

B = bilinmiyor

1 = önemsiz

2 = düşük önem

3 = ortalama önem

4 = yüksek önem

5 = kritik

Paydaş Vaka Çalışması Alıştırması

Pitești Belediyesi, 2001 yılı boyunca ana park alanı Strand Park'ın içinde geniş bir alanın yeniden düzenlenmesine çalıştı. Sivil katılım oluşturmada ilk girişimlerinde, Belediye, parkta açılacak tesislerin ana faydalanıcıları olacak paydaşları belirledi:

- Atletler Derneği
- Park yakınındaki üniversitenin öğrencileri
- Mahalledeki mülk sahipleri
- Park içindeki çocuk parkını kullanan çocukların ebeveynleri
- Yakın çevredeki okulların öğrencileri
- Yaşlılar, özellikle de Yurttaş Danışma Grubu üyeleri
- Park yakınında yaşayan çingene toplumu
- STK'lar

Paydaş temsilcileriyle önce mülakatlar yapıldı, ardından proje ekibine bilgi verebilmeleri için odak grup çalışmalarına davet edildi.

(Pitești Belediyesi, 24 Victoriei Caddesi, 0300 Pitești, Argeş Bölgesi, tel: 048-626287, irtibat kişisi: Dan Teodorescu, Miras ve Sosyal Faaliyetler Dairesi)

1. Sizce Pitești'deki Strand Park'ın yeniden düzenlenmesiyle ilgili başka paydaşlar da var mı?
2. (a) Çingene toplumu / (b) Mülk sahipleri derneği / (c) atletler derneği / (d) bir çevre STK'sı üyesi olsanız, proje yöneticisine hangi soruları sorardınız?

Katılımı Etkileyen Kısıtlamaları Azaltma Stratejileri – Matris

Sivil Katılımın Önündeki Engeller	Kısıtlamaların Ana Kaynağı	Azaltma Stratejisi
STK'nızın hizmet ettiği toplum/ topluluklar içinde sivil katılımı engelleyen unsurları sıralayın	Her 'engel'in ana sebebi/ sebeplerini belirlemek için basit bir sorun analizi yapın	'Engeller'in etkisini azaltan ya da en aza indiren olası stratejileri tartışın ve belirleyin
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

Kilit Terimler Sözlüğü

KİLİT TERİMLER SÖZLÜĞÜ

FAYDALANICILAR yerel ya da ulusal düzeyde olsun, bir politikanın uygulanışından doğrudan etkilenen paydaşlardır.

GÖSTERGE başarıyı ölçmede, yapılan bir müdahaleyle bağlantılı değişimleri yansıtmada ya da bir değişim aktörünün performansının değerlendirilmesine yardımcı olmada kullanılan niceliksel ya da niteliksel bir etken veya değişkendir.

GÖSTERMELİK KATILIM gerçek olmamasına rağmen, tüm kişilere ve konulara karşı adil olduğunuzu başkalarına göstermek için birşeyler yapmaktır.

GÜNDEM mevcut veya yakın gelecekte olacak siyasi olayları ve tartışmaları etkilemeye çalışan bir yönetici, kabine ya da konsey tarafından belirlenen konular ve politikalar dizisidir.

HESAP VEREBİLİRLİK ahlaki kurallar ve yönetimle ilgili bir çok anlamı olan bir kavramdır. Genellikle sorumluluk, şeffaflık, yanıt verebilirlik, sorumlu tutulabilirlik, yükümlülük ve hesap vermeyi kabul etmeyle ilgili başka ifadelerle eş anlamlı olarak kullanılır.

İZLEME VE DEĞERLENDİRME herhangi bir müdahale ya da politika uygulamasının belirlenen hedeflerine gerçekten ne ölçüde ulaşıldığını gösteren bir süreçtir.

KATILIM bir yurttaş ya da yurttaşlar grubunun karar verme sürecine ve kendi hayatlarını etkileyen politikaların sorumluluğunu paylaşmaya ne kadar dahil olduğunu ifade eder.

PAYDAŞ eyleminiz sonucunda çıkarları olumlu ya da olumsuz etkilenen, toplum içinde devletten, sivil toplum kuruluşlarına ya da özel sektöre kadar sizin kendi konumunuz ya da görüşünüzü destekleyen, tarafsız kalan ya da karşı gelen tüm aktörleri tanımlar.

POLİTİKA bir yasa ya da kabul edilmiş uygulamalar tarafından yönlendirilen bir dizi etkidir, genellikle devlet, baskın iktidar grupları ya da paydaşlar tarafından uygulanır. Söz konusu etkenler kolayca değiştirilemez ya da etkilenemez. Bununla birlikte, birçok politika etkileme süreci bu tür etkenleri ve aktörleri hedef alır.

POLİTİKA SÜRECİ bir politikayı geliştirme, onaylama, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarında atılan bir dizi adımları kapsar. Genellikle 'kamu politikası döngüsü' olarak adlandırılır.

SAVUNUCULUK politikaları, uygulamaları ve davranışları etkilemek için gerçekleştirilen saldırgan olmayan faaliyetlerdir. Lobicilik ve benzeri saldırgan olmayan ve yasal faaliyetler de savunuculuk faaliyetleri içindedir.

ŞEFFAFLIK yurttaşların bilgiye erişimini, bilgiyi kullanabilmesini, bilginin açıklayıcılığını, anlaşılabilirliğini ve denetlenebilirliğini sağlayan bir dizi politika, uygulama ve usul tarafından uygulanır ve iktidar merkezleri (toplum ya da kuruluşlar) tarafından yürütülen süreçler için

geçerlidir.

TASLAK HAZIRLAMA politikanın içeriğini, hedefini ve kapsamını belirleme sürecidir.

TEMSİLİ DEMOKRASİ seçilmiş kişilerin halkı temsil etmesi ilkesi üzerine kurulmuş bir yönetim biçimidir. Seçilen temsilciler (seçim süresi boyunca) bağımsız bir yönetim organı oluşturarak, halkın çıkarına hareket etme sorumluluğunu taşır. Ancak bu kişiler, halka vekalet eden temsilciler olarak değil (hatta bazen halkın istekleri dışında hareket eden temsilciler olarak) değişen koşullar karşısında çabuk ve güçlü kararlar almaya yeten bir yetkiyle donatılır.

TOPLUMSAL AKİT STK'lar ile Hükümet arasında işbirliği ve diyalog kurma amacını güden ve bunun bir aracı olarak çalışan bir 'protokol' ya da 'Mutabakat Metni'dir. Birleşik Krallık'ta sıkça kullanılır.

YÖNETİŞİM bir yönetim eylemidir. Beklentileri tanımlayan, iktidar veren ya da performansı doğrulayan kararlarla ilgilidir. Yönetim ya da liderlik süreçlerinin bir parçası ya da kendi başına bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu süreçler ve sistemler sıklıkla bir hükümet tarafından idare edilip ulusal, bölgesel ya da yerel düzeyde uygulamaya konulur.

YURTTAŞ EĞİTİMİ bir yönetim kuramı disiplini olup, hükümet organlarıyla ilgilidir. Kısmen demokrasi kavramıyla bağlantılı olup, ulusal kimlik, sosyal bağlılık ve sosyal çeşitlilik konularını da kapsar.

KAYNAKÇA VE ÖNERİLEN OKUMA LİSTESİ

AB Yurttaş Girişimi [EU Citizens Initiative]- www.eic.eu

Arnstein S.R. 1969 Sivil Katılım Merdiveni [A ladder of citizen participation]. Journal of American Institute of Planners

Avrupa Kar Amacı Gütmeme Yasası Merkezi [European Centre for Non-profit Law] www.ecnl.org

Avrupa Konseyi Uluslararası STK'lar Konferansı, Sivil Katılıma ilişkin İyi Uygulama Kuralları [Conference of INGOs of the Council of Europe, Code of Good Practice on Civil Participation], 2008

BM Raporu Kişiler Önemlidir: Kamu Yönetişiminde Sivil Katılım [People Matter: Civic Engagement in Public Governance]

Campbell S. ve ark., 2008, Bilgi Tercümesi: Bir 'Araştırma Önemlidir' Araç Kutusu: Araştırmacılar için Kaynak [The Knowledge Translation: A 'Research Matters' Toolkit: A Resource for Researchers],

www.research-matters.net

Court ve ark., 2006, Politikaya Dahil Olma – Sivil Toplum Nasıl Daha Etkin Olur [Policy Engagement – How Civil Society Can be More Effective], ODI

Dahl, R, 1961, Kim Yönetiyor? [Who Governs?], Yale University Press

Gaventa ve Barrett, 2008, 'Peki Ne Fark Eder – sivil katılımın sonuçlarını haritalama']'So What Difference Does It Make - mapping the outcomes of citizens engagement'], IDS ön rapor

Holdar ve Zakharchenko, 2002, Sivil Katılım El Kitabı, İnsanların Sesi Projesi Ukrayna [Citizen Participation Handbook, Peoples Voice Project Ukraine]

Irvin ve Stansbury, Karar Almada Sivil Katılım – buna değer mi? [Citizen Participation in Decision Making - it is worth it?], Ocak/Şubat 2004, Public Administration Review

Matei ve Dinca, 2002, Karar Almada Sivil Katılım [Citizen Participation in Decision Making], RTI (Romanya)

Minnesota Waters www.minnesotawaters.org

Moser C. 1983. Kentsel Kalkınma Projelerinde Toplumsal Katılımın Değerlendirilmesi [Evaluating Community Participation in Urban Development Projects] . DPU Ön Rapor no 14.

Tonc, A., 2002, STK'lar için Beceri Geliştirme: Sunum ve İletişim [Developing Skills for NGOs: Presentation and Communication"], REC Yayınları, Macaristan, www.rec.org

Transparency International 'Yolsuzlukla Mücadele Edenler Araç Kutusu' ['Corruption Fighters Toolkit'] (2002)

Bruce L. Smith, 2003, Kamu Politikası ve Kamu Katılımı: Yurttaşların ve Toplumun Kamu Politikalarının Geliştirilmesine Dahil Edilmesi [Public Policy and Public Participation Engaging Citizens and Community in the Development of Public Policy], Population and Public Health Branch, Atlantic Regional Office, Health Canada

Santosh Raj, 2008, 'Sivil Yönetişimin Yolları ve Engelleri' ['Routes and Barriers to Citizen Governance'], Rowntree Foundation makalesi

UNDP Yerel Gündem 21

Sivil Katılıma ilişkin Kaynaklar içeren İnternet Sayfaları

American Civil Liberties Union (Student Organising Manual)

[Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği (Öğrenci Örgütleme Rehberi)]

www.aclu.org/students/organizingmanual.html

Burada sunulan rehber, değişim yaratması için bir grubun nasıl örgütleneceğini A'dan Z'ye anlatan bir kaynaktır. ACLU, ABD'deki sivil aktivistlik konusunda uzun yıllara dayanan bir deneyime sahiptir ve bu konuya ayrılmış bir sayfaları bulunmaktadır.

Centre for Community Change [Toplumsal Değişim Merkezi]

www.communitychange.org/media.html

Bu internet sayfasında toplumun örgütlenmesi, koalisyon kurulması, savunuculuk grupları, ev sahipliği, toplumsal gelişim ve lobicilikle ilgili faydalı bilgiler verilmektedir. CCC, değişim yaratmak isteyen STK'lar ya da toplum örgütleri için güçlü medyanın vazgeçilmez olduğunu savunmaktadır. İlgili sayfalara da bağlantılar vermektedir.

Civic Practices Network [Sivil Uygulamalar Ağı]

<http://www.cpn.org/>

Bu sitede toplumu örgütleme, sosyal sermaye ve kent demokrasisine ilişkin çok sayıda makale verilmekte, farklı yaklaşımlar aktarılmaktadır. Çok sayıda model, teknikler, kitapçıklar, müfredat ve eğitim merkezlerinin bağlantıları sıralanmaktadır. CPN, bilgi çağında demokrasinin ve örgütsel hayatın kalbi olan aktif yurttaşlık için eğitim verme amacıyla oluşturulmuştur.

Civicus

www.civicus.org

Bu site, yurttaşların yaşadıkları yerlerde toplumsal çalışmalara aktif şekilde dahil olmalarını teşvik etmek için kurulmuş faydalı bir çalışmadır. 'Katılımcı Yönetişim' üzerine yeni bir portalın açıldığı sitede, dünya genelinde katılıma ilişkin bilgi ve deneyim paylaşımına bir ortam oluşturulmuştur. Bu sitenin konuyla ilgilenen herkes tarafından incelenmesi tavsiye edilir: www.pgexchange.org

Civitas International

www.civnet.org

Bu kuruluş, hükümetlerin daha etkili bir demokrasi, daha güvenilir yöneticiler ve herkes için daha yüksek standartlarda yaşam sağlamada çalışması için yurttaşların mutlaka hükümet hakkında bilgi sahibi olması ve hükümetin nasıl çalıştığını öğrenmesi gerektiğini savunmaktadır. İnternet sitesinde hükümet hakkında bilgi edinmek isteyen öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler ve savunucular da dahil olmak üzere herkese yönelik kaynaklar verilmektedir.

CommunityPlanning.net [ToplumPlanlama.net]

<http://www.communityplanning.net>

Bu özel bir kuruluş tarafından yönetilen bir internet portalı olup, çok sayıda kamu bağışçısı ve özel sponsorlar tarafından desteklenmekte, uygulamadaki toplumsal planlamaya ilişkin bir dizi araç, yöntem ve vaka çalışması sunmaktadır. Portalda, A'dan Z'ye Yöntemler'e ilişkin okuması kolay ve resimli bir bölüm bulunmaktadır.

Communities Online [Çevrimiçi Topluluklar]<http://www.communities.org.uk/ukco/>

Toplum ağları kamusal alanı sanal ortama taşımaktadır. İnternet sayfasında çok sayıda makaleye, hem Birleşik Krallık'tan hem de dünya genelinde bulunan topluluk internet sayfalarına bağlantılar verilmektedir.

Community Toolbox [Toplum Araç Kutusu]<http://ctb.lsi.ukans.edu/>

Bu internet sitesi toplum oluşturma araçları hakkında bilgiler vermektedir. Amacı, kişileri, fikirleri ve kaynakları birbirine bağlayarak toplum sağlığı ve gelişimini teşvik etmektir.

Institute for Development Studies [Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü]<http://www.ids.ac.uk/ids/particip/>

Katılım Grubunun çalışmaları süresince, Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü [Institute of Development Studies] sivil katılım ile kalkınmada katılımcı yaklaşımlar üzerine araştırma, yenilik ve öğrenmenin küresel merkezi olmuştur. İnternet sitesi de araştırma raporları ve çok sayıda konuyla ilgili makalelerle düzenli olarak güncellenmektedir. Diğer sivil katılım internet sitelerine de bağlantılar vermektedir.

International Association for Public Participation [Uluslararası Kamu Katılımı Derneği]<http://www.iap2.com/>

Bu site, Uluslararası Kamu Katılımı Derneği'ne [International Association for Public Participation] ait bir sitedir. Dernek, dünya genelinde kamu çıkarını etkileyen kişiler, hükümetler, kuruluşlar ve diğer oluşumlar açısından kamu katılımına ilişkin uygulamaları teşvik etmeyi ve geliştirmeyi amaçlayan üyelerden oluşmaktadır.

Internet Democracy Project [İnternet Demokrasi Projesi]<http://www.internetdemocracyproject.org/>

İnternet Demokrasi Projesi [Internet Democracy Project] dünya genelinde internet politikasını belirleyen hükümet dışı yapılarındaki internet kullanıcıları arasında katılımı güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu yapıların açık katılım, kamu nezdinde güvenilirlik ve insan haklarına ilişkin ilkelere bağlı kalmalarını savunan bir projedir.

Involve (Birleşik Krallık)<http://www.involve.org>

Involve, kamusal sorumluluk, katılım ve diyalog üzerine uzmanlaşmış kişilerce kurulmuştur. Yurttaşların, toplumların ve kuruluşların yüksek kalitede kamusal katılım, istişare ve toplumsal sorumluluk süreçlerini yürütmeleri hakkında araştırmalar yapmakta ve eğitimler vermektedir.

Open Society Institute/Soros Foundation [Açık Toplum Enstitüsü/Soros Vakfı]www.soros.org/osi.html

Açık Toplum Enstitüsü [Open Society Institute] eğitim ile sosyal ve yasal reform alanlarında çalışmakta, Doğu ve Orta Avrupa'daki eski komünist ülkelere kaynak sağlamak ve ağlar geliştirmeye odaklanmaktadır. Merkez ofisleri Budapeşte-Macaristan'dadır. Doğu Avrupa'yla ilgili programları için Budapeşte'deki bağlantıları inceleyiniz.

Organisation for Economic Co-operation and Development [Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü]

www.oecd.org/puma

OECD üzerinden ayrı bir bağlantı ile verilen Kamu Yönetim Programı [Public Management Program] (PUMA) kamu yönetim hizmetlerine ilişkin çok sayıda tema sunmaktadır. Hükümet-yurttaş ilişkileri hakkındaki bölüme özellikle dikkat edilmelidir. Çevrimiçi makaleler, mükemmel bir dokümantasyon bölümü (anketlerle birlikte) ve yurttaşların politika yapımına dahil olması ve yurttaşlara yönelik hizmetler verilmesi hakkında genel bilgiler sunulmaktadır.

Participatory Budgeting Unit UK [Katılımcı Bütçeleme Birimi] (Birleşik Krallık)

<http://www.participatorybudgeting.org.uk>

Bu internet temelli kaynak Manchester'daki (BK) bir STK tarafından, kamu sektörüyle toplum gruplarını kendi yerel bölgelerinde katılımcı bütçeleme süreçleri geliştirmeleri konusunda destekleme amacıyla oluşturulmuştur.

Participation Toolkit [Katılım Araç Kutusu]

<http://www.toolkitparticipation.com/>

Araç Kutusu yerel yönetişimde sivil katılımı teşvik edici araçlara yönelik bilgiler vermektedir. Yüzlerce vaka anlatılmakta ve incelenmektedir. Sitede, ayrıca, daha fazla bilgi için makaleler ve bağlantılar sunulmaktadır.

Pew Centre for Civic Journalism [Sivil Gazetecilik Merkezi]

www.pewcenter.org

"Merkez, sivil gazetecilik deneyimlerinin geliştirilmesi için ortam sağlayan, haber kuruluşlarının kişileri kamu hayatına yeniden dahil etmede daha iyi habercilik yolları yaratmalarını destekleyen bir oluşumdur." Genel olarak, yerelde yapılan girişimleri destekleyici sivil yaklaşımdaki gazetecilik ve medya için savunuculuk yapmaktadır.

World Bank Institute Internetsite [Dünya Bankası Enstitüsü Internet Sitesi]

www.worldbank.org/wbi/home.html,

www.worldbank.org/wbi/sourcebook/sbhome.htm

WBI'nin ana sayfasında Dünya Bankası projelerine, araştırma ve yayımlarına ilişkin çok sayıda bilgi ve kaynak bulunmaktadır. Bu yayınlardan biri de "kamu katılımı kaynak kitabı"dır. Kamu katılımına ilişkin bu bağlantı, Dünya Bankası'nın dünyanın gelişmekte olan ülkeleri ve bölgelerinde yürüttüğü teknik destek çalışmaları sırasında edindiği bilgi ve deneyimleri özetlemektedir.

BÖLGESEL PROJE OFİSİ

Potoklinica 16
71 000 Saraybosna, BOSNA HERSEK
Tel no: +387 (0)33 532 757
Internet: www.tacso.org
E-posta: info@tacso.org

ARNAVUTLUK

Rr “Donika Kastrioti”, “Kotoni” Business Centre, K-2
Tiran, ARNAVUTLUK
Tel no: +355 (4) 22 59597
E-posta: info.al@tacso.org

BOSNA HERSEK

Kalesijska 14/3
71 000 Saraybosna, BOSNA HERSEK
Tel no: +387 (0)33 656 877
E-posta: info.ba@tacso.org

HIRVATİSTAN

Amruševa 10/1
10000 Zagreb, HIRVATİSTAN
Tel no: +385 1 484 1737/38/3
E-posta: info.hr@tacso.org

KOSOVA (BM Güvenlik Konseyi’nin 1244/99 Kararı Uyarınca)

Str. Fazli Grajqevci 4/a 10000
Priştina, (BM Güvenlik Konseyi’nin 1244/99 Kararı Uyarınca)
Tel no: +381 (0)38 220 517
E-posta: info.ko@tacso.org

ESKİ YUGOSLAV MAKEDONYA CUMHURİYETİ

11 Oktomvri 6/1-3 1000
Üsküp, ESKİ YUGOSLAV MAKEDONYA CUMHURİYETİ
Tel no: +389 2 32 25 340
E-posta: info.mk@tacso.org

KARADAĞ

Dalmatinksa 78
20000 Podgorica, KARADAĞ
Tel no: +382 20 219 120
E-posta: info.me@tacso.org

SİRBİSTAN

Španskih boraca 24, stan broj 3
11070 Novi Belgrad, SİRBİSTAN
Tel no: + 381 11 212 93 72
E-posta: info.rs@tacso.org

TÜRKİYE OFİSİ - ANKARA

Gülden Sk. 2/2 Kavaklıdere – 06690
Ankara, TÜRKİYE
Tel no: +90 312 426 44 51
E-posta: info.tr@tacso.org

TÜRKİYE OFİSİ - İSTANBUL

Dümen Sok. 7/14 Gümüşsuyu
İstanbul, TÜRKİYE
Tel no: +90 212 243 87 26
E-posta: info.tr@tacso.org